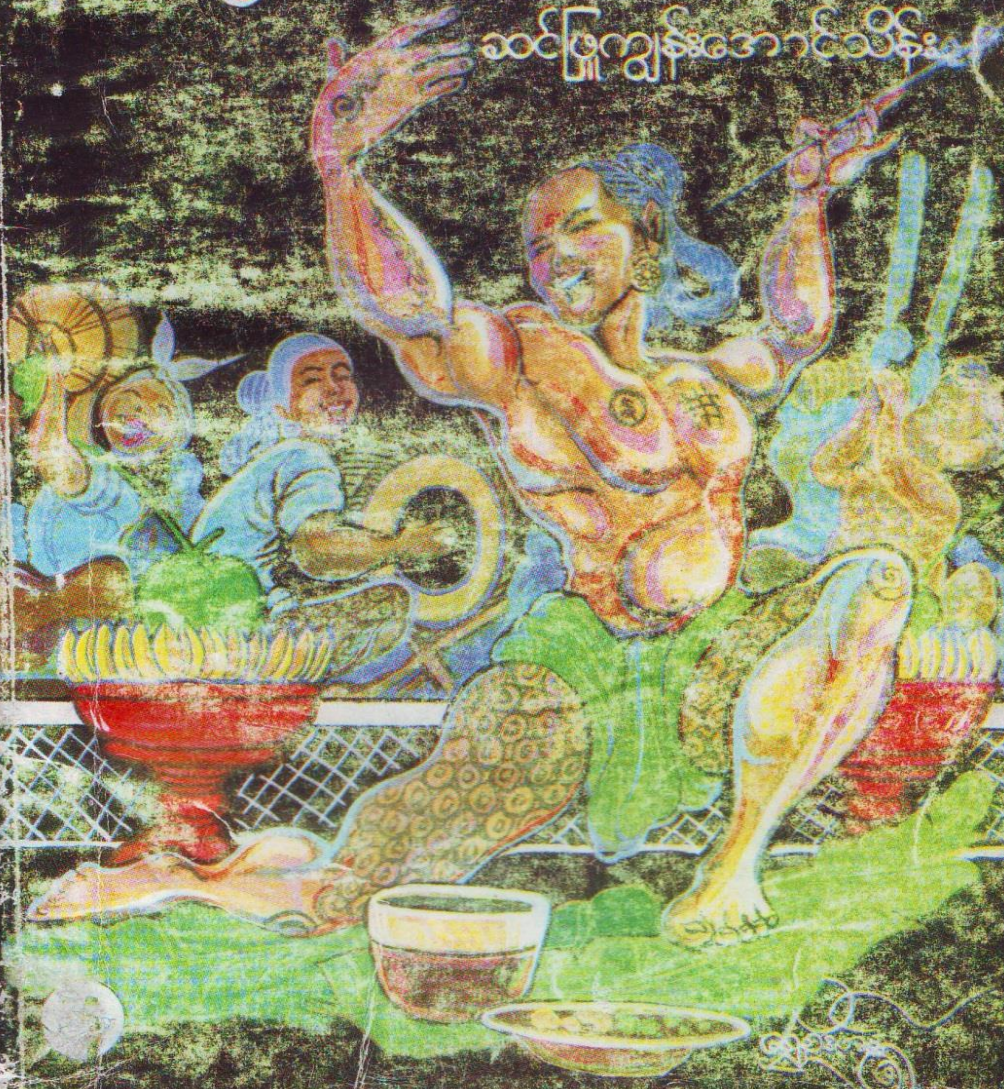

မြန်မာ့

ထိုးကွင်းမင်ကြောင်စေလှ

ဆင်ဖြူကျွန်းအောင်လိန်း

မြန်မာ့ထိုးကွင်း မင်ကြောင်စလေ့

ဆင်ဖြူကျွန်း-အောင်သိန်း

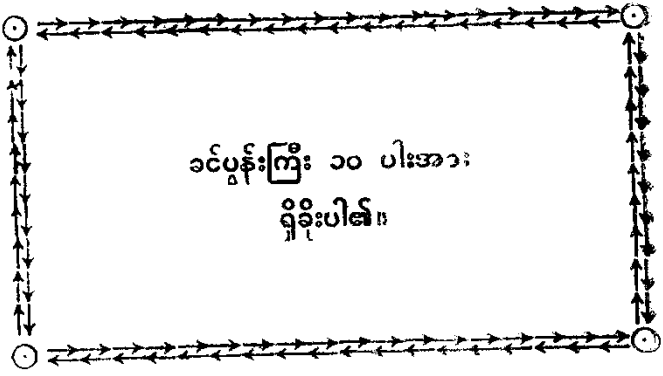
အပုံးပန်းချီ - ရွှေစိုးဟန်

စာပေဗိမာန်ထုတ် ပြည်သူ့ထက်ရုံစာစဉ်

ပထမအကြိမ်၊ ၁၉၈၆ ခု၊ ဇူလိုင်လ ၂၃,၀၀၀

အမှတ် ၅၂၉၊ ၅၃၀ ကုန်သည်လမ်း၊ ရန်ကင်းမြို့၊
စာပေဗိမာန်အဖွဲ့၊ တို့ဖက်ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးမျိုးသိန်းက
(ယာယီမှတ်ပုံတင်အမှတ် ၁၁၁)ဖြင့် စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်တွင် ရိုက်နှိပ်၍
(မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၀၃၀၂၅) ဖြင့် ထုတ်ဝေသည်။

ခင်ပွန်းကြီး ၁၀ ပါးအား
ရိုခိုးပါ၏။

မာတိကာ

အခန်း	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	နိဒါန်း	၇
၁။	ဆေးမင်ကြောင်ခလေ့	၁၁
၂။	မြန်မာနှင့် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်	၂၃
၃။	ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ဆေးများ	၅၅
၄။	ထိုးကွင်းမင်ကြောင်အမျိုးမျိုး	၆၂
၅။	ထိုးကွင်းမင်ကြောင် ထိုးနှံပုံ	၈၄
၆။	သိပ္ပံခေတ်ထိုးကွင်းမင်ကြောင်	၁၂၃
-	တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့သူများ	၁၃၇
-	ကျမ်းကိုးစာရင်း	၁၄၁

နိဒါန်း

စာရေးသူသည် ၁၉၇၁ ခုနှစ် မတ်လ ပထမပတ် အတွင်းက မိမိတော်ရပ်ရွာသို့ ရောက်သွားခဲ့လေသည်။ သွားသည့် ခရီး ဝဉ်မှာ မကွေးမှ မင်းဘူးသို့ကူး၍ မင်းဘူးမှတစ်ဆင့် ကားတစ်စီးက ခရီးဆက်ရပေသည်။ လမ်းခရီးတလျှောက်တွင် စာမတတ်သူ ပပျောက်ရေး အသုံးလုံးလှုပ်ရှားမှု ဖွင့်ပုံအတွက် ဆောက်လုပ်ထားသော မုခ်ဦးများ၊ နေရာအနှံ့ စိုက်ထူထားသော ဆောင်ပုဒ်များ၊ ကြွေးကြော်သံများကို တွေ့မြင်ရပါသည်။ ထိုအခါ မိမိသည်လည်း ထိုလှုပ်ရှား တက်ကြွနေသူများနည်းတူ ကောင်းမှုတစ်ခုခု ပြုနိုင်ချေသော် ကောင်းလေစွဟု တောင့်တစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။

မည်ကဲ့သို့သော ကုသိုလ်ကောင်းမှု လုပ်ရပါမည်နည်းဟု စဉ်းစားသည့်အခါ အဖေ့ကို ပြေးမြင်ပါသည်။ အဖေသည် လွန်ခဲ့သော သီတင်းသုံးပတ်က ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ အဖေတူင် ထိုးကွင်းခူးချရှိသည်။ အဖေကွယ်လွန်သောအခါ ရွာတွင် ထိုးကွင်းသမားမရှိပြီ။

ဤသို့ဆိုလျှင် ထိုးကွင်း ရှိသူပင်လျှင် ရှားပါးစပြုပြီ ဖြစ်သော ထိုးကွင်းမင်ကြောင်းအကြောင်းကို စုဆောင်းရန် မသင့်ပါသလော။ ထိုအတေးထိုအမေးဖြင့်ပင် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်း အကြောင်း မေးမြန်းစုဆောင်းရန် စိတ်ကူးရခဲ့ပါသည်။

မြန်မာ့ထိုးကွင်း မင်ကြောင်ခလေး

သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့အဖို့ စာတစောင် ပေတမဲ့ ပြုစုရန် လိုအပ်ခြင်း ရှိမရှိ သုံးသပ်ပါသေးသည်။ ထိုအခါ ယင်းခလေးသည် တချိန်သောအခါက မြန်မာတို့၏ လူမှုဘဝတွင် များစွာ ဩဇာ သက်ရောက်ခဲ့ပုံကို ပြန်လည် ဆင်ခြင် မိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုးကွင်း ရှိသူများ မကွယ်ပျောက်မီ စုဆောင်း မှတ်သားထားကာ ရေးသား ပြုစုသင့်သည်ဟု ယူဆလိုက်မိပါသည်။

ထိုအပြင် နောက်ထပ်အကြောင်းတကြောင်းလည်း ပေါ်လာပြန်၏။ ယင်းအကြောင်းမှာ ယနေ့ တွင်ကျယ်နေသော “ဘက်ထရီ စုတ်ထိုးအရပ်” ထိုးနည်းနှင့် များမကြာမီကမှ မြန်မာလူငယ်တို့၏ လက်ဝယ်သို့ ရောက်ရှိလာသော “အပ်ထိုးအရပ်” ထိုးနည်းတို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုနည်းနှစ်နည်းဖြင့် ထိုးသော အရပ်များမှာ နဂါးကြီးများ၊ မြွေကြီးများ၊ ငှက်ကြီးများ၊ အမွှေးရှုပ်ထွေးနေသော လူရုပ်များနှင့် ခေတ်မီသော အခြား အရပ်များချည်း မဟုတ်ပေ။ ရှေးနည်း အင်းအိုင်ခါးလှည့် လက်ဖွဲ့ အဆောင် ယုံကြည်သူတို့သာ ထိုးနှံခဲ့သော အင်းကွက်များ၊ သန့်လျက်ထမ်း ဘီလူးများ၊ စမများလည်း ရောလျက်နေပေသည်။

တခါက ခြင်းရိုင်ခတ်ပညာကို အနောက်နိုင်ငံများမှဆင်းသက်လာသော ပညာလောဟု မေးမြန်းဖူးသော လူငယ် တဦးကို သွားရောက် သတိရမိပါသည်။

ထိုနည်းတူပင် မြန်မာတို့၏ထိုးကွင်းမင်ကြောင်သည်လည်း ကာလကြာမြင့်ချိန်တွင် အတေးများ၊ အရေးများ၊ အမှတ်များ၊ အသိများလာနိုင်စရာ ရှိပေသည်။ ယနေ့ တွင်ကျယ်နေသော ဆေးမင်ကြောင်များသည်ပင် ရှေးမြန်မာတို့၏ ထိုးကွင်း မင်

ကြောင်လော၊ ရှေးအခါက တွင်ကျယ်ခဲ့ဖူးသော ထိုးကွင်း မင်ကြောင်သည်ပင် လက်ရှိဆေးမင်ကြောင် စတင်ရာ ဒေသ၏ ဩဇာရိပ်မှ လာသလော စသည်ဖြင့် ရှုပ်ထွေးနိုင်စရာ ရှိပါ သည်။

ထို့ကြောင့် အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှုသဘော သက်ဝင်ခဲ့ သော “မြန်မာတို့၏ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ခလေ့” ကို စုဆောင်း မှတ်တမ်းတင်ရခြင်းသည် ကုသိုလ်ကောင်းမှုတခု ပြုလုပ်ပြီးစီး ခြင်းဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်လိမ့်မည်ဟုယုံကြည်မိပါသည်။

ဤသို့ပြုစုသော “မြန်မာတို့၏ ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ခလေ့” စာစောင်သည် ပြည့်စုံရန် များစွာလှိုဦးမည် ဖြစ်ကြောင်း ကြို တင်ဝန်ခံ၍ မသင့်သည်ကိုပယ်ကာ သင့်သည်ကို လက်ခံကြရန် မေတ္တာရပ်ခံပါသည်။

ဤစာအုပ် ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အကူအညီ ပေးခဲ့ကြ သော မောင်ချစ်မြတ် (ပွင့်ဖြူ)၊ မောင်မိုးနှောင်း (ဆင်ဖြူ ကျွန်း)၊ ဦးစန်းလွင်၊ ဆန်းညွန့်ဓာတ်ပုံတိုက်၊ စလင်းမြို့၊ ဦးထွန်းဝ (ကျောင်းဆရာ) မြောင်းဦးရွာ၊ စေတုတ္ထရာမြို့။ ကိုသောင်း လေး၊ ရှမ်းစုရပ်၊ စကုမြို့။ ဦးသန်းမောင် (စာရေးဆရာ မင်း နွယ်) လယ်ကိုင်းမြို့။ ဦးတင်ဝင်း (သတင်းထောက်)၊ ရွှေစင် ဓာတ်ပုံတိုက်၊ ၇ ရပ်ကွက်၊ သာဓကေတမြို့။ ဦးထွန်းရုံ၊ ဦးအောင် စိန်နှင့် မောင်တင်စိုး၊ လေးပင်ကုန်း၊ ချောက်မြို့။ ပန်းချီအောင် မိုးနှင့် သုခုမအုန်းခင်။ ဆိပ်ဖြူမြို့မှ ကိုကြည်ဝင်း (ကုန်းရွာ)၊ ဦးအေးသောင်း (ကိုးထောင်ရွာ)။ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့မှ ဦးအေး ကောင်း (ဈေးမြောက်ဘက်)၊ ဦးဖိုးလှ (သရက်ချဉ်ရွာ)၊ ဦးခင်မောင်ယဉ် (သီးကုန်းရွာ)၊ ဦးခင် (ရွာသာကုန်းရွာ)၊ ဦးကျော်မြင့် (ညောင်ကုန်း-ရွာ-တော)၊ ဦးဉာဏ်ထူး (မြောင်း

မြန်မာ့ထိုးကွင်း မင်ကြောင်လေ့

ခွရွာ)၊ ဦးမြစန်း (ထုံးချောင်းရွာ)၊ ဦးထွန်းရှိန် (ရှိုတန်း)၊
 ဦးစိန်လှ (ရွာသစ်ရွာ)၊ ချောက်မြို့မှ နေမျိုးဦး (ချောက်)၊
 မောင်ယင်းမာ (ချောက်)၊ ဦးမောင်မောင်-ဒေါ်ခွေး အငြိမ်း
 စား၊ ကျေးရွာမန်နေဂျာ၊ မင်းကုန်းရပ်၊ ပခန်းငယ်နှင့် ဦးလှဒင်
 ဒေါ်မြဦး (ကျောင်းဆရာ) ပခန်းငယ်၊ ခင်မောင်အေး (ရေနံ
 မြေ) နှင့် မောင်ညိုသွေး။ ဦးညွန့်မောင်၊ ပေဌာနစိတ်၊ တက္က
 သိုလ်များ ဗဟိုစာကြည့်တိုက် ရန်ကုန်။ ဦးကျော်ညွန့် (မြေ
 စာရင်းဌာန)၊ ပုသိမ်မြို့နှင့် စလင်းမြို့နယ်၊ စေတုတ္ထရာမြို့နယ်နှင့်
 ဆိပ်ဖြူမြို့နယ်များမှ ပါတီကောင်စီများအား ကျေးဇူးတင်ပါ
 ကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

အခန်း ၁

ဆေးမင်ကြောင်ခလေ့

ရေခဲထဲက ဆေးမင်ကြောင်

လူ၏ ကိုယ်အရေပြား ပေါ်တွင် စွဲမြဲစွာ ထင်နေစေရန် တုတ်ဆူးချွန် အစရှိသော အရာများဖြင့် ဆေးရောင် သွင်းကာ အရုပ်များ အမှတ်အသားနှင့် ပန်းကနုတ် စသော အလှအပ များ ထိုးနှံထားခြင်းကို မင်ကြောင်ထိုးသည်ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ ပေသည်။

အချို့က ထိုးကွင်းထိုးခြင်းအလေ့အထသည် ပေါ်လီနီးရှင်း လူမျိုးများက စတင်ခဲ့၍ ၎င်းလူမျိုး တို့၏ ဘာ သာ စ ကား Ta Tau မှ Tattoo သို့ ဆင်းသက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြ၏။

မင်ကြောင် ထိုးနှံခြင်း ခလေ့သည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူမျိုး အများအပြားတွင် ရှိသည်။ သို့ရာတွင် မည်သည့်အချိန်အခါ က စတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်ဟူ၍ကား မပြောနိုင်ကြသေး ပါ။ အစောဆုံးကာလအဖြစ် တွေ့ရှိရသော ဆေးမင်ကြောင် အထောက်အထား မှာ ဆိုက်ဗေးရီးယားဒေသရှိ ရေခဲပြင်များ အတွင်းမှ တူးဖော်ရရှိခဲ့သော ဆေးမင်ကြောင်ပါသည့် ရုပ် အလောင်းများ ဖြစ်ပေ၏။

ပြန်မာ့ထိုးကွင်း မင်ကြောင်လေ့

ဆိုက်ဗေးရီးယား ပြည်နယ်မှ Altia လူမျိုး များ၏ ရေခဲ သင်္ချိုင်း ပစ္စည်းများပြပွဲကို လန်ဒန်မြို့ရှိ မြီတီသျှာ ပြတိုက်တွင် ပြသဖူးပေသည်။ ယင်းရေခဲသင်္ချိုင်း ပစ္စည်းများမှာ ရေခဲတုံး ဖြစ်နေသော ဘီစီ ၅ ရာစုမှ ပစ္စည်းများ ဖြစ်ပေ၏။ ထိုပစ္စည်း များတွင် ရွှေငွေ သစ်သားတို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ပစ္စည်း များ၊ ဆင်စွယ်နှင့်သံထည် လက်ဝတ်လက်စားများ၊ ဓား လှံ လေးမြား အစရှိသည့်လက်နက်ပစ္စည်းများ၊ လူခေါင်းပြတ်များ နှင့် အခြောက်လှန်းထားသော ယောက်ျားအလောင်းကောင် ကြီးများ ပါဝင်သည် ဆိုပေ၏။

ထိုသို့ ပစ္စည်းပစ္စယ စုံလင်စွာကို ထည့်သွင်း မြှုပ်နှံရုံမက လူခေါင်းပြတ်နှင့် အခြောက်လှန်းထားသော အလောင်းများ ပါဝင်ခြင်းမှာ သူတို့ထုံးစံပင် ဖြစ်ပေသည်။

ယင်းထုံးစံမှာ အကြီးအကဲတယောက်ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ဆိုသူကို မြှုပ်နှံ သင်္ဂြိုဟ်ရာသို့ သေသူ၏ ပစ္စည်းပစ္စယများနှင့် ကျေးကျွန်များကိုပါ တွင်းကြီးထဲထည့်၍ မြှုပ်နှံလိုက်ရလေ့ ရှိသည်။

သို့ကြောင့် အ သုံး အ ဆောင် ပစ္စည်း များ နှင့် တွဲလျက် အခြောက်လှန်းထားသော ယောက်ျားအလောင်းများပါတွေ့ ရခြင်းဖြစ်၏။ ထိုယောက်ျားကြီးများ၏ အရေပြားပေါ်တွင် ပါရှိသော အရာများကား ဆေးရောင်စုံဖြင့် လှပစွာ ထိုးနှံ ထားသော သစ်ခက်သစ်ရွက်၊ ငါးရုပ်၊ ငှက်ရုပ်နှင့် လူရုပ်များ ဖြစ်ပေသည်။^၁

သို့ရာတွင် အီဂျစ်နိုင်ငံ၌မူ ဘီစီ ၁၅ ရာစု ရာစု ၂၀ ခန့်ကပင်

၁။ “ထိုးကွင်းလေ့” ဦးတင်ဝင်း (ရေစကြို)၊ စာမျက်နှာ ၁၅၈၊ မိုးဝေ စာပေမဂ္ဂဇင်း၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၁၉၈၀။

ဆေးမင်ကြောင် အတတ် ပေါ်ထွန်း နေခဲ့ပြီဟု ယူဆရသော အထောက်အထား များလည်း တွေ့ရှိကြရသည်ဟု ဆို၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုအချိန်အခါကဆေးစိမ်ထားခဲ့သော ရုပ်အလောင်းများတွင် အပြာရောင်ဆေးဖြင့် မင်ကြောင်ထိုးထားသည့် သဏ္ဍာန်များ တွေ့ရသောကြောင့်ဖြစ်၏။^၂

ဆေးမင်ကြောင် ချစ်သူများ

ဗြိတိသျှ လူမျိုးများသည် ဆေးမင်ကြောင် ထိုးခြင်းကို အပျော်တမ်းသဘော အလှအပ သဘောဖြင့်သာ ထိုးနှံလေ့ရှိကြ၏။ “ဟေ့စတင်း” စစ်ပွဲအပြီး၌ ကျဆုံးသော ဟာရိုလ်ဘုရင်ကြီး၏ ကိုယ်ပေါ်တွင် နှလုံးသားနေရာ၌ “အက်ဒစ်သ” Edith ဟု ထိုးထားသည်ကို တွေ့ကြရ၏။

သတ္တမမြောက် အက်ဒစ်ဘုရင်သည်လည်း ဝေလမင်းသားဘဝကပင် ဆေးမင်ကြောင်ထိုး ဝါသနာပါကာ တကိုယ်လုံးတွင် ဆေးမင်ကြောင်များ ထိုးနှံထားခဲ့ပေသည်။ ပဉ္စမမြောက် ဂျော့ဘုရင်နှင့် စစ်သေနာပတိ ဟောင်းကြီး မောင်ဂိုမာရီတို့သည်လည်း ၎င်းတို့ကိုယ်တွင် နဂါးရုပ်နှင့် လိပ်ပြာရုပ်များထိုးနှံထားခဲ့ကြ၏။

အသက် ၆၀ နှစ်ရှိ ဒိန်းမတ်ဘုရင်ကြီး ဖရက်ဒရစ်၏ ကိုယ်ခန္ဓာကိုမူ ဆေးထိုး ရုပ်ပြခန်းကြီးဟု ချီးကျူးကြရသည်။ အကြောင်းသော်ကား သူတကိုယ်လုံးတွင် ဆေးရောင်စုံအရုပ်များ အမျိုးမျိုးထိုးနှံထားသောကြောင့် ဖြစ်ပေ၏။

၂။ “ကော်ရစ်မင်သေ” အောင်ချမ်း၊ စာမျက်နှာ ၁၀၄၊ စာပေဗိမာန်မဂ္ဂဇင်း၊ အတွဲ ၇၊ အမှတ် ၃၊ ဇူလိုင်လ ၁၉၅၇။

ဂျပန်လူမျိုးတို့၏ ဆေးမင်ကြောင် ထိုးသည့် ဓလေ့ကား အနုပညာ သဘော ကဲသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုးနှံလေ့ရှိသော အရပ်များတွင် ရိုးရာဓလေ့နှင့် ရှေးဟောင်းသမိုင်းဝင် ဇာတ်ကောင်များ၏ ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး ပါဝင်ပေသည်။ လူ့အလုံးအရပ်နှင့်အညီ ကြီးမားသော လူ့စွမ်းကောင်းပုံများ၊ ဘီလူးသဘက်ရုပ်ကြီး များနှင့် နဂါးရုပ်ကြီးများ အပြင် သစ်ပင်ပုံ၊ ငှက်ပုံ၊ ငါးပုံနှင့် ပန်းပုံများလည်း ထိုးနှံကြ၏။

ဂျပန်နိုင်ငံတွင် ဆေးမင်ကြောင် ထိုးခြင်းကို ၁၉ ရာစုစစ်အတွင်းက ဥပဒေဖြင့် ပိတ်ပင်ခဲ့ဖူးငြားသော်လည်း ယင်းကိစ္စမှာ ပပျောက်မသွားပေ။ ငွေကုန်ကြေးကျခံကာ လပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်သည်အထိ သည်းခံပြီး ကြိုးစားပမ်းစား အနုစိတ်၍ ပြီးစီးအောင် ထိုးနှံကြသည်သာ ဖြစ်၏။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက နာဇီ စစ်အကျဉ်းစခန်းရောက်အကျဉ်းသားများအနက် ကိုယ်ခန္ဓာပေါ်တွင် လှပသော ဆေးမင်ကြောင်ရောင်စံရုပ် ထိုးနှံထားမိသူများမှာ အခြားအကျဉ်းသားများထက် ပို၍ ကံဆိုးခဲ့ကြရ၏။ အကြောင်း မူကား အကျဉ်းစခန်း အရာရှိများသည် အကျဉ်းသား၏ ရင်ဘတ်နှင့် ကျောပြင်မှ ဆေးမင်ကြောင် အရေခွံကို ခွာယူပြီး မီးအိမ်အုပ်ဆောင်း လုပ်ကြသောကြောင့် ဖြစ်ပေ၏။^၃

အချို့သော မလေးရှား လူမျိုးများ၏ ဆေးမင်ကြောင်မှာမူ တင်ပါးတွင် ထိုးနှံထားသည်ကို တွေ့မြင်ရ၏။ ဤသို့ တင်ပါးတွင် ထိုးနှံထားသော ဆေးမင်ကြောင်မှာ အရုပ်များမဟုတ်ပေ။ လှပဆန်းကြယ်သော ပန်းကနုတ် ဒီဇိုင်းများ အကွက်များ ဖြစ်ကြပေသည်။

၃။ “ဆေးမင်ရည်စုတ်ထိုး” တိမ်မိုးလှိုင်၊ မြဝတီမဂ္ဂဇင်း၊ ဇူလိုင်လ ၁၉၅၅ ခု။

ဖော်မိဆာကျွန်းမြောက်ပိုင်းနေ “တေးရဲလ်” လူမျိုး လူငယ်များမှာမူ လူလားမြောက်ခြင်း အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် နဖူးတွင် ဆေးမင်ကြောင် ထိုးကြရာ မျက်နှာတပြင်လုံး ရောင်ကိုင်းလာသည်အထိ ပြင်းထန်သည်ဆို၏။^၄

ဥရောပတိုက်တွင် ရှေးခေတ်အခါက ဂျာမန်လူမျိုး၊ ဂေါလလူမျိုးများနှင့် အင်္ဂလန်ကျွန်းသား တိုင်းရင်းသား များတွင် ထိုးကွင်းထိုးသော ဓလေ့ရှိခဲ့ဖူး၏။ ရေကြောင်းခရီးဖြင့် နယ်သစ် ပယ်သစ် ရှာဖွေခဲ့သော ခေတ်က စပိန်လူမျိုးများသည် မြောက်အမေရိကတိုက် ပီရူးနိုင်ငံနှင့် မက္ကစီကို နိုင်ငံများရှိ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများတွင် ထိုးကွင်းထိုးသော အလေ့ရှိကြောင်း တွေ့မြင်ခဲ့ကြရ၏။

မြောက်အမေရိကမှ အင်ဒီးယန်း လူမျိုးများ မှာလည်း ကလေး အရွယ်မှ စတင်ပြီး ထိုးကွင်း ထိုးနှံလေ့ ရှိကြသည်။ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာအတွင်းရှိ ကျွန်းများမှ ပေါ်လီးနိုးရှင်းလူမျိုး၊ မာအိုရီ လူမျိုးနှင့် မာကေဆ ကျွန်းသား များမှာလည်း ယောက်ျားရော မိန်းမပါ ဆေးမင်ရည် ထိုးနှံကြသည့် ရှေးကျသော အစဉ်အလာရှိကြသည်။ အက်ဒမီ ရယ်လတီကျွန်း၊ ဖီဂျီကျွန်းနှင့် လျူကျူကျွန်းမှ ကျွန်းသူများသည်လည်း ဆေးနီ၊ ဆေးနက်ပြာတို့ကို ကိုယ်ခန္ဓာတွင် မင်ကြောင်ထိုးခြယ်ခြင်းဖြင့် အလှပြုပြင်နည်းတရပ်အဖြစ် အသုံးပြုကြ၏။

ဆော်လမန်ကျွန်းသူ မိန်းကလေးများမှ မျက်နှာနှင့် ရင်ဘတ်၌ ဆေးမင်ကြောင် ထိုးပြီးမှသာ အိမ်ထောင် ပြုနိုင်ကြသည်။ ဖော်မိဆာကျွန်းသူများ မှာလည်း ထိုနည်းတူစွာပင်

၄။ “တရုတ်ပြည်နှင့် ခေါင်းဖြတ်လူရိုင်း” မောင်ညွန့်ဝန်၊ စာမျက်နှာ ၈၄၊ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ် မဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၅၇ ခု။

လက်ထပ်ပွဲမကျင်းပမီတွင် မျက်နှာ၌ ဆေးမင်ကြောင် ထိုးနှံကြရ၏။ နယူးဂီနီကျွန်းမှ ပါပူအန် အမျိုးသမီးများ မှာကား လက်မထပ်မီကာလတွင် မျက်နှာကိုချွန်လျက် တကိုယ်လုံးအနှံ့ ဆေးမင်ကြောင် ရေးခြယ်ထိုးနှံထား၍ မင်္ဂလာပွဲကျင်းပသော အခါတွင်မှ မျက်နှာကို ဆေးမင်ရည် စုတ်ထိုးကြရ၏။

သို့သော် အေဒီ ၁၇ ရာစု အထိ အင်္ဂလန်နှင့် အနောက် ဥရောပတွင် ဆေးမင်ကြောင်ကို ထိုးနှံရန်ဝေးစွာ မြင်ပင်မြင်ဖူးကြသေးဟန် မတွေ့ပေ။ အကြောင်းသော် ဥရောပတိုက်သား ဒစ်ပီယာဆိုသူသည် ထိုးကွင်းရှိသော ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာ တောင်ပိုင်းကျွန်းသား များကို ပြုပြင်သရန် ဥရောပသို့ ခေါ်ဆောင်သွားဖူးသည်ဟု သိရှိရသောကြောင့် ပေတည်း။

နယ်သစ်ရှာသူ တဦးဖြစ်သည့် ကပ္ပတိန် ကွတ်သည်လည်း ထိုးကွင်းရှိသူများကို အင်္ဂလန်သို့ ခေါ်ယူပြသရာ မြင်ရသူတိုင်း အံ့ဩကြရ၏။ ထိုအခါမှစ၍ အင်္ဂလန်နှင့်ဥရောပတွင် ထိုးကွင်း မင်ကြောင် ခေတ်စားလာရာ မင်ကြောင်ဆရာများမှာ လက်မလည်အောင် အလုပ်များခဲ့ကြရ၏။

ထိုကဲ့သို့ ဆေးမင်ကြောင်ကို လူအများ စိတ်ဝင်စားသည်ကို အကြောင်းပြု၍ “ဒီဗား” မောင်နှံတို့သည် ကြီးကျယ်သော သာသနာဝင် ပန်းချီကားများကို ကျောတွင် ထိုးနှံလျက် ပြုစုသွင်းရာ လူအများ၏ ဝိုင်းဝန်း အားပေးခြင်း ခံခဲ့ကြရ၏။ ဒီဗား၏ ကျောတွင် ထိုးနှံသော ပန်းချီကားမှာ လီယိုနာ ဒိုဒါဗင်ချီ၏ လက်ရာကောင်း တခုဖြစ်သည့် “ခရစ်တော်အား လက်ဝါးကပ်တိုင်တင်ခြင်း” ပန်းချီကားဖြစ်၍ ဇနီး၏ကျောတွင် ထိုးနှံသော ပန်းချီကားမှာ “ခရစ်တော်၏ နောက်ဆုံးညစာ” ဖြစ်ပေသည်။

ထိုအချိန်အခါက ပြပွဲသွင်းသော ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ရှင် များအနက် အချို့၏ ပြပွဲဘခါပြ ဝင်ငွေမှာ မြန်မာငွေ တထောင်ကျပ်မှ တထောင်ငါးရာထိ ရှိသောဟူ၏။^၁

ရည်ရွယ်ချက်များ

ဆေးမင်ကြောင် ထိုးနှံရာတွင် ရည်ရွယ်ချက်များ ရှိကြပါသည်။ ယင်းတို့မှာ -

- (က) အမှတ်အသားအဖြစ် ထိုးနှံခြင်း။
- (ခ) အလှအပအဖြစ် ထိုးနှံခြင်း။
- (ဂ) စွဲလမ်းမှု အခြေခံ၍ အဆောင်သဘော ထိုးနှံခြင်း။
- (ဃ) ထိုးတမ်း စဉ်လာအရ ထိုးနှံခြင်း

တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

အမှတ်အသားအဖြစ်ထိုးနှံခြင်း

အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှ အမျိုးသား လယ်သမား သမဂ္ဂသည် ယင်းတို့အဖွဲ့ပိုင် မွေးမြူရေး ခြံများမှ ကြက်ဆင် များကို လျှို့ဝှက် အမှတ်အသား ထိုးထားကြ၏။ ထိုအမှတ်အသား ကိုလည်း မှတ်ပုံတင်ထားသည့်အတွက် အဖွဲ့ပိုင်ကြက်ဆင်များ အခိုးခံရပါက ရှာဖွေဖမ်းဆီးရန် ခိုင်လုံသော သက်သေခံရရှိပြီး ဖြစ်သွားတော့၏။

ထြစ်ကြေးလှူနိုင်ငံမှ သိုးမွေးမြူသောလူချမ်းသာတဦးသည်

၅။ “ကော်ရစ်မင်သွ”အောင်ချမ်း၊ စာမျက်နှာ ၁၀၅၊ စာပေဗိမာန်မဂ္ဂဇင်း၊ အတွဲ ၇၊ အမှတ် ၃။ ဇူလိုင်လ ၁၉၅၈ ခု။

လည်း သေတမ်းစာကို သူ၏ ကျောပြင်တွင် ဆေးထိုးကာ ရေးသားထားခဲ့ဖူးသည် ဆို၏။^၈

ပထမကမ္ဘာစစ် မတိုင်မီ နှစ်များနှင့် စစ်အတွင်း ကလည်း အချို့ သူလျှိုများသည် ဆေးမင်ကြောင် ထိုးသော ပညာကို အသုံးချခဲ့ ကြသည်ဟု ကြားနာ မှတ်သား ရဖူး၏။ ရန်သူ၏ အရေးကြီးသော နေရာများကို စက္ကူ စသည်တို့တွင် ရေးဆွဲ မှတ်တမ်း တင် ပြီး ယူဆောင် သွား ရန် မလွယ် ကူ လှချေ။ ထို့ကြောင့် ဦးခေါင်းကို ပြောင်အောင်ရိတ်ကာ လျှိုဝှက်သော မြေပုံများကို စုတ်ဖြင့်ထိုးနှံသည်။ ဆံပင်ရှည်အောင်ထားပြီးမှ ထိုသူကို လိုရာနိုင်ငံသို့ ပို့ပေးသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ကုန်းဘောင်ခေတ် နောက်ဆုံးမင်းဆက် မင်းများလက်ထက်တွင် လူကိုယ်၌ အမှတ်အသားပြုမှုကို ဆေးမင်ကြောင်ထိုးနှံ၍ အမှတ်အသားပြုလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရပေ၏။ အမှတ်အသားမှာ နှစ်မျိုးရှိ၍ အကောင်းဘက်မှာ ရော အဆိုးဘက်တွင်ပါ အသုံးပြုလေသည်။

ထိုအချိန်အခါက ခိုးသားခြေများကို ရပ်ရွာအေးချမ်းရေးအတွက် အဆိုးစီရင်လေ့ရှိ၏။ သို့ရာတွင် အဆိုးစီရင်လောက်သည်အထိ အပြစ်မကြီးလေးသူများကိုမူ နဖူးတွင် “ထားပြ” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “သူခိုး” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ လက်ဖျန်တွင်လည်း “နောက်မဆိုးနှင့်” ဟူ၍လည်းကောင်း ဆေးမင်ကြောင်ဖြင့်ထိုး၍လွတ်တတ်ကြ၏။ ဤကား အဆိုးဘက်တွင် အသုံးပြုသော ဆေးမင်ကြောင် အမှတ်အသားပေတည်း။

မြန်မာမင်းများလက်ထက်တော်တွင် အမြဲတမ်းတပ်မတော်ကြီး ဖွဲ့စည်းထားလေ့ မရှိခဲ့ငြားသော်လည်း ကုန်းဘောင်ခေတ်

၈။ “ဆေးမင်ရှည်စုတ်ထိုး” တိမ်မိုးလှိုင်၊ မြဝတီမဂ္ဂဇင်း။

နောက်ပိုင်းတွင် တစိတ်တဒေသ အမြဲကမ်းတပ်အချို့ ဖွဲ့ ညှဉ်း ထားခဲ့၏။ ယင်းတို့အနက် လွတ်ရိုးနှင့် ရွှေ နန်းတော် ကြီး အတွက် လောလောဆယ် အသုံးလေ့သူများမှာ ရသင့်ထိုက် ရာ လယ်ယာကိုင်းကျွန်း လုပ်ကိုင်စားသောက်နေထိုင်ကြရ၏။ ယင်းတို့ကို အစုအဝန်း စသည်ဖြင့် သတ်မှတ်ထားရာ ယင်း အမှုထမ်းတို့၏ လည်ကုပ်တွင် ဆေးထိုးကာ အမှတ်အသားပြု ထားသဖြင့် “ဆေးထိုးထမ်း” ဟု ခေါ်ပေ၏။

ထိုဆေးထိုးထမ်းများ ထဲတွင် မြောက်ဒဝယ်၊ တောင် ဒဝယ်၊ မြောက်မာရဘင်၊ တောင်မာရဘင်၊ ရွှေပြည်မှန်ကင်း၊ နတ်စုလက်ဝဲ၊ နတ်စုလက်ျာ၊ ရွှေးလက်ဝဲ၊ ရွှေးလက်ျာစသော သေနတ်စွဲ အမှုထမ်းတို့မှာ လည်ကုပ်၊ လက်ဖမိုး၊ စသည်တို့၌ “နယ်ဘီလူး လက်ျာသန်လျက်ထမ်း” ခြင်္သေ့ရုပ်များ ဆေး တော် ရေးမှတ်ထားကြလေသည်။ (ဦးမောင်မောင်တင်ထံမှ ဦးသာမြတ်ထံပေးစားအတွဲ၊ အမှတ် ၆၊ ယဉ်ကျေးမှုစာစောင်၊ စာမျက်နှာ ၈၄-၈၅ မှ)

ထိုမှတဖန် ပါးကွက် အာဏာသားများဟု ခေါ်တွင်သော ရာဇဝတ်မှုထမ်း အချို့မှာလည်း အမှန်ပင် ပါးတွင် အကွက် ကြီးများ ရှိ၏။ ယင်းအကွက်ကြီး များမှာ ဆေးမင်ကြောင် ထိုးနှံထားခြင်း ဖြစ်ပေ၏။ ၎င်း “တန်း” အမှုထမ်း များကို “ပါးကွက်” ဟု ခေါ်သည်။ ထိုပါးကွက်တို့မှာ ပါးနှစ်ဘက်တွင် မင်နက်ဖြင့် ဒင်္ဂါးဝိုင်းအရွယ်ခန့် ထိုးနှံထားရသည်။ ရင်ဘတ် တွင်လည်း “သူသတ်” ဟူသော စာတမ်းကို မင်နက်ဖြင့် ထိုးနှံ ထားရသည်။^၇

၇။ “လေဦးပညာ” စာမျက်နှာ ၆၁၊ သီတာထွန်း ပုံနှိပ်တိုက်၊ ကျောက်မြောင်း၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၉၆၆။

မြန်မာနိုင်ငံအလုံး နယ်ချဲ့လက်တွင်း ကျရောက်ပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း အတန်ကြာတွင် နေနယ် လနယ် ထင်ရှားသော တော်လှန် ပုန်ကန်မှုကြီး တရပ် ဖြစ်ပွားခဲ့၏။ ယင်းကား သူပုဏ္ဏက ဂဠုန်ရာဇာ အမည်ခံ ဂဠုန်ဆရာစံ၏ လယ်သမား သူပုန်ကြီးပေတည်း။

ထိုပုန်ကန်မှုကြီးတွင် ပါဝင်သော ဂဠုန်တစ်သားများကို တာဝန် အနုအရင့်လိုက်၍ “က တပ်သား”၊ “ခ တပ်သား” ဟု ဆေးမင်ကြောင်ထိုးကာ အမှတ်အသားပြု ခဲ့ခြားခဲ့ဖူးပေ၏။

အလှအပအဖြစ်ထိုးနှံခြင်း

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူမျိုးအသီးသီးတို့ ဆေးမင်ကြောင် ထိုးနှံ ကြရာတွင် များသောအားဖြင့် အလှအပ အလို့ငှာသာ ထိုးနှံ ကြပေသည်။

မြန်မာ နိုင်ငံတွင် ထိုးကွင်း မင်ကြောင်ခေတ် ကောင်းခဲ့ စဉ်က အမျိုးသမီး များလည်း အားကျမခံ ဝင်ထိုးတတ်ကြပါ သည်။ ထိုသို့ထိုးရာတွင် ပေါင်တဘက် တချက်၌ ငုံးရုပ်၊ ကြက် ရုပ် သည်များကို တရုပ်စီထို နှံခြင်းမျိုးဖြစ်၏။

အခူစုတ် ဖြစ်သော မြန်မာစုတ်ဖြင့် ထိုးသော ဆေးမင် ကြောင်မှူးမှိုန်ချိန်တွင် ဓာတ်ခဲအားသုံး၊ ဘက်ဆရီခတ်အား သုံး အပ်ဖြင့် ထိုးသော မင်ကြောင်များ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့၏။ ထို့နောက် နှစ်ပေါင်းများစွာ နှောင်းပြီမှ အဝတ်ချုပ်အပ်ဖြင့် ထိုးသော ဆေးမင်ကြောင် ထိုးနည် သစ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့၏။ ထိုနည်းနှစ်နည်းဖြင့် ထိုးနှံသော ဆေးမင်ကြောင်များအားလုံး

နီးပါးသည် အလှအပသက်သက်အတွက် ထိုးနှံသော ဆေးမင်
ကြောင်များ ဖြစ်ကြပေ၏။

စွဲလမ်းမှုအခြေခံ၍ ထိုးနှံခြင်း

များသောအားဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာအထက်ပိုင်းတွင် ထိုးနှံလေ့
ရှိကြပါသည်။ နတ်ရုပ်များ၊ ဘိလ္လူရုပ်များနှင့် အခြားအရုပ်
များကို မန္တန်စာလုံးများခြံ၍လျက်ဖြစ်စေ၊ အင်းကွက်များတွင်
အင်းဆန်များသွင်း၍ ဖြစ်စေ၊ စာလုံးများချည်းဖြစ်စေ ထိုးနှံ
ကြပေသည်။

အချို့လည်း လျှာပေါ်တွင်ပါ ထိုးနှံကြသေး၏။ သို့ရာတွင်
အစက်အပြောက်မျှသာ အထိုးခံနိုင်ပေသည်။

စွဲလမ်းမှုအခြေခံ၍ အဆောင်အဖြစ် ဆေးမင်ကြောင်ထိုးနှံ
ရာတွင် ကိုယ်ခန္ဓာအထက်ပိုင်းတွင်သာ ဆေးနှီဖြင့် အထိုများ
ပါသည်။ သို့ရာတွင် ရံဖန်ရံခါလည်း အနက်ရောင်ဖြင့် ထိုးတတ်
ကြသေး၏။ လက်ယာဘက်လက်ဆစ်၊ လက်ဖမိုးနှင့် လက်
ကောက်ဝတ်များတွင် တွေ့ရလေ့ရှိသော ဆေးမင်ကြောင်
အနက်ငှက်၊ အနက်ပြောက်များနှင့် ခြေမျက်စိ ဝန်ကျင်တွင်
တွေ့မြင်ရတတ်သော အနက်စက်များမှာလည်း အဆောင်
သဘော သက်ဝင်ပေသည်။

ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ထိုးနှံခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံသား ယောက်ျားများသည် ရှေးဦးပိုင်းတွင်
အဆောင် သဘောဖြင့် မင်ကြောင်များ ထိုးနှံလာခဲ့ရာမှ

နောင်သော် အလှအပ သဘောသို့ ရွှေလျှောလာခဲ့၏။ ထိုမှ တဖန် “ထိုးကွင်းရှိမှ ယောက်ျားပီသသည်” ဟူသော သဘော ထားများ ဝင်ရောက်လာချိန်တွင်မူ ထိုးတမ်းစဉ်လာသဘော သက်ရောက်သွားတော့၏။

မြန်မာနိုင်ငံတော်သူ ချင်းအမျိုးသမီးများသည် မျက်နှာ တပြင်လုံး မည်းမှောင်နေအောင် ပါးရဲထိုး (ပါးထိုး၊ ပါးမည်း ထိုး) ခဲ့ကြဖူးပါသည်။ ပါးရဲမပါသော အမျိုးသမီးသည် ပွဲမဝင်၊ မတင့်တယ်ဟု သဘောထားခဲ့ကြ၏။ နောင်အခါတွင် ကာလ ရွှေလျှောပြီး “ပါးကြောင်”၊ “ပါးကြား” စသည်ဖြင့် စတိ သဘော ထိုးနှံခြင်းသို့ ပြောင်းလဲသွားခဲ့ပေ၏။

မြန်မာနှင့် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်

မင်ကြောင်အစ မင်သေ့က

ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ကို မင်သေ့၊ ကော်၊ ကော်ရစ်၊ မင်
ကော်ရစ်ဟူ၍လည်း ခေါ်တွင်ကြပေသေးသည်။

“မင်သေ့” အခေါ်အဝေါ်ကို ဤသို့ တွေ့ရှိရပါသည်။

“ပုဂံခေတ်တွင် အဆောက်အအုံ နံရံတို့၌ မင်စာ
များကို ရေးလေ့ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရပေသေးသည်။
ထိုသို့ မင်စာရေးသောအတတ်ကို ပုဂံခေတ်၌ ပန်သေ့
ဟု ခေါ်ခဲ့ဟန်ရှိသည်။ ပန်သေ့ဆိုသောစကားကို ပုဂံ
ကျောက်စာတို့တွင် မကြာခဏတွေ့ရသည်။ ထိုစကား
မှာ နောင်ခေတ်တို့တွင် ဆေးမင်ကြောင်ထိုးသည့်
အတတ်ကို ခေါ်သည့် ‘မင်သေ့’ ဟူသော စကားနှင့်
ဆက်သွယ်လျက်ရှိပြီးလျှင်”^၈

များသောအားဖြင့် ဟထိုးမဖက်ပဲ မင်သေ့ဟူ၍သာအတွေ့
များ၏။ မင်သည် ကျပ်ခိုး၊ မှိုင်း၊ မင်ဖြစ်၍ သေ့မှာ ထိုးသွင်း

၈။ “ပုဂံခေတ်ယဉ်ကျေးမှု” ဦးဖိုးလတ်၊ စာမျက်နှာ ၅၀၊ ယဉ်ကျေးမှု
စာစောင်၊ အတွဲ ၃၊ အမှတ် ၆၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၉၆၀။

ခြင်း၊ သွတ်သွင်းခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ထိုကြောင့် မှင်သေ့ သို့မဟုတ် မင်သေ့မှာ လူ့အရေပြားအတွင်းသို့ မင်ကိုထိုး သွင်း စွဲထင်စေခြင်း၊ တစုံတခုပေါ်တွင် မင်ဖြင့် ရေးထိုးခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

မင်သေ့အစ ဝိဝါဒ

မင်သေ့ထိုးနှံသည့် ခလေးဖြစ်ပေါ်ပုံတွင် အောက်ပါအတိုင်း အယူအဆသုံးမျိုး ကွဲပြားလျက် ဖော်ပြထားကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ယင်းတို့မှာ -

- (က) ပုဂံခေတ် အရည်းကြီးများက စတင်ခဲ့သည်၊
- (ခ) သရေခေတ္တရာ ဥတ္တမသီရိမထေရ်က စတင်သည်၊
- (ဂ) ထိုးကွင်းအစ မောင်ကံက

ဟူ၍ ဖြစ်ကြသည်။

(က) အရည်းကြီးများ စတင်ပုံ

အနော်ရထာမင်းစောလက်ထက် မတိုင်မီ ပုဂံပြည်ကြီးတွင် မင်းဆက်ပေါင်း သုံးဆယ် စိုးစံခဲ့ကြ၏။ ထိုမင်းများ၏ လက်ထက်တွင် အရည်းကြီး ရှင်ယောင်များသည် မင်းနှင့် ပြည်သူတို့အပေါ်တွင် လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ ဩဇာညောင်းခဲ့သည်။

သူတို့၏ အကျင့်တရားမှာ သေသောက်ခြင်း၊ လက်ဝှေ့လက်ပန် သတ်ခြင်း၊ ခေးခုတ်လှံထိုးအတတ်၊ လေးမြားပစ်ခတ်ခြင်း အတတ်တို့ကိုလေ့ကျင့်ခြင်း၊ ဆေးဝါးကုသခြင်းတို့ဖြစ်၏။ သူတို့ ဖြန့်ဖြူးသော တရားများမှာ အင်းအိုင်ခါးလှည့်၊ လက်ဖွဲ့

ဂါထာ မန္တန်များကို ကိုးကွယ် ရွတ်ဆို ဖြေခြင်းနှင့် စက်သွင်း အတတ် မော်အတတ်တို့ကို ယုံကြည်စေခြင်းတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ဆရာကြီးစလေဦးပုညက “ရှေးအတိတေပုဂံပြည်တွင်း၊ ဆံကေသာ လက်လေးသစ်၊ မုတ်ဆိတ်မေးဗရပျစ်၊ မည်းညစ်သည့် စီဝရံနှင့်၊ တာတေလံအကျင့်ဆိုးသော၊ ရှင်သိုးတကာ့ခေါင်ကြီး၊ ရှင်မထီး” ဟူ၍ နောင်အခါတွင်ရေးသားဖွဲ့ဆိုရလောက်အောင် ဆံရှည်ထားသည်။ ဒေါက်ချာဆောင်းသည်။ မည်းညစ်သော သက်န်းကိုဝတ်ကာ မြင်းစီး၊ အရက်သောက်၍နပ်ပန်းသတ်သည်။ သို့တစေ ထိုအရည်းသုံးဆယ်တွင် အခြံအရံ ခြောက်သောင်း ရှိသည်။

ထိုးကွင်းမင်ကြောင်သည် ထိုအရည်းကြီးများမှ အစပြု၍ ပေါ်ပေါက်လာသည်ဟု လှေသင်းမင်းရေး “တဇ္ဇတ္ထဒီပနီ” တွင် တွေ့မြင်ရသည်ဟု အဆိုရှိပေသည်။

ထိုခေတ် ထိုအခါက လူများသည် ထိုအရည်းကြီး တို့အား သဒ္ဓာတရားထက်သန်စွာ ယုံကြည်ခဲ့ကြပုံမှာ မင်္ဂလာသတို့သမီး အား အရည်းကြီးတို့ထံ ပို့ဆက်ကာ ပန်းဦးလွတ် ပူဇော်သည် အထိ ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ထိုမျှယုံကြည်နေသည့်အတွက် အရည်းကြီးများက ရွတ်ဖတ်စေသော ဂါထာများ၊ မန္တန်များကိုလည်း ယုံကြည် အားကိုးမည်မှာ သေချာလှပေ၏။ ထိုဂါထာများ၊ မန္တန်များ ရေသွင်း ထားသော လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့် စသော အဆောင်များကိုလည်း ယုံကြည်အားထားကြမည်သာဖြစ်၏။

၉။ “အရည်းကြီး” မှန်ခေထု၊ စာမျက်နှာ ၈။ သွေးသောက် မဂ္ဂဇင်။ အမှတ် ၅၇၊ အောက်တိုဘာလ ၁၉၅၀။
၁၀။ “ထိုးကွင်းမင်ကြောင်” ဒဂုန်နတ်ရှင်၊ စာမျက်နှာ ၁၄၄၊ ယဉ်ကျေးမှု စာစောင်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၉၆၁ ခု။

ထိုဂါထာ မန္တန်များကို နှုတ်မှ ရွတ်ဖတ် သရဏ္ဍာယ်ခြင်း မပြုမူ၍ ရွှေပြား၊ ငွေပြား၊ ပေရွက်နှင့် ထန်းရွက် သည်တို့၏ မျက်နှာပြင်ပေါ်တွင် ရေးထိုးပြီး ကိုယ်နှင့်မကွာ ဆောင်ထား တာမျှဖြင့် အကျိုးရှိလျှင် ကိုယ်နှင့်အမြဲမကွာ ရှိစေရန် အရေ ပြားပေါ်တွင် ထိုးနှံထားပါမူ ပိုပြီးအစွမ်းထက်နိုင်သည် ဟူ၍ တစုံတယောက်က စတင်ကာ အကြံပေါက်လာဖွယ် ရှိပေသည်။ ထိုအခါမှစ၍ လူ၏ အရေခွံပေါ်တွင် အင်းကွက်များ၊ ဂါထာ မန္တရားများ ထိုးနှံခြင်း အလေ့ စတင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေမည်။

ဤသို့ အင်းကွက်များ၊ ဂါထာများကို ကိုယ်တွင် ထိုးနှံရာမှ တဆင့် နတ်ရုပ်၊ သိကြားရုပ်၊ ဘီလူး၊ ဒေါင်းနှင့် ယုန်ရုပ်များ ပါဝင်လာခြင်းဖြစ်၏။ နတ်များမှာ သာသနာတော်စောင့်နတ် ကြီးများ၊ ကမ္ဘာစောင့် နတ်ကြီးများနှင့် သူရဿတီတို့ ဖြစ် ကြပေသည်။ သိကြားမင်းကို အချိုက သောတပန်ဟု ဆိုကြ ၏။ မြတ်တိုးတော် သိကြားမင်းဟုလည်း အမြတ်တနိုး ခေါ် တွင်ကြ၏။

ယုန်ရုပ်သည် လမင်းဟူသောသဘောဆောင်သည်။ ဒေါင်း ရုပ်ကား နေမင်းဖြစ်၏။ ဘီလူးများကား ဟေမဝန္တာ သာတာ ဂီရိတို့ကဲ့သို့ ယဉ်ကျေးသောဘီလူးများနှင့် အာဇ္ဇာဝက ပုဏ္ဏက တို့ကဲ့သို့သော ရိုင်းစိုင်း ကြမ်းကြုတ်သည့် ဘီလူးများကို ရည် ရွယ်ပေသည်။

ထိုအရုပ်များကို အစီရင်ဆေးများတွင် မင်မှိုင်းရောနှော ပြီး ကိုယ်တွင်ထိုးနှံကြ၏။ ထိုသို့ ထိုးနှံပုံကို ကျည်းကန်ရှင်ကြီး ရှင်နန္ဒဇက သူ၏ ဦးသာသနက ညီမောင်ရွှေဝိုင်းထံပေးသည့် မေတ္တာစာ” တွင် ဤသို့ ဖော်ပြထား၏။

“ဆင်လမ်း မြင်းလမ်း၊ ဗိုလ်လမ်း ရထားတိုက်၊

အလိုက်သင့်အနေ၊ ခရုပွေ ခရုပတ်၊ အနောတတ်
 ရေလည်ဟန်၊ သတ္တရဘန်တောင်ဆင့်၊ မြင့်မို့တက်
 မြင့်မို့ဆုတ်၊ ကုမုဒ္ဓရာ ကြာချပ်ဇက်သွား၊ အင်းနား
 ကွက်နေ၊ ထောင့်ပြေခိုနန်း၊ အခန်းခန်း အဘွဲ့ဘွဲ့၊
 မြည်ရည်များ မွဲကြသည်။ တဆယ်နှစ်ရပ် အင်မုတ်
 ဘီလာဆုတ် ကိုးသွယ်၊ အကျယ်မှာ အနန္တ ဇမ္ဗနဝ
 ကွန်ခြာ၊ ကတ္တရာဆက် အကျိုးကူး၊ ဆီဘူးဇက်
 ခြင်္သေ့ခိုနန်း၊ ဇမ္ဗူတုန်ဇမ္ဗူကျော်၊ နေကျော် လကျော်၊
 ကျောက်ပေါ် ရေသွား၊ တဆယ်ရှစ်ပါးခရုပတ်၊ မဏိ
 ဇောတိရသ် ရှစ်ဖြာ၊ ပဉ္စသာခါမူလ၊ အဋ္ဌသာခါ
 ကိုးသွယ် ၊ နေကွယ်လခံ၊ ဆိတ်တခံစာတခုန်၊ ဂဠုန်
 တောင် ထောင့်ဖြတ်နဂါး ပတ်ဇက်သွား၊ သိကြား
 တံဆိပ် သိကြား ကျောက်ဇာတိုင်၊ ဂြိုဟ်ပြိုင်အင်း
 ဂြိုဟ်ဆိုင်အင်း၊ နဝင်းသက် တြင်းသက်၊ အာယု
 ခက်တဝ၊ အာဠာဝက မျက်စောင်းထိုး၊ မိုးမခ
 နေမခံ၊ ပါပနံ သောမနံ၊ စာရံနှင့် ဂဏန်းသွင်း၊
 မိတ်ကွင်းနှင့် နေကွင်း၊ ပေတကင်း သင်းတပုံ၊ မှော်
 ရှိကြီး ကွန်ချာ၊ ကေသာနောက်လှန် နံပေါ်နှင့်
 ဇာတ်ပေါ်၊ ဇော်ဂျီလာ၊ နုဖူးဇာမူလ၊ စာမနှင့်
 ဘူတ၊ ဗောရိသာဒ အထွက်အဝင် ရှင်ထိလတ်
 စက်ပုံ အင်းကွက်စုံ အသေအခွေတိုင်၊ ဂဏန်းချေ
 ဂဏန်းထား အက္ခရာသွား ဂါထာ သွားတိုင်းမသိ
 အများကိုနှိုထားလေ့လာ၍” ၁၁

၁၁။ “ကျည်းကန်ရှင်ကြီး မေတ္တာစာနှင့် ခက်ဆစ်အမဖြ်” ဂုဏ်ထူးဆောင်
 ဆရာများ တည်းဖြတ်၊ စာမျက်နှာ ၉၁၊ ဇူလိုင်လ ၁၉၅၇ ခု။

အထက်တွင် ဆိုခဲ့ပြီ သော အရည်းကြီးများသည် အနှော် ရုထာမင်းစော၏ အာဏာဇက်ကြောင့် မင်းနေပြည်တော်မှ လွှင့်ပြေးရသော်ငြားလည်း အခြားနေရာ များတွင် ဆက်လက် ဘုန်းကြီး နေကြကာ ကုန်းဘောင်ခေတ် အထိ ပွဲကျောင်း ဘုန်းကြီးဟူ၍ တည်ရှိနေခဲ့ကြ၏။

ရှေ့ မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်းကို ပြန်ကြည့်လျှင် သူတပါးက ကျူးကျော်သောစစ်၊ မခန့်မညား ပြုသူအား ကျိုးနွံအောင် ဆုံးမသောစစ်နှင့် အချင်းချင်း တိုက်ခိုက်ရသော စစ်ပွဲများ ထပ် ထပ်ကြမ်း နေခဲ့၏။ သို့ကြောင့် စစ်မက်ထူပြောသော နိုင်ငံ တွင် ဓားခုတ်၊ လှံထိုး၊ ဆင်စီးမြင်းစီးစသော အတိုက်အခိုက် ပညာကျွမ်းကျင်သော အရည်းကြီး များသည် ပွဲကျောင်း ဘုန်းကြီးအမည်ခံကာ ဆက်လက်ရှင်သန်နေနိုင်ခြင်းဖြစ်၏။

အင်းဝဘုရင် မင်းခေါင်လက်ထက်၌ သီပေါ ကုန်းဘောင် စော်ဘွား ဘုရင်မင်းခေါင်၏ တူမတော်ခင်ပွန်း သို့ကြောင် ဘွား ခေါ် ယူလာသော လက်ဝှေ့ကျော်နှင့် တောင်စည်းခုံ သံဃရာဇာ ရှင်ဝရသီလတို့ စကားကျောင်းတော် မော်ကွန်း စိုက် မုခ်ဝင်တံခါး အရှေ့နှစ်တာခြားတွင် အများပရိသတ်ရှေ့၌ သတ်ကြရာ သံဃရာဇာ၏ ပြိုင်ဘက်လက်ဝှေ့ကျော်မှာ ကျော ဘက်သို့ မျက်နှာရောက်သွား၏။

ကုန်းဘောင်စော်ဘွားက “သေသော်မြင်ပုံ၏။ ယခု အမြင် မကောင်း ပါတကား အရှင်ဘုရား” ဟုဆိုလျှင် လက်ဝဲလက်ဖြင့် သပ်လိုက်ပြန်ရာ မျက်နှာရွေ့သို့ ပြန်ရောက်လာ၏။^{၁၂}

ထိုပွဲကျောင်း ဘုန်းကြီးတို့၏ အမှုအကျင့်မှာ ထေရဝါဒ

၁၂။ “တဇ္ဇတ္ထိပနိ” မဟာဇေယျသင်္ခယာသွဲ့ခံ လှေသင်း အတွင်းဝန်မင်း စာမျက်နှာ ၁၅၆၊ မြန်မာ့ဘာရာ သတင်းစာ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၀၆ ခု။

သာသနာဝင် ရဟန်းတော်များ အမြင်တွင် မည်သို့မျှ မတင့်တယ်ပေ။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင်....

“ထိုတွင်ပင်၊ ဂါမဝါသီ ဗဟုစာရဂိုဏ်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့ တပည့်ပဉ္စင်းပျို့ ရှင်ပျို့တို့သည် ပွဲလမ်းသဘင် လက်ဓဇ္ဇ လက်ပမ်းဆေးမန္တရား လက်ဖွဲ့ထိုးကွင်းအနှံ့ကို ဆည်းပူးခြင်း လှုံ့လလှန်ကဲ၍ ပရိယတ် ပဋိပတ် ဖြည့်စွမ်းခြင်းကို အားမထုတ်ပြီ....

“အဝတ်အစားမှာလည်း တမှတ်နုနယ် ပန်းဆိုး တိန်းညက် ဆိုး၊ ပေါက်ပွင့်ဆိုး နှနင်းဆိုးကိုသာ ပဉ္စင်းပျို့၊ ရှင်ပျို့တို့ ဝတ်စားသုံးဆောင်လေ့ပြုသည်။ ပွဲကျောင်းသားတို့မှာစာသင်စာအံ့နည်းသည်။ အရက်ထန်းရည်သောက်စားသည်။ ပွဲသဘင် လိုလားသည်။ မီးဖောက်သည်။ စည်တီးသည်။ လက်ဝှေ့ပွဲဝင်သည်။ လက်ဓဇ္ဇသတ်သည်။ ဒန်းကစားသည်။ ဘောင်ဒိန်းအောင် တီးသည်။ ကြေးနင်းတော်သည်။ ခြေနင်းဦးလံစီးသည်။ ဖော့နားဇွောင်း ဝတ်သည်။ နားပန်းဆံထားသည်။ ဥထုပ်ဖျား၊ မိုးကြိုးသွား၊ မြေစိမ်းခေါင်း၊ ပတောင်းထိပ်ကြီးစွန်မြီး၊ လင်းနှိုတောင်၊ ဆွမ်းကော်ယောင်၊ ဥထုပ် ဒေါက်ချာများကို ဆောင်းကြသည်ဖြစ်၍ တောနေ အရညဝါသီ ကေစာရနှင့် ဂါမဝါသီ ဗဟုစာရ ကွဲပြား၍ ဝိသဘာဝပီပီ ဖြစ်လေသည်....

“ထိုအခါ စည်းခုံ သံဃရာဇာ ရှင်ဝရသီလ အယူအကျင့်ကို မကြိုက်၍ ညီတော်ရင်း ရှင်သာရဒဿိသည် အကြေပြည်မြို့သို့ စုသွားလေ၍ ရောက်လျှင် ပြည်မင်း ဧေရန်နာနာက အရညကင် တောရကျောင်း ဆောက်၍ ကို ကွယ်လေသည်” ဟူ၍ သက္ကရာဇ် ၇၀၂ ခု၊ ပင်းယ ဥစ္စနာမင်းကြီး ဆောက်လှူသော စကားရကျောင်းသမိုင်း၊ နာနာဇုဒ္ဓိ ဂါထာ ဦးတတ်သော

သာသနာဝံသ စာတမ်း၊ သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်း ၃ စောင် တွင် ဆိုသည်။^{၁၃}

အင်္ဂု ညီ ကြီးတဖြစ်လဲ ပွဲကျောင်းပုဂ္ဂိုလ်များ၏အခြေအနေ ကို ဟံသာဝတီရောက် မင်းတရားလက်ထက်တွင် ဤသို့ မြင်ရ ပေမည်။

“ထိုမှတပါး ဟံသာဝတီရောက် မင်းတရား လက်ထက် မြို့တွင်းရွှေစေတီ ဆေးရေးကျောင်းနေ ညာဏသာဂရ အမည် ရှိသော ပိဋကတ်တော်မသည် နန်းတော်သို့ မပြတ်ပင့်၍ အဝင် အထွက်များလျှင် မင်းဧကရာဇ် မှူးတော် မတ်တော်တို့နှင့် အကျွမ်းဝင်လေသည်ဖြစ်၍ သေကိုများစွာသောက်လေသည်။ သေယစ်လျှင် ဟစ်ကြွေးကြော်ငြာ ကခုန်၍ မှူးတော်မတ်တော် တို့ကဲ့သို့ နှုတ်ညွှန်မပြတ် ဝင်ထွက်သည်။ ဘာရှင် မင်းတရားကြီး သည် မိမိအားလျော်စွာ အာစာရ ဝိပုတ္တိ ဖြစ်လေသည် ဟူ၍ လူ အမှူး အမတ်တို့ ကဲ့သို့ စေပါး သုံးဆောင်လေသည်။ ရွှေ ဦးထုပ်၊ ရွှေသင်္ကန်း ပေးတော်မူသည်။ သေအရက် ယစ်မူးလှ၍ နန်းတော်က မထွက်နိုင်လျှင် ရွှေယာဉ်နှင့် ပို့သောအခါ ပို့ရ သည်။ ဆင်နှင့် ပို့သော အခါပို့ရသည်” ဟူ၍ အတင်းဝန် လက်ဝဲ နော်ထော စီရင်သော အလောင်းမင်းတရားကြီး အ ရေး တော်ပုံ တွင် ဆိုသည်။^{၁၄}

ထိုကဲ့သို့ အင်္ဂုကြီး တဖြစ်လဲ ပွဲကျောင်း ပုဂ္ဂိုလ်များ တပြည်လုံးသို့ အန္တိအပြား ရောက်ရှိသွားကာ ရောက်ရာနေရာ တွင် ဩဇာညောင်းအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းကြောင့် သူ

၁၃။ “ဓမ္မဗျူဟာ” စာမျက်နှာ ၁၅၇။
၁၄။ “ဓမ္မဗျူဟာ” စာမျက်နှာ ၁၆၁။

တို့၏ အင်းအိုင် ခါးလှည့် လက်ဖွဲ့မန္တရားနှင့် မင်သေ့ ထိုးနှံခြင်း သည်လည်း တပြည်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့သွားသည်ဟု ယူဆရ၏။

တဖန် ထိုပွဲကျောင်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့ထံတွင် ပညာရင်နှိုးသောက် စို့သူ အများအပြားမှာ အသတ်အပတ်အတိုက်အခိုက် ကျွမ်းကျင်သူများဖြစ်ကာ ကိုယ်တွင် အင်းတွေ အရုပ်တွေနှင့် ပြည့်နေပေသည်။ ထိုအခါ ထိုကဲ့သို့သော အင်းတွေ အရုပ်တွေရှိမှ ယောက်ျားပီသသည် ဟူသော သဘောထားသည် လူအများတွင် ဖြစ်ပေါ်နေပေလိမ့်မည်။

သို့ကြောင့် လိုက်လံတပသောအားဖြင့် မင်သေ့များ ထိုးနှံကြပေလိမ့်မည်။ သို့သော် ထိုမင်သေ့များ ထိုးနှံရာတွင် ခက်ခဲသော ကြိတ်ပေါင်း၊ ဂမုန်းပေါင်း၊ ပန်းပေါင်း စသော အရာများ၊ ရှားပါးသော ဆေးဝါးများလည်း ပါဝင်ရာ ငွေကြေး မတတ်နိုင်သူတို့ မထိုးနှံနိုင်။ ထို့ကြောင့် အစီအရင်များ မပါဝင်သော်ငြားလည်း မသိသူတို့၏ မျက်မြင်တွင်မူ မင်သေ့ရှိသူ ဖြစ်သည်ဟုချ်သာ မြင်စေထင်စေသော အစီအရင် မပါသည့် “အလှထိုး” မင်သေ့များ တွင်ကျယ်ရာမှ ထိုးကွင်းမင်ကြောင် ထိုးခြင်းခလေ့ ဖြစ်ပေါ်လာလေသလော။

(ခ) ဥတ္တမသီရိ မထေရ်က စတင်ခြင်း

သရေခေတ္တရာပြည် မုဉ္ဇမင်းလက်ထက် သက္ကရာဇ် ၅၉၆ခုနှစ် တွင် အရှေ့မဏ္ဍကုန်းရွာသား တောင်သူ ဦးပေါစ-ဒေါ်ညာတို့၏ သားဖြစ်သော ငယ်မည် မောင်မှတ်ကြီး၊ ရဟန်းဘွဲ့ ဦးဥတ္တမသီရိသည် မိကျောင်း၏ ဝမ်းဗိုက်မှရသော ကြေးပုရပိုက်တွင် ရေးမှတ်ထားသည့် အက္ခရာများကို တွေ့ရှိရာမှ စတင်၍ ထို

အက္ခရာများကို လူတို့၏ ကိုယ်တွင် ဆေးမင်ကြောင်ဖြင့် ထိုးနှံပေးရာမှ အစပြု၍ ထိုအလေ့အထ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့၏။”

သို့သော် တရုတ်ပြည် ထန်မင်းဆက် ကေရာဇ်တဲကျွန်၏ နန်းတွင်းရေး အတွင်းဝန် ပေါ်ကျယ်၏ ကဗျာ တပုဒ်တွင် ခရစ်နှစ် ၈၀၂ ခုနှစ်၌ ဆိုက်ရောက်လာခဲ့ဖူးသော ပျူအနုပညာသည် အဖွဲ့၏ ကခုန်ပုံကို မှတ်တမ်းတင်ရာ၌ ကြေးဖြင့်ပြီးသော စည်ကြီးကို အချက်ပေါင်း များစွာ တီးခတ်လိုက်လေသော် ထိုးကွင်းထိုးထားသည့် ကိုယ်လက်အင်္ဂါက လှုပ်ရှားလာသည်ဟူ၍ ပါရှိ၏။

ဤသို့ဆိုလျှင် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်သည် အလွန်စောစီးစွာ ပေါ်ပေါက်နေပြီဟု ယူဆနိုင်ပေ၏။”

(ဂ) ထိုးကွင်းအစ မောင်ကံက

၁-၁၀-၄၀ နွေထုတ် ကျောင်းသား သတင်းစာ ဗဟုသုတ ခန်းတွင် ထိုးကွင်းအစ မောင်ကံကဟု သဘောသက်ရောက်သော ဆောင်းပါးတပုဒ် ပါရှိခဲ့၏။ ဆောင်းပါး၏ သဘောမှာ ဤသို့ဖြစ်ပါသည်။

ထိုးကွင်း မင်ကြောင်ကို လက်ဦး ပထမ စတင်ခဲ့သူမှာ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် (၁၁၄၃-၁၁၈၀) ထောင်မင်းကြီး၏ သား မောင်ကံဖြစ်ပေ၏။

၁၅။ “မြန်မာ့စာပြုစာဆို ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိပေါင်းချုပ်” ဒဂုန်နတ်ရှင် စာမုက်နာ ၁၉ နှင့် “ထိုးကွင်းမင်ကြောင်” ဒဂုန်နတ်ရှင်၊ စာမုက်နာ ၁၄၄၊ ယဉ်ကျေးမှုစာစောင်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၉၆၁ ခု။
၁၆။ “နိုင်ငံသမိုင်း သုတေသနစာစောင် ၃” ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန၊ နိုင်ငံသမိုင်းသုတေသနဦးစီးဌာနထုတ်၊ စာမုက်နာ ၅၅၊ ၁၉၇၉ ခု။

မင်ကြောင် ဟူသော ဝေါဟာရမှာ ပေါင်တွင် မင်ဖြင့် ကြောင်ကြောင်ကျားကျား ဖြစ်အောင် ထိုးထားသဖြင့် မင်ကြောင်ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ မင်ကြောင်မှာ မြို့သုံးစကား၊ ထိုးကွင်းမှာ ကျေးတော ကျေးလက်စကားဖြစ်၏။ ရှေးအခါက မြန်မာယောက်ျား များသည် ပေါင်လုံးပြည့်အောင် မင်ကြောင် မထိုးကြသေးပေ။ ပေါင်နှစ်ဘက်အနက် တဘက်က ကြောင်ရုပ်၊ တဘက်က ကော်ဟုခေါ်သော အမည်းကွက်ကိုသာ ထိုးလေ့ရှိကြ၏။

မောင်ကံကမူ ထိုကဲ့သို့ ကွက်တိကွက်ကျား ထိုးခြင်းသည် ကြည့်၍ မလှဟု အယူရှိပြီးလျှင် သူ့ကိုယ်ကို ခါးကစပြီး ခူးအထိ ပေါင်နှစ်ဘက်လုံးပြည့်အောင် မင်ကြောင်ရှေ့ ထိုး၏။ ဤသည်ကို အခြားသူများ လိုက်လံတပုရာမှ အစပြု၍ နောင်လာ နောက်သားများပါ ပေါင်ပြည့်ထိုးကြလေသည်။

“ပုတီးသာဆောင်၊ ကြောင်တကောင် ကော်တဘက်နှင့် ထိုးလက်စမသိမ်း” ဟူသော ရှေးစာဟောင်းတပုဒ်အရ မောင်ကံ အရင်က “ကော်” ကိုသာ ထိုးကြကြောင်း ထင်ရှားပေသည်။

ထိုကော် ဟူသော အမည်းကွက်ကိုပင် ရှေးက “ကော်ရစ်” ဟု ခေါ်လေသလောဟုလည်း တွေးစရာ ရှိလေသည်။ ၎င်းပြင် ကော်ရစ်၊ မင်သေခေါ်သော ထိုးကွင်းမှာ ရှေးကျကျအခါက ယခုကဲ့သို့ ရုပ်စုံမျိုးမထိုးကြသေးပဲ ငါးကြင်းပါးဟက်၊ ဓနုကွက် မန်ကျည်းရွက်ဖတ်၊ ကန်စွန်းနွယ် စသော အပြောက်အမျိုးမျိုးကိုသာ ထိုးလေ့ ထိုးထ ရှိသောကြောင့် ထိုးကွင်းကို ရှေးအခါက အပြောက်မျိုးတွင် ထည့်သွင်း ရေတွက်ခဲ့လေသည်။

ဘကြီးတော်လက်ထက်ရေး ပန်းချီကားများ၌ ထိုးကွင်းပုံများသည် ယခုကဲ့သို့အရုပ်အမျိုးမျိုးမဟုတ်သေးပဲ မှန်ကျည်းရွက်ဖတ်၊ ကန်စွန်းနွယ် သဏ္ဍာန်များသာ တွေ့ရပေသည်။^{၁၇}

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော မင်သွေအစ ဝိဝါဒ သုံးမျိုးအနက် ပထမ အယူအမှတ်မှာ စလယ်ဆုံး ပြည့်စုံ၍ ဒုတိယ အယူအမှတ်မှာ အတွေ့ရနည်းပေသည်။ တတိယအယူအမှတ်မှာမူ စဉ်းစားဆင်ခြင်ဖွယ် သင့်ပေသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ “ဟထိုး” မပါသော မင်သွေနှင့် ဟထိုးပါသော မင်သွေကို အင်းဝခေတ်လယ်နှင့် ခေတ်နှောင်းတွင်လည်း တွေ့နေရပေသေးသည်။

ရှင်အက္ခသမာဓိ၏ နေမိဘုံခန်းပျို့ ပုဒ်ရေ ၇၂၊ ကဉ္စနဝိမာနခန်းအဆုံး၌ -

“အမျိုးသားတို့၊ ရှည်လျှားမပျက်၊ အဆက်ဆက်လျှင်၊ ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း၊ ကျောက်ကိုထွင်းလည်း၊ မိုးနှင့် မြူမြှေး၊ ပင့်ကူထွေးအံ့၊ ကြေးပရပိုက် သိုက်သိုက်ချုပ်ချုပ်၊ အုပ်အုပ်ဖုံးဖုံး စလုံးကြွေကြွေ မင်သွေလှလှ ပိသအက္ခရာ မင်းပြင်စာသို့ သာသနာ ငါးထောင်တည်းစအောင်ဟု စာစောင် နိဿရည်း ဆိုနှုတ်တည်းက ကမည်းမကျေ မတိမ်တည်း”

ဟု ဖွဲ့ဆိုထား သုံးနှုန်းထားပါသည်။^{၁၈}

၁၇။ “ဆင်ယင်ထိုးဖွဲ့မှု” ရွှေကိုင်းသား၊ စာမျက်နှာ ၅၂၊ ကြီးပွားရေး ပုံနှိပ်တိုက်၊ လက်ဆည်ကန်၊ မန္တလေး၊ မေလ ၁၉၅၁ ခု နှင့် “အင်းလေးမှ ထိုးကွင်းမင်ကြောင်” သာဦး(ရှမ်းပြည်) ၁-၄-၆၉ နေ့ထုတ် ဗိုလ်တထောင်သတင်းစာ။

၁၈။ “နေမိဘုံခန်းပျို့” စာမျက်နှာ ၁၂၃၊ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၊ ၁၉၇၁ ခု။

ရှင်ကုမာရကဿပ (၉၄၇-၉၉၈)၏ “ဓမ္မရာသီပျို့” တွင်မူ ဤသို့ပါရှိပေ၏။

ဆင်းရွယ်ပြုပြင် မိန်းမလှိုင်နှင့်
ဆံပင်မုဆိတ် အမြိတ်ပြင်လစ်
လက်သဉ်းမြစ်သား ကျစ်လစ်ထူးလှိုင်
ဆတ္တာသည်က မဲနည်သွားဆိုး
မှိုင်တော့ထိုးနှင့် ခေါက်ခြိုးကောင်းမွံ
စေမ္မခံကို တတ်ပုန်မွေ့ထွား
လုပ်သူများက

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတတ်ပညာ များစွာတို့အနက် မင်သေ့ထိုးခြင်းကိုလည်း အတတ်ပညာ တပါးအဖြစ် ဖော်ပြ ထားသည့်အတွက် မင်သေ့ထိုးသောအလေ့ များစွာတွင်ကျယ် နေပြီဟု မှတ်ယူနိုင်ပေသည်။

ပြည်ထောင်စုသားတို့၏ ထိုးကွင်းမင်ကြောင်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထိုးကွင်းမင်ကြောင် (မင်သေ့) ထိုးနှံခြင်း ဓလေ့ကို ပုဂံခေတ်က စတင်ခဲ့သည်ဟူသော အယူအဆကို လက်ခံငြားအံ့။ ထိုဓလေ့သည် နှစ်ပေါင်းထောင်ချီပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် တည်ရှိနေပြီ ဆိုပေမည်။ ထိုမျှကြာညောင်းသော ကာလအတွင်း၌ မည်သည့်မင်းဆက်တွင်မျှ ထိုဓလေ့ကို ပိတ်ပင် တားမြစ်မှု မပြုရုံသာမက နိုင်ငံအကြီးအကဲ ပြည့်ရှင်မင်းများ ကပါ လေ့လာလိုက်စားကာ အားပေးသူ ပြုခဲ့ကြသည်။

၁၉။ “ဓမ္မရာသီပျို့” ရှင်ကုမာရကဿပ၊ “ဇ” ခု၊ ကြောင်းခေ ၉၊ ကျမ်းပြီးနှစ် ၉၇၇ ခု၊ နယုန်လဆန်း ၁၄ ရက်။

ပြည်သူပြည်သား တိုင်းရင်းသားများလည်း ထိုးကွင်း မင်ကြောင်ကို မြတ်မြတ်နိုးနိုး ထိုးနှံခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရ၏။

အင်းဝခေတ် ဆင်ဖြူရှင်သီဟသူ (၇၇၃-၇၇၇)သည်လည်း မင်သွေထိုးခြင်းကို မြတ်နိုးပုံကို မဏိရတနာပုံကျမ်း၌

“ဆင်ဖြူရှင်ကား အလွန်တင့်တယ်လှပစွာ၏။ ခွင်ရေးလွှားကာလည်း တတ်စွာ၏။ ဆင်ဖြူရှင် မျက်သုတ်နီ စွန်တော်ဝယ် ပေါက်စံကာ ကတော်မူသည်ကို ထိုအခါဝယ် လူအများတို့သည် တင့်လှနိုး၍ မိမိတို့၏လက်တွင် ကာကဟန် မင်သွေထိုးကြကုန်သောဟူ၏” ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပေ၏။^{၁၀}

ထိုမှတဖန် ဟံသာဝတီ ရှင်ဖြူရှင်မင်းတရား (၉၁၂-၉၄၃) လက်အောက်တွင် သံကြီး၊ တနော်ကြီးများပင် မင်သွေကို အဘယ်မျှ မြတ်နိုးဂုဏ်ယူကြောင်းကို

“မြန်မာ ရာဇဝင်များအရ ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူရှင်လက်ထပ် အက္ခပတ်သို့ သံတေသည့်အနီးတွင် ချွေးလင်းစားလည်း ကောင်းမန်စွာ အဂတ်တန်ဆာတို့ကို ဝတ်၍ ပန်းဆိုးခေါင်းထုပ်နှင့် ပန်းမန်ထူထပ်စွာ ပန်၍ အကျီမှဝတ်ပုံ “မင်သွေ” ခါးပြက်ပြက်နှင့် အမွှေးအထုံလိမ်း၍ တက်၏” ဟု ဆိုသည်ဟူသော အမှတ်အသားကို တွေ့ရပေသည်။^{၁၁}

သံလျှင်ရာက် မင်းတရား (၉၇၁-၉၇၄) မှာမူ မင်သွေကို ကိုယ်တိုင် ထိုးနှံရုံသာမက သူတပါးကိုလည်း သူနည်းတူ အပြည့်ထိုးနှံစေရန် သူ၏ “တမျှသက်ကြည် စုနှင်းမည်ကို” ချီရတုတွင်

“ပြီးမောက်မသင့်၊ ပတ်မမြင့်တည့်၊ ရှေ့နှင့်နောက်

၂၀။ “မဏိရတနာပုံကျမ်း” ပထမတွဲ၊ ရှင်စန္ဒာလင်္ကာရ၊ စာမျက်နှာ ၂၉၉။

၂၁။ “ဆင်ယင်ထိုးဖွဲ့မှု” ရွှေကိုင်းသား၊ စာမျက်နှာ ၅၂။

သာ၊ နံမှာဖြူရောင်၊ သလင်း တောင်ကို၊ မည်း
အောင်ဖြည့်လေ၊ ပြည့်မှစေလော့။ မြင်ချေသည်မှာ
ခြောက်ပြည်သခင်၊ နေလုလင်လည်း၊ သို့ဝင်လွန်ကံ၊
တင့်မည်ခဲစွ။ မင်းရဲကျော်စွာ၊ မည်သာလှပေါ့၊
မင်သေ့သော်မှာ၊ နံတော်နှစ်ဘက်၊ စွန်းမစက်သည်၊
မယှက်ပတ်လည် ဝေးသေးသည်။”

စသည်ဖြင့် ညီတော် မင်းရဲကျော်စွာတွင် မင်သေ့ အပြည့်
မရှိသဖြင့် မင်သေ့အပြည့်ရှိသော အခါကျမှသာ ကျေးစေ
သဝန်ကို လက်ခံရန် တိုက်တွန်းဟန် ရေးဖွဲ့ခဲ့၏။

ဟံသာဝတီရောက်မင်းတရားမဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိ(၁၀၉၅-
၁၁၀၃) လက်ထက်တွင် ဘုရင်မင်းမြတ် အလွန် မြတ်နိုး
သဖြင့် မြှောက်စားခံရသော စာဆိုဝန်ကြီး ပဒေသရာဇာ
ကလည်း “ခါးဝန်းပေါ်စ၊ မင်သေ့မြနှင့်၊ သူများထက်ထူး၊
အကြားပင်ကို၊ ဗောင်းနောက်မိနှင့်၊ ရှုန်းပျိုဖတ်ရှင်၊ သည်ထိပ်
တင်ကို၊ သိချင်ကျွန်မ၊ မေးသည်တည့်လေး” စသည်ဖြင့် ရေလား
လူးတားတပုဒ်တွင် မင်သေ့ရှိသူ၏ အလှကို ဖွဲ့စပ်ဆိုခဲ့ပေ၏။

ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင်ကား အခေါ်အဝေါ် များလည်း
ရှုပ်ထွေးလာသည်။ အမှတ်အသား အထောက်အထားလည်း
များပြားလာသည်။ နောင်တွင် လယ်ကိုင်းဝန် သေနတ်ဝန်
ဖြစ်လာမည့် ကင်းဝန်မင်းကြီး အလောင်းအလျာ စာရေး
တော်ကြီး ဦးကောင်းသည် ၁၂၂၃ ခုနှစ်တွင် ရွှေမြို့တော်ဝန်
ဦးသာအိုးအား “ပါးပြင်မှာ မင်ဆေးနှင့် ယဉ်ကျဲတဲ့သူမူ။
ဓားပြနေပယ်ကို နံလွယ်ကာ ကြိုးကြိမ်ပိုက်လို့” အစချီသော
လေးချိုးသဖြန်ဖြင့် သရုပ်ဖော်လိုက်ပေသည်။

တဖန် စလေဦးပုညကလည်း “မုတ်ဆိတ်ဖြူစင် ကြင်ငယ်ငုတ်

နှင့်” အစချီသော ဇီဝက ခိုးချင်းတွင် “သုံးရာနှစ်ဆယ် ကျွဲအူစင်းနှင့် ဘဲတောင်နိမ့်နှင့် ခါးပုံဖွဲ့လို့ မင်းတို့ကော် ရစ်ကျော် နှစ်ပေါင်း၊ လူပုံအယ်အောင် ကောင်းတဲ့သက်ကြား” ဟု လည်းကောင်း၊ စာဆိုတော် ဦးအင်းကလည်း အဘိုးအိုရုပ် ခိုးချင်းတွင် “ရွှေဘိုကုန်းဘောင် တည်ထောင်စက ပေးလောင်းဖုရသွယ် ကျွန်ယုံ၊ ဂုဏ်ပြိုင် ရပ်ပြိုင် မဝါကြနှင့်မျှ၊ ဦးသစ္စရပ်များနောင်၊ ကော်လှစ်ခါးကြောင် ဆောင်ပုတီးနှင့် တံတိုကြီးနှင့် ကာလပေါ်” ဟူ၍ လည်းကောင်း စပ်ဆိုခဲ့ကြ၏။^{၂၅}

ထိုးကွင်း မင်ကြောင့် သည် မင်းပိုင်း စိုးပိုင်း တွင်သာ တာစားသည် မဟုတ်ပေ။ ပြည်သူ့ပြည်သားအတွင်း ကျေးလက်အထိ ပျံ့နှံ့လာခဲ့လေသည်။

တောသူ တောင်သား ဆင်းရဲသားတို့၏ နယ်မြေသို့ မင်ကြောင့်ရောက်ရှိနေပုံကို “ဇာတိချက်ကြွ တည်နေရင်းက ချင်းတွင်းမြစ်စ ညာအခေါင်” အစချီသော ခိုးချင်းတွင်

“လွတ်ရုံးလုလင် အမှန်သိ၊ ဇာတိမင်းနေ ပျော်ပိုက်ချင်။ မှင်စစ်ပြင် မှင်ကြောင့်ထိုး၊ မိရိုးဖလာ သည်ခားမကို မချရက်လို့ ခုထက်တိုင်”^{၂၆} ဟူ၍ အမည်မသိ စာဆိုတစ်ဦးက ရေးဖွဲ့သည့်နည်းတူ သာဝတ္ထိရွာ သိမ်တကာ “ဦးကြီး” ကလည်း သူ၏ ကိုတောင်သူ လူမီးချင်းတွင်

“မင်ကော်ရစ်ကယ်နှင့်၊ ကြင်သစ်ကဲ့ပျိုလူ။ ထွန်ရေးငယ်

၂၅။ “လေဦးပည” စာမျက်နှာ ၉၆။
 ၂၆။ “သီချင်းပဒေသာ” ဒုတိယအုပ်၊ ဦးဖိုးလတ်၊ စာမျက်နှာ ၃၆။
 ၂၇။ “ကျေးလက်တောရွာ တေးကဗျာ” ဦးသော်ဇင်၊ ၆၆ ဒီ၊ မန်း-ရဲရင့်၊ စာမျက်နှာ ၁၉၂။

ပူ ကိုတောင်သူ မနက်စော ကြက်ရောပြင်ဆင်လို့ ထွန်နှင်
မောင်းတဲ့ ဘေကိုလေး”ဟု ဖော်ပြထားပေသည်။

ရှေးရေး ဘောလယ်တပုဒ်တွင်လည်း

(အကျွန်မျှော် ကော်တပိုင်းငယ်နှင့်၊ လူပျိုဟိုင်း ပါတဲ့
လာလိမ့်မယ်)၊ (နွားနီရွှေဝါ)၊ ခွာသံပြင်းတယ်၊ မင်းလာ
လိမ့်မယ်။

(ညနေကြီးငယ်က မျှော်မိတယ်)၊ တောလည်ရာမှာတဲ့
ကြောင်လေး။ (ချွန်နွယ်တန်းပါလို့ လမ်းမမြင်)၊ အကျွန်ကြင်
ပါတဲ့ မင်ကော်ရစ်ကယ်၊ တောဆစ်လို့ဝေး ဟူ၍ တွေ့ပြန်
ပါသည်။^{၂၅}

“ကြေးထမ်းကြီးတဲ့ ပြည်စိုးမင်းတူ” လွမ်းချင်းတွင်လည်း

“အမယ်လေးနှင့် ဒွေးလေးတို့ စိတ်မတူ။ စွပ်ဘီပေါင်း
ခါးတောင်း မင်ကော် ရစ်ကယ်နှင့် ငယ်ချစ်ကယ် သည်လူ
ကြောင့် ပျိုပူတယ်ဟဲ့နှော်လေး”ဟု အမည်မသိ စာဆိုတိုင်းက
ရေးသီထားပေသည်။^{၂၆}

ထို့ကြောင့် ကော်နှင့်မင်ကော်ရစ် အသုံးသည် ကုန်းဘောင်
ခေတ်တွင် တွင်တွင်ကြီး သုံးနေပြီဟု သိသာနိုင် ပေသည်။
“ကွမ်းအစ်ကြီး နီတာရဲနှင့် ကြမ်းပြဲသူပျော် သာပေါ်တို့
တူဝရီး၊ ထိုးကွင်းမင်ကြောင်နှင့် တွေ့မရှောင် လွန်အောင်စား
ဖျားတဲ့ခင်ကြီး”^{၂၇} ဆိုသော နှစ်ဆစ်ချိုးအရဆိုလျှင် ကော်နှင့်
ကော်ရစ်တို့အပြင် ထိုးကွင်းအသုံးလည်း တွင်နေပြီဟု ဆိုရ
ပေမည်။

၂၅။ “ဓလေ့ဘာသာ တေးကဗျာများ” စာမျက်နှာ ၁၃။

၂၆။ “ဓလေ့ဘာသာ တေးကဗျာများ” စာမျက်နှာ ၄၂။

၂၇။ “စောကင်္ဂီ” ဦးဆော်စင်၊ စာမျက်နှာ ၁၉၃။

ထိုသို့ လုပ်သားပြည်သူတို့၏ နယ်ပယ်သို့ ပျံ့နှံ့လာခဲ့ပြီ ဖြစ်သော ထိုးကွင်းမင်ကြောင် လေ့သည် ဗမာလူမျိုးများ အတွင်းမှာသာ မဟုတ်မူ၍ မြန်မာတနိုင်ငံလုံးရှိ ပြည်ထောင်စု သား အများစုထံသို့ပါ ယဉ်ကျေးမှုလေ့တခုအဖြစ် ရောက်ရှိ နေခဲ့ပေသည်။

အင်းလေး နမ့်သဲရွာမှ ဆေးဆရာကြီး ဦးဉာဏ်ဗိုလ်၏ မှတ်တမ်းအရမူ အင်းလေးဒေသ အင်းသားတို့၏ ထိုးကွင်းအစ မှာ လင်းကင်းရွာ လင်းကင်းကျောင်းမှ ဘုန်းကြီးပုလက်ထက် တွင် စတင်သည် ဆိုပေ၏။ ထိုကာလမှာ ပုဂံမင်းလက်ထက် (၁၂၀၇-၁၂၀၄) ဖြစ်ပေသည်။

ပအိုဝ်းလူမျိုး ယောက်ျားများလည်း ထိုးကွင်းမင်ကြောင် ထိုးကြရာတွင် ရင်ဘတ်နှင့် လည်ပင်း တွင် ပါ ဆေးနီပါမှ ယောက်ျားပီသသည် ယူဆခဲ့ကြ၏။”

မွန်လူမျိုး များသည် ထိုး ကွင်း မင် ကြောင် အတတ်ကို မြန်မာလူမျိုးများ ထံမှ ရရှိကာ ယောက်ျား များသာမက မိန်းမများပါ ထိုးနှံကြသည်။

ရှေးက မွန်ယောက်ျားများသည် သူ၏ ပေါင်နှစ်ဘက်တွင် ဇော်ရုပ်၊ ခေါင်းရုပ်၊ ဟင်္သာရုပ် များဖြင့် အကွက်ကျကျ ဆေးမင်ကြောင် မထိုးရသေးသမျှ ယောက်ျား မပီသသေးဟု ယူဆကြသည်။ အထိုးများသော ထိုးကွင်းများမှာ “ထိုးကွင်း မြေစိုက်” နှင့် ခါးမှ ဒူးခေါင်း အထိ ထိုးသော “ထိုးကွင်း ဘောင်းဘီစုပ်” ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည့်အနက် ထိုးကွင်းဘောင်း ဘီစုပ်ကို အထိုးများကြ၏။

၂၀။ “ပဇာ်တိုရွာနီ သထုံပြည်” သုဝဏ္ဏကေသီ၊ စာမျက်နှာ ၂၉၊ စာပန်းချီ မဂ္ဂဇင်း။

မွန်မိန်းမ အချိုလည်း ထိုးကွင်းထို ကြရာတွင် ပေါင်နှင့် လက်တွင် ဒေါင်းရုပ်၊ ငှက်ရုပ်များ ထိုးလေ့ရှိကြ၏။ အခြား သိဒ္ဓိဆေး၊ အကအကွယ်ဆေးများ ထိုးနှံကြသည့်အပြင် ထူးခြားချက်မှာ ယောကျ်ားများရော မိန်းမများပါ မိမိတို့၏ မွေးသက္ကရာဇ်ကို လက်ကောက်ဝတ်တွင် ထိုးနှံထားကြခြင်း ဖြစ်၏။^{၂၉}

ယောဒေသမှ “ယောသား” များသည် မြေဆေးစသည့် ဆေးများနှင့် ကာယသိဒ္ဓိ ပြီးဆေးအဖြစ် ကြောင်ရုပ်၊ ကျားရုပ်တို့ကို ပေါင်နှင့် ခြေသလုံးတွင် ထိုးနှံခြင်း အပါအဝင် ထိုးကွင်း မင်ကြောင် ထိုးနှံသည့် ဓလေ့ကို ခုံမင်မြတ်နိုးစွာ ဆောင်ရွက်ကြသည်။^{၃၀}

ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဓနု၊ တောင်ရိုး၊ မြန်မာ၊ ရခိုင်၊ ရှမ်းစသော မြန်မာလူမျိုး ယောကျ်ားများလည်း ဖော်ပြခဲ့သော လူမျိုးများနည်းတူ ထိုးကွင်းမင်ကြောင် ထိုးသော ဓလေ့ ရှိကြသည်သာ ဖြစ်၏။ ရှေးရိုး မြန်မာနည်းဖြင့် ထိုးနှံသော အတတ်ကို ကရင်၊ မွန်နှင့် ရှမ်းလူမျိုးတို့သည် ယနေ့ထက်တိုင် ထိန်းသိမ်းထားကြပေ၏။

ထိုးကွင်းမင်ကြောင်သည် ပန်းချီလော

ပန်းချီ လက်ရာများကို ပုဂံခေတ်မှ စတင်၍ ဘုရားပုထိုး လိုက်နံရံများ၊ မျက်နှာကြက်များတွင် တွေ့ရှိခဲ့ကြရပါသည်။

၂၉။ “မွန်ဘဝဓလေ့ဒီဒါန်း” ကြည်မြလွင်၊ စာမျက်နှာ ၁၁၂၊ ၇၆ ဒီ၊ မြို့လယ် ပုံနှိပ်တိုက်၊ မော်လမြိုင်မြို့။

၃၀။ “ယော” ဦးကြာထွန်း၊ စာမျက်နှာ ၂၀၁။

ဤပန်းချီပုံများကို နံရံပန်းချီ၊ ယုန်းထည်ပစ္စည်း များတွင် တွေ့ရပြီး ထိုပုံများကို ယုန်းပန်းချီဟု ခေါ်ကြ၏။ ထိုနည်း တွင် လူ၏ ကိုယ်ခန္ဓာ အရည်ပြားပေါ်တွင် တွေ့ရှိရသော ထိုးကွင်း မင်ကြောင်ကိုလည်း ပန်းချီဟု သတ်မှတ်ကာ “လူ ပန်းချီ”ဟု ခေါ်နိုင်ပါသလော။

ဤသို့ဖြစ်လျှင် ပန်းချီဟူသည် အဘယ်နည်းဟု သုံးသပ် သင့်သည် ထင်ပါသည်။ ဦးစု၏ “မြန်မာ့ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနု ပညာဆိုင်ရာ ဗိသုကာကျမ်း” တွင် ဤသို့ ဖော်ပြထား၏။

ပန်းချီ ဆိုသည်မှာလည်း အထက်က နည်းတူပင် “ပန်း” သဒ္ဒာမှာ တင့်တယ်ခြင်း ဖြစ်ပေ၏။ “ချီ” ဟူသော စကားမှာကား အပြုအမူ အနေအထား “ဟန်” ကို ဖော်ပြခြင်း အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ဥပမာ လက် ဟန်ချီသည်၊ ကိုယ်ဟန်ချီသည် ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်ပေသည်။ ဤတွင် ပန်းဆိုသော စကားနှင့် ချီ ဆိုသော စကားနှစ်ရပ်တို့ ပေါင်းစပ်အဓိပ္ပာယ်ယူလျှင် ကြည့်ရှုဖွယ် ကောင်းသည့် ဟန်အမူအရာ ပုံသဏ္ဍာန် တို့ဖြင့် ပြုလုပ်ရေးဆွဲရသော အတတ်ဟူ၍ ကောက် ယူရာ၏။^{၁၀}

မြန်မာ လူမျိုးတို့၏ ကိုယ်အထက် ပိုင်းတွင် ထိုးသော မင်ကြောင်ရုပ်များနှင့် ခါးအောက်ပိုင်းတွင် ထိုးနှံသော ထိုး ကွင်းရုပ်များမှာ အထက်ပါအဆိုနှင့် ညီညွတ်သည်ဟု မဆိုနိုင် ပေ။ ရှစ်ခွမ ၁၂ ခွအထိ ရှိသော စုတ်များဖြင့် ထိုးနှံထားသော မင်ကြောင်များ ထိုးကွင်းများမှာ စကတည်းက ထူပိန်းနေခဲ့ သည်။ ပုံပန်းလည်းမကျ၊ လှလည်းမလှပ၊ ပီလည်းမပီသပေ။

၃၀။ “ဗိသုကာကျမ်း” ဦးစု၊ စာမျက်နှာ ၅၆။

တဖန် ပုဂံခေတ် ပန်းချီဆရာများ လိုက်နာခဲ့သည့် “အတ္တင် ကျမ်း”က ဝေဖန် ညွှန်ပြထားသော ပန်းချီအင်္ဂါ ခြောက် ချက်ဖြင့် ချိန်ထိုးကြည့်ကြပါဦးစို့။

ယင်းခြောက်ချက်မှာ

- (၁) ရူပဗေဒ။ ။ သဏ္ဍာန်တို့ သဘောကို ခွဲခြား သိမြင်တတ်ခြင်း။
- (၂) ပမာဏ။ ။ အရုပ်သဏ္ဍာန်တို့၏ အချိုး အစား အဆစ်အပိုင်းကို သိမြင် တတ်ခြင်း။
- (၃) သဘာဝ။ ။ စိတ်၌ ခံစားမှုရှိခြင်း။
- (၄) ဝလာညယောဇနံ။ ။ တင့်တယ်ဖွယ်ရာ ဖြစ်အောင် တန်ဆာဆင် တတ်ခြင်း။
- (၅) သဒိသ။ ။ တူအောင်ပြုလုပ်တတ်ခြင်း။
- (၆) ဝဏ္ဏိကဘင်္ဂ။ ။ စုတ်ဆေး တို့ကို သုံးတတ်ခြင်း၊^၂ တို့ဖြစ်ကြ၏။

မြန်မာတို့၏ ထိုးကွင်း မင်ကြောင် ရုပ်များမှာ အဆိုပါ ခြောက်ချက်အနက် ငါးချက်နှင့်ကား အကျုံးမဝင်ကြောင်း ထင်ရှား ပေါ်လွင်လှသည်။

ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ကို လေ့လာလိုက်စားသူ မဟုတ်လျှင် မည်သည့် အရုပ်ဟု ချက်ကန် သိရန် မလွယ်ပေ။ သမီးကြောင်လော၊ ဇော်ဂျီလော ခွဲမရသည့်နည်းတူ ပိုးဟပ်လော ပင့်ကူလောလည်း မကွဲပြားတတ်ပေ။

၃၂။ “ပုဂံဆေးရေးပန်းချီ” ရွှေကိုင်းသာ၊ စာမျက်နှာ ၁၀၈၊ ပန်းချီပုဂ္ဂိုလ်။

အရုပ်သဏ္ဍာန်တို့၏ အဆစ်အပိုင်းမှာလည်း မပြေပြစ်ချေ။
ပေါင်တွင် ထိုးသော အရုပ်များ မပြေပြစ်ခြင်းထက် ကျော၊
ရင်ဘတ် စသည်တို့တွင် ထိုးနှံထားသော နတ်ရုပ်များ၊ ဘီလူး
ရုပ်များ မပြေပြစ်ပုံမှာ သိသာလှ၏။

စိတ်၌ခံစားခြင်းမှာလည်း ပန် ချီကားတချပ်ကို ကြည့်ပြီး
ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံစားရမှုမျိုးသည် ထိုးကွင်း မင်ကြောင်
ရုပ်ကိုကြည့်ပြီး ဖြစ်ပေါ်သော ခံစားမှုမျိုး မဟုတ်ချေ။

တဖန် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ရုပ်များသည် တင့်တယ်ဖွယ်ရာ
ဖြစ်သည်။ တူသည် ဆိုရမည့် အချက်များနှင့်လည်း လုံးဝ
ကိုက်ညီခြင်းမရှိချေ။

နောက်ဆုံး အချက်ဖြစ်သည့် စုတ်ခါးကို သုံးစွဲခြင်းမှာ
လည်း ရေးဆွဲရသော ပန်ချီစုတ်မျိုးမဟုတ်သဖြင့် အကျိုးဝင်
သည်ဟု မဆိုသာပေ။

ထို့ပြင် မြန်မာတို့၏ ပန်းချီသည် “ကနုတ်၊ နရီ၊ ကပီဂဇာ”
တွင် အခြေခံသော်လည်း ထို ကွင်းမင်ကြောင် ရုပ်များတွင်
မိန်း ရုပ် မရှိသလောက်နီးပါး ရှားပါးသည်။ ဂဇာဟူသော
ဆင်မှာလည်း နရီနည်းတူပင် ဖြစ်ကာ ကနုတ်နှင့် ကပီတို့သာ
ထိုးနှံလှ ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုးကွင်း မင်ကြောင်သည်
ပန်ချီမဟုတ်ဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။

အခန်း ၃

ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ဆေးများ

အထက်ဆေးနှင့် အောက်ဆေး

ထိုးကွင်းမင်ကြောင်၏ အလေသည် မင်နှင့် ဆေးဝါး အစီအရင် ရောစပ်ကာ ဂါထာမန္တန်များ၊ အင်းများ၊ တစ်တရာ ရည်ရွယ်ချက် ရှိသော အရုပ်များကို ထိုးနှံခြင်းမှ စတင်ခဲ့ပေသည်။

ဦးကြင်ဥ၏ ပါပဟိန် ပြဇာတ်တွင် ပါပဟိန် မင်းသား၏ ပတ်ညွှန်းကို ကြည့်လျှင် တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

“ဂဝံပုံပုတီး၊ နတ်ကြီးလေးပါး၊ ဆေးကျားကြောင်ဝက်၊ အိုင်အင်းစက်လဲ၊ တကွက်မကျန်၊ ကိုယ်လုံးပြည့်နဲ့မိပြီ။ ဘယ်ဘေးရန်မစိုး ရှိန်းအဟန့်ဆာယာနှင့် ဂါထာကိုနှိုးပြီးလျှင် မြို့ရိုးကို သာ ခုန်ရဦးတော့မည်ဗျား...”

“ရော သည်တခါ၊ ဂါထာစက်အင်း၊ ထိုးကွင်း လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့် ကျားကြောင်၊ ဆေးမြားမြောင်နှင့်၊ အာစရိယ ခေါင်ချုပ်က ခုနှစ်အုပ် ခြံဖွဲ့နှင့်၊ ထကြွအောင် တင်ပါးကို လက်ပါးပုတ် လှုံဆော်၍ မြို့ရိုးကျော်အလွှားကို ငတ်ကြောင် ကျားနှိုး

“ရာ သည်တခါ၊ ခိုင်မာစေ့ပေ၊ မြို့သစ်တပ်ကို၊ ကြပ်ကြပ်
 ခြေစုံ၊ ရပ်တည်လို့ ခုန်တော့မည်။ စက်စုံအပ်မြှုပ်၊ လည်ကုပ်က
 ငုံး၊ ပခုံးဆံစပ်၊ ပိုးဟပ်တသွယ်၊ ဒေါင်းလည်ပြန်ပေါင်၊ ကြောင်
 ရင်း ဒါလီ၊ ဇော်ဂျီ လက်ယာ၊ ဝိဇ္ဇာ လက်ဝဲ၊ ဖရုံဆွဲကျား၊
 တင်ပါးကမောက်၊ ခါးကောက်ဘီလူး၊ နဖူးပင့်ကူ၊ တက်တူ
 လက်ညှိုး၊ ပါးရိုးအိမ်မြောင်၊ ဆိုခွဲပြီး ဂုဏ်ဟိတ်၊ ဆေးကျား
 ကြောင်အအိပ်နှင့်၊ ရိုးရိပ်မျှမမြင်အောင်”

ဂါထာမန္တန်ဖြင့် စီရင်ထားသော အပ်ကို အရေခွံအောက်
 တွင် မြှုပ်နှံထားသည်။ ဗွဲကောင်းစေရန် ငုံးရုပ်၊ ပြေးလွှား
 ပုန်းလျှိုးတတ်စေရန် ပိုးဟပ်ရုပ်၊ ရန်မာန် အန္တရာယ်ကို ချင့်ချိန်
 ရှောင်ကွင်းတတ်စေရန် ဒေါင်းလည်ပြန်ရုပ်၊ အတက်ကောင်း
 အကျကောင်းစေရန် ကြောင်ရုပ်၊ မြေလျှို မိုးပျံနိုင်စေရန် ဝိဇ္ဇာ
 ဇော်ဂျီရုပ်၊ ခုန်လွှားတိုက်ခိုက်ရာတွင် အောင်မြင်စေရန် ကျား
 ရုပ်၊ အမြင့်တက်တွင် ကျွမ်းကျင်စေရန် မျောက်ရုပ်၊ သူတပါး
 ကြောက်ရွံ့စေရန် ဘီလူးရုပ်၊ ပေါ့ပါး ညင်သာစေရန် ပင့်ကူ
 ရုပ်၊ ရန်သူ ရှာမတွေ့စေရန်၊ တေတေပေပေ နေတတ်စေရန်
 တက်တူရုပ်၊ မျက်နှာ ကြက် ကိုပင် ကပ် နေ နိုင် သည် အထိ
 အ တွယ်အကပ် ကောင်းစေရန် အိမ်မြောင်ရုပ် စသည်တို့ကို
 ထိုးနှံထားရာတွင် ဟယ်ပြဒါးချည်းဖြစ်စေ၊ မင်ချည်းဖြစ်စေ
 ထိုး၍မရပါ။

ကျည်းကန်ရှင်ကြီး ရှင်နန္ဒဇေဇီ ပဏာမ ပတ္တနာ (ရွှေတိ
 ဂုံမြို့သို့နှင့် ဆုတောင်း) တွင် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထား
 သည်။

“ပန်းပေါင်းမင်းပေါင်း၊ ဂမန်းပေါင်း၊ ကြိတ်ပေါင်း၊ အိပ်
 ပေါင်း၊ အမြူတေပေါင်း၊ ပြန်ပေါင်း ကျီးပေါင်း၊ သည်းခြေ

ပေါင်း၊ စွယ်ပေါင်း၊ နက်ပေါင်း၊ ခွက်ပေါင်းအစုံ၊ ကံကုမံဂေါရာ
ဇဉ်း၊ ကက္ကုက မျဉ်းဆေးအကျော်၊ သနထော် အန် ဘတ်၊
အရပ်ရပ်ဆေးရိုးအနေတွင်၊ သည်းခြေစုံရာစုံရာဖက်၍၊ မင်နက်
မင်နီ မဟာဆီတို့ဖြင့်”^{၁၃}

ပါပဟိန်မင်းသား၏ ပတ်ညွှန်းတွင် ဖော်ပြသော အရုပ်
များကို အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော “ပေါင်း” များအပြင်
ရှားပါးခက်ခဲသော ဆေးဝါးများ ထည့်သွင်း ဖော်စပ်ကာ
ဂါထာ မန္တန်များ စုတ်၍ နက္ခတ်သင့်သော အချိန်တွင် ထိုးနှံ
ရရာ လူတိုင်း မထိုးနိုင်ပေ။ ငွေရိုသော်လည်း ဆေးဝါးမစုံ၊
ဆေးဝါးစုံခြားလည်း ငွေမပေးနိုင်။ ဆေးဝါးငွေကြေး ပြည့်စုံ
စေကာမူ နက္ခတ်မကြုံ စသည်တို့ကြောင့် အလွယ်တကူမထိုး
နိုင်ကြပေ။

ထိုကဲ့သို့ အစီအရင်ပြုလုပ်သော ဆေးများကို အထက်ဆေး
အောက်ဆေးဟူ၍ ခွဲခြားထားပေသည်။

အထက်ဆေးသုံးမျိုး

အထက်ဆေး အောက်ဆေး ခွဲခြားထားရာ၌ အထက်ဆေး
သုံးပါး၊ အောက်ဆေး နှစ်ပါးဟူ၍ ရှိပါသည်။

အထက်ဆေး သုံးပါးတွင် ဘုရားဆေး၊ သကြားနတ်မြဟွာ
ဆေးနှင့် ဝိဇ္ဇာစသော အထက်လမ်း မှော်အတတ်ပညာ ဆိုင်ရာ
ဆေးများပါဝင်ပေသည်။

၃၃။ “ကျည်းကန်ရှင်ကြီး မေတ္တာစာရီ” စာမျက်နှာ ၄၂။

(၁) ဘုရားဆေး

ဘုရားဆေးအမျိုးအစားတွင် နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ ဘုရားဆေး၊ ဘုရားငါးဆူဆေး၊ ဘုရားလေးဆူဆေး၊ ရှင်သီဝလီ ဆေးနှင့် ရှင်ဥပဂုတ္တဆေး ဟူ၍ ပါဝင်ပေသည်။

ဘုရားဆေး ဖော်စပ်ရန် ဗိဇ္ဇာဆေးဖက်များဖြစ်ကြသော ဇာတိပို့လ်၊ လေးညှင်း နံ့သာမျိုး၊ ပန်းမျိုး စသည်တို့ကို မြတ်စွာဘုရား၏ ဂါထာတော်များ၊ နှုတ်ကမ္မတ်တော်များကျူး ရင့်၍ လည်းကောင်း၊ မန်းမှုတ်၍ လည်းကောင်း၊ ဖော်စပ် သည်။

(၂) နတ်မှော်ဆေး

နတ်မှော်ဆေး အမျိုးအစားတွင် သိကြား ဦးသျှောင်ဆေး၊ အသူရိန်ဆေး၊ နတ်ကြီးလေးပါးဆေး၊ ငါးပါးဆေး၊ သူရဿတီ နတ်ဆေးနှင့် ဒေဝီခုနစ်ပါးဆေးတို့ ပါဝင်ကြပေသည်။

ယင်းဆေးတို့ကို ဖော်စပ်ရာတွင်လည်း ဘုရားဆေး ကဏ္ဍ တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သော ဗိဇ္ဇာဆေးမယ်များ စုဆောင်း ထုတ်ကော သက်ဆိုင်ရာ နတ်ဂါထာများ မန်းမှုတ်ရသည်။

(၃) ဝိဇ္ဇာမှော်ဆေး

ဝိဇ္ဇာမှော်ဆေး အမျိုးအစား၌ ရသေ့လေးပါးဆေး၊ ဝိဇ္ဇာ လေးပါးဆေးနှင့် ဇော်ဂျီ ဆေးတို့ပါဝင်ကြပေသည်။

ဆေးဖော်စပ်သောအခါ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ ပြီးသော ဗိဇ္ဇာဆေးများဖြင့် ဝိဇ္ဇာယမ မန္တန်များ ကျူးရင့်ကာ ဖော် စပ် စီရင်ရပေ၏။ ဤသည်တို့ကား အထက်ဆေး သုံးပါး ပေတည်း။

အောက်ဆေးနှစ်မျိုး

အောက်ဆေး နှစ်ပါးတွင် ကာယသိဒ္ဓိ ကိုယ်ခံဆေး အမျိုးအစားနှင့် ပီယသိဒ္ဓိ သူချစ်ဆေးအမျိုးအစားဟူ၍ ခွဲခြားထားပါသည်။ ဓနသိဒ္ဓိ လာဘ်လာဘ ရွှင်လန်းစေသောဆေးကား ကိုယ်ပေါ်တွင် အထိုးအနှံ့မရှိသောကြောင့် မပါဝင်ပေ။

ကာယသိဒ္ဓိ ကိုယ်ခံဆေး

ကိုယ်ခံဆေးအမျိုးအစားတွင် ပေါရိသဒဆေး၊ အာဠာဝကဆေး၊ အပါးသုံးဆယ်ဆေး၊ အပါးတစ်ရာဆေး၊ မြောက်ဘက်ရှင်မဆေး၊ အနောက်ဘက်ရှင်မဆေး စသည်ဖြင့် အမည်အမျိုးမျိုးကွဲပြားသော်ငြားလည်း ချုပ်လိုက်သော်အောက်ပါခြောက်မျိုးသာရှိပေ၏။

ယင်းတို့မှာ -

- (၁) အမြူတေများကို စုပေါင်းဖော်စပ်ထားသော “မတေပေါင်း”။
 - (၂) အစွယ်မျိုးစုံကို စုပေါင်းထားသော စွယ်ပေါင်း။
 - (၃) ဆေးရိုးကြီး ၆း။
 - (၄) ပ၊ ဒု၊ တံ၊ စ နှင့် ပဉ္စမ ဆေးရိုးကြီး။
 - (၅) ဂမ္ဘီရ ဆေးရိုးကြီး။
 - (၆) သြဒိန္န ဆေးရိုးကြီးဟူ၍ ဖြစ်ကြပေသည်။
- ပထမ ဆေးရိုးကြီး၊ ဒုတိယ ဆေးရိုးကြီး၊ တတိယဆေးရိုးကြီး၊ စတုတ္ထဆေးရိုးကြီး၊ ပဉ္စမ ဆေးရိုးကြီးဟု ခေါ်သော

ငါးမည်ရ ဆေးရိုးကြီးကို “ပုဂံဆေးရိုးကြီး” ဟူ၍လည်း ခေါ်တွင်ပေသေး၏။

ဩဒိန္န ဆေးရိုးကြီးကိုလည်း “အန္တိမဆေးရိုးကြီး” ဟုခေါ်သေး၏။ ယင်းတို့ကို ဗိန္ဒော ဆေးဖက်ဝင် ပစ္စည်းများနှင့် ပေါင်းကာ သက်ဆိုင်ရာ ဂါထာများ မန်းမှုတ်ရပေသည်။

ပိယသိဒ္ဓိဆေး

ပိယသိဒ္ဓိ (သူတပါးက မိမိအား ချစ်ခင်စေသော) ဆေးများတွင် ငါးမျိုးခွဲခြားထား၏။

ယင်းတို့မှာ -

- (၁) ပန်းမျိုးစုံကို စုပေါင်းထားသော ပန်းပေါင်း။
- (၂) ဂမုန်းမျိုးစုံကို စုပေါင်းထားသည့် ဂမုန်းပေါင်း။
- (၃) မဟာမြိုင် အချစ်တော်ဆေး။
- (၄) စူလမုဏ် အချစ်တော်ဆေး။
- (၅) သမားအချစ်တော်ဆေး ဟူ၍ ဖြစ်ကြပေသည်။

ဆေးဖော်စပ်လျှင် ဗိန္ဒောဆေးများတွင် အလိုရှိရာ တပါးပါးကို ထည့်သွင်းရပေသည်။ အထူးအားဖြင့် နတ်မှော်ဆေးကဏ္ဍ၌ ပါဝင်ခဲ့သော သူရဿတီဆေး၊ ဒေဝီ ၇ ပါးဆေးများကို ပိယဆေး (မျက်နှာပွင့်ဆေး၊ သူချစ်ဆေး) ဖော်စပ်ရာတွင် ထည့်သွင်း အသုံးပြုတတ်ကြသေးသည်။^{၃၄}

ထိုဆေးများကို လူ၏ ကိုယ်ခန္ဓာတွင် ထိုးနှံသောအခါ ဟယ်ပြဒါးဖြစ်စေ၊ မှိုင်းဖြစ်စေ ရောစပ်ပြီး ရှစ်ခူစုတ်၊ ၁၂ ခူ

၃၄။ နံ့သဲ-အင်းလေး၏ မှတ်စုမှ ကောက်နုတ်ချက်၊ ဆေးဆရာ ဦးဉာဏ်ဗိုလ်။

စုတ်တို့ဖြင့် ထိုးနှံကြပါသည်။ ဟင်္သာပြဒါးသည် အနီရောင် ရ၍ မှိုင်းသည် အမည်းရောင် ရရှိ၏။

ဆေးနီသည် အသားဖြူသော တောင်ပေါ်သား အအေး ဝိုင်းသားတို့တွင် ကြာရှည်ထင်ရှား တည်ရှိနေသည်။ လှပ တင့်တယ်သည်။ အသားမည်းသူ ညိုသူတို့တွင်မူ ဆေးနီသည် ကြာရှည် မပေါ်လွင်သည့် အတွက် မှိုင်း(မင်)ဖြင့်သာ အထိုး များကြပေ၏။

ဤမှတစ်ပါး ယုတ်နိမ့်သော အနေအထိုင်၊ ယုတ်ညံ့သော အပြုအမူနှင့် ရည်ရွယ်ချက်များသာ ပြည့်လျှမ်း နေသည်ဟု ယူဆခြင်းခံရသော အောက်လမ်း ဆရာများ အသုံးပြုသော ဆေးများရှိသေးသော်လည်း အကျိုးရှိဖွယ်မမြင်သောကြောင့် ချန်လှပ်ခဲ့ပါသည်။

သိဒ္ဓိဆေးများ၏ အာနိသင်

အထက်ပါဆေးများ စုံဆောင်းပုံ စီရင်ပုံများကို တင်ပြပါ ဦးမည်။ သစ်ပင်များပေါ်တွင်သာ ပေါက်ရောက် ကြီးပွား သော “ကျီးပေါင်း”ပင် တမျိုးသည် မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြား တွင် ရှိ၏။ အပင်ကြီးတိုင်းကို မှီခို ရှင်သန်လေ့ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် သရက်ပင်တွင် ပေါက်သော ကျီးပေါင်း၊ ကုက္ကို ပင်တွင် ပေါက်သော ကျီးပေါင်း၊ ဖျောက်ဆိပ်ပင်တွင် ပေါက် သော ကျီးပေါင်း စသည်ဖြင့် မှီတင်းရာအပင်ကိုစွဲ၍ အမည်ကွဲ လေ့ရှိ၏။

ထိုကျီးပေါင်းတရာ စုံဆောင်း၍ ဆေးဝါး ဖော်စပ်ရန် စီစဉ်ထား သူသည် ကျီးပေါင်းရှာရန် ထွက်တိုင်း သတ်မှတ်

ထားသော ဂါထာကို ရွတ်ဖတ်သွားရသည်။ ထိုနည်းတူပင် အခြား ဆေးများအတွက် အခြားဆေးမယ်များ ရှိ ဖွဲ့ရန် သွားသူများအတွက်လည်း သက်ဆိုင်ရာ ဂါထာများရှိ၏။

ပုံစံအားဖြင့် ကျီးပေါင်းတရာပါသောဆေး ဖော်စပ်သည် ဆိုပါစို့။ ကျီးပေါင်းတရာကို စုပေါင်းအမှုန်ကြိတ်သည်ဖြစ်စေ၊ အတောင့်ပြုသည် ဖြစ်စေ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ချိန်တွင် သက်ဆိုင်ရာ မန္တန်ကို ညှို့ ခံကာ ရွတ်ရသည်။ ထိုဆေးမျိုးကို သိဒ္ဓိတင်မည် ရှိသောအခါတွင် ပွင့်တော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏ အမိန့်တော်ဟုဆိုကာ ဆေးစောင့်နတ်ကို ခေါ်၍ ဆေးအပ်သည်။ ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်ဖြင့် သိဒ္ဓိတင်သည့်အခါ တင်သည်။

သိဒ္ဓိတင်ပြီးသော ဆေးများကို အခါသင့်၊ နက္ခတ်သင့်ဖြင့် ဟယ်ပြဒါးဖြစ်စေ၊ မင်ဖြစ်စေ ရောနှောကာ ဆေးကြူးသည် ဟူ၍ ရှိသေး၏။ သမ္မာဒေဝ နတ်ခင်းများ အမိန့်ပါသည့်အခါပါ၏။ သက်ဆိုင်ရာ ဆေးစောင့်နတ်၏ အမည် ပါသည့်အခါပါ၏။ ဆေး၏အစွမ်းသတ္တိလည်း ပါဝင်၏။

ထိုးနှံချိန်တွင်လည်း ထိုးနှံပေးသော ဆရာက ရွတ်ဆိုရမည့် ဂါထာ မန္တန်များတွင် နတ်များ၊ ဘီလူးများ၏ အမည်များ ပါဝင်ပေသည်။ တခါတရံတွင် ဆေးထိုး ခံရသူပါ ရွတ်ဆိုရတတ်၏။

မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု ထုံးတမ်းစလေ့တွင် တစ္ဆေသရဲများ၊ စွန်းကဝေ ဇော်ဂနီများ ပြိတ္တာအဆင့်ရှိ နတ်များနှင့် သမ္မာဒေဝ နတ်များသည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နေရာယူခဲ့ကြဖူးပေသည်။ ထိုကြောင့် နတ်အစောင့်အရှောက်ဖြင့် စီရင်သည် ဆိုသော ဆေးများကို အမှန်ပင် နတ်များ ဘီလူးများစသော

သက်ဆိုင်ရာ ဆေးစောင့်များက စောင့်ရှောက်လျက်ရှိသည်ဟု ယုံကြည်သူများ ရှိခဲ့ဖူးပါသည်။

ထိုသို့ ယုံကြည်စေရန်ကြိုးကျယ်သော အခင်းအကျင်းများ စီမံသည်။ ခမ်းနားသော အဆောင်အယောင်များ ထည့်သွင်း ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ယုံကြည်သည့်အလျောက် ဆေးစွမ်း မပြယ်စေရန် မီးနေအိမ်သို့ မလာသူများ၊ မီးနေအိမ်မှ အစာ၊ အသုဘ အိမ်မှ အစာကို ရှောင်သူများ၊ အသုဘ ယာယီ မထမ်းသူများ၊ အသုဘ မပို့သူများ များစွာရှိပေသည်။

အခြားနည်းဖြင့် ယုံကြည်သူများ ရှိခဲ့ဖူးပုံကိုလည်း ဆရာ ကြီး ဦးကြာထွန်း၏ “ယော” စာအုပ်တွင်

“ဂမုန်းဂိုဏ်း ဟူ၍လည်း ရှိသေး၏။ အထက်နတ် များ စောင့်ရှောက်သည်ဆိုသော ဂမုန်းဥ အမျိုးမျိုး ကို ရှာဖွေ စုဆောင်း၍ နတ်ပွဲများ (ငှက်ပျောပွဲ၊ အုန်းပွဲ) အကြီးအကျယ် ခင်းကျင်း စီစဉ်ကာ ဂမုန်း ဆေးများကို ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အရေးကြီးသော အစိတ် အပိုင်းများတွင် ထိုးကြသည်။ ဂမုန်းဂိုဏ်း၏ ဆေး ရောင်မှာ ဟင်္သာပြဒါး အနီရောင်နှင့် ရောစပ် ဖျော် ထားသောကြောင့် ထိုးထားသော ဆေးများမှာ နိရဲ လျက်ရှိ၏....

“အနည်းဆုံး သုံးဂိုဏ်း ထိုးနှံထားလျှင် ကိုယ်လုံး သည် ပယောဂများ မနှောင့်ယှက်နိုင်ဟု ဆိုသည်။ ငါးဂိုဏ်း၊ ခုနစ်ဂိုဏ်း၊ ကိုးဂိုဏ်း၊ ၁၂ ဂိုဏ်း စသည်ဖြင့် အဆင့်ဆင့် မြင့်တက်သွား၏။ ဂိုဏ်းများများ ထိုးနှံ ထားလေလေ သြဇာတန်ခိုး ပို၍ ထက်မြက်လေလေ ဖြစ်သည် ဆို၏။”

ဟူ၍ ရှေးက ယောဒေသတွင် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်နှင့်ဆက်နွယ် ဆေးများအပေါ် စွဲလမ်းခဲ့ကြဖူးပုံကို ဖော်ပြထား၏။

ထိုစာအုပ်မှာပင် ဆေးတမျိုးအကြောင်းကို ဤသို့ဖော်ပြ ထားပါသည်။

“အခန့်အပျံ ပေါ့ပါးရေးအတွက် မြောက်ဘက်ရှင်မ ဆေးကို ထိုးနှံတတ်ကြ၏။ သို့ရာတွင် ယင်းဆေးသည် ခိုးဝှက် စေတတ်သော သူ့ခိုးဆေးဖြစ်၍ လူမသုံးကြ တော့သောကြောင့် ကွယ်ပျောက်သွားပြီ အပြော ရှိ၏” ၃၁

ဗုံတို သီချင်း တပုဒ်တွင်ကား ခိုး တတ် သော ဆေးကို ကြောင်ဆေးဟု အောက် ပါအ တိုင်း ဖော် ပြ ထား သည်ကို တွေ့ဖူးသည်။

သျှောင်ကြီးဗေ့ ပျိုနဲ့ညား၊
လားလားမှ မကြာခင်၊
မွေးမယ်ရှင် “ငါအိမ်တွင်းက၊
ဆင်းကွယ်” တဲ့နှင့်လေ့။
ဘယ်တွက်ကြောင့် မွေးမယ်ရှင်၊
ဆင်းကွယ်တဲ့နှင့်။
ပြစ်ရှိယင် ရွှေသျှောင်ထိုးကို ဆုံးမပါလေး။
နှင့်လူမှာ ကာလသားဟာမို့
သောက်စားမှု တတန်ပို၊
ဓားမြှောင်ကို ခါးမှာညှပ်
ခိုးတတ်တယ်ဆိုလေ့။
ဆင်းကြပါဆို ငါတို့မှာ လူအိုမို့

၃၅။ “ဇယာ” ဦးကြာထွန်း၊ စာမျက်နှာ ၂၀၀။

အမှုကို ရှိသေရတယ်၊ ဆင်းကြပါလေး။
 မွေးမယ်ရှင် ကျွန်ုပ်ပြောမယ်၊
 သဘောကျ နားထောင်၊
 လက်ညှိုးမှာ ကြောင်ညီနှောင်ကြောင့်၊
 သန်းခေါင်ကျော် လေပြေထ၊ ခိုးရသလေး။
 ငါဆိုယင် စိတ်မဆိုးနဲ့၊
 ခိုးတတ်တဲ့ ကြောင်ညီနှောင်၊
 မကြာအောင် အမေပြောမယ်၊
 ဘောနှင့် နားထောင်လေ့။
 မကြာအောင် လက်ညှိုးကို ရှေ့ဆောင်လို့
 ကြောင်နှစ်ကောင် သည်မျက်လုံးကို၊
 စုံးဖောက်စို့လေး။
 တိုက်တင်းလှောင် ခတ်ခြေချင်း၊
 ထိုးကွင်းကျွတ် ဆိုတဲ့ကြောင်
 ရွှေတထောင် ပျိုမောင်ပေးလို့ ထိုးရသလေး။
 မှိုင်းညီနှောင် ကြောင်တန်ခိုး၊
 နှိုးလိုက်ယင် ရှိန်းဆာယာ၊
 ရွှေဖြစ်ယင် ကျော်တစောပေါ့
 အောချထိုက်စွာလေ့။
 မွေးမာတာ
 သေးသေးရယ် မထင်ပါနှင့်၊
 ဆယ့်ငါးတာ တပ်တိုင်များကို၊
 လွှားထွက်တဲ့ဆေး။^{၂၆}

မအေနှင့် သမီး အချီ အချ ပြောကြရာ၌ ကြောင်ဆေး
 ၃၆။ “ကမ္ဘာ့ဇာတိ” ဇော်ဂျီ၊ မင်းထုထင်၊ ဦးဆာ၊ စာမုက်နှာ ၅၅။

အပေါ်တွင် အဘယ်မျှ အမွမ်းတင်ထားပုံကို ပေါ်လွင် စေချင်
သောကြောင့် အစအဆုံးဖော်ပြပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရွှေဘိုဆိပ်ခွန်ရွာ ကောက်စိုက် သီချင်း များတွင်လည်း
အလားတူ တေးတပုဒ်ကို တွေ့ရပါသေးသည်။

ဟိုက်ဆိုလို့ ပေါင်ကို ပုတ်တယ်၊

တိုးထုတ် ပြေးခွန်လေ့။

ကြောင်ကိုယုံလို့ ခုန်လိုက်စမ်းကွယ်

ကိုးတောင်မြေ (ပြည့်) နှိုး။^{၃၂}

ထိုမှတစ်ပါး သူရဲအစု ဟန်ချင်းတပုဒ်ကို တွေ့ရပါသေးသည်။
အင်းအိုင်ခါးလှည့်၊ လက်ဖွဲ့မန္တရား၊ ဆေးဝါး အစီရင်များကို
အား မ ကိုး ကြောင်း ဖော်ပြ ထား သော်လည်း ယင်းတို့ကို
ယုံကြည် အားထားသူများ ရှိကြောင်း သွယ်ဝိုက် ဖော်ပြရာ
ရောက်ပေသည်။

“ထားလုံမီးပေါက် ဗုံးအမြောက်၊ ရုပ်နာမ် ကိုယ်
ပျောက် အတင်တင်၊ ငါတို့ကိုယ်တွင် ဆန်တချိုးမျှ
မြှုပ်နှံမထိုး သိဒ္ဓိလုံ။ ရွှေဘုန်းတော် ဟုန်ကိုးတဲ့ ကျွန်
ရင်း။ ဒါနောယက္ခ ပုဏ္ဏက မြေပြင်အမျှ ဝိုင်းလာစေ။
ထောင်းထောင်းကြေအောင်ချေကာဖြတ်လို့...”^{၃၃}

ထိုမှတစ်ဖန် ကျည်းကန်ရှင်ကြီး ရှင်နန္ဒဇေ၏ မေတ္တာစာ
စာစုမှာပင် မင်ကြောင်ရုပ် အမျိုးမျိုးကိုဖော်ပြယင်း တကယ်
စွမ်းလေဟန် ရေးဖွဲ့ထားပြန်ပါသေးသည်။

“သာမဏေကျော် သီရိစက်၊ ကပတ်ကွက် သရေကြာ၊

၃၇။ “လေ့အာသာ တေးကဗျာများ” ဦးမော်မောင်ထင် (မဟာဝိဇ္ဇာ)၊
စာမျက်နှာ ၂၇။

၃၈။ “သီချင်းလစေသ” စုထိယဆုပ်၊ ဦးဖိုးလတ်၊ စာမျက်နှာ ၄၉။

ကတ္တရာနှင့် စမ္မာနဝ ဘီလူးကော်၊ အက္ခရာလေးလုံး ဝါကြိတ်လိမ်
 အမျက်၊ ဂဏန်းတွေ အဆင်းအတက်၊ ဂါထာမန္တန် တွဲရုံလျက်၊
 အင်းကွက်ပုံ အသေအခွေတွင် ဆင်သွား မြင်းသွား ဗိုလ်သွား
 ရုထားတိုက်၊ အလိုက်သင့် အနေစုံတွင် ဖက်လက်၍ လက်ဝဲ
 ဘက်ကား ကျားညီနောင်၊ လကျော်ပေါင်မှာ အိမ်မြှောင်တွေ
 အဆင်းအတက်၊ နားရွက်မှာ လိပ်ပြာတောင်၊ ထိပ်ပြောင်မှာ
 ကြက်ခြေရစ်၊ အဆစ်ဟူသမျှမှာ သူ့ည တွေ အလုံးလုံး
 ပခုံးနှင့် လည်ကုပ်မှာ အငွေ့မုခ် ဆယ့်နှစ်ခွင်၊ ကျောပြင်မှာ
 စမ္မာနဝပြာသာဒ်၊ အာစပ်နှင့် နှုတ် ရေး မှာ သောဥတ္တိ။ အပြန်
 အလှန် ဆံစပ်မှာ တိလောမာလောဇာ၊ မြင်ကောင်းရာဟူသမျှ
 တခွင်မှာ အင်းစီးကျား၊ တဟုန်းဟုန်း သလုံးသား နှစ်ဘက်က
 တက်ကြဟန်၊ ဆင်းကြဟန် မျောက်ကလေးတွေ စီရရုံ၊ လက်ဖုံ
 ဆီမှာ ဆေးနီနှင့် စာကြောင်းတွေ၊ နေဝင်ကြောင် မှိုင်း
 ကြောင်၊ ခိုးကြောင်၊ တိုးကြောင်၊ သဲကြောင်၊ ဗားခဲကြောင်၊
 ခါးပတ်ကြောင်၊ ခါးပြတ်ကြောင်၊ မိုးမှောင် ကျ ကြောင်
 ပက်လက်၊ စားခွက်နှိုက် သံလျက်ကိုက်၊ မြီးချင်းဆိုက် ခေါင်း
 ချင်းတိုက်၊ အရွေ့လိုက် ကြောင်အလွန်၊ ဂဝံပုံပုတီး၊ ကျား
 ဘီလူးကြီးအင်းစီးပြည်လုံးမွှေး၊ ကေသရာဇာ တံခွန်စိုက်၊ ထိုက်
 ဖလို့ကြောင်၊ သူကောင်ချီ ကြောင်ဒါလီ၊ ညောင်ဘီလာယဝ၊
 ကိုးလုံးဝ အထွေထွေ၊ အခြေအကွင်းတို့ကို ကိုယ်တွင်းပြည့်
 အထပ်ထပ်၊ တရစပ် တင်းကြမ်း အလျှမ်းသား စိတ်ရှိန်၍
 ရှိန်းအံ့သာယာ အစုံပါနှင့် လာရော့ ယောကျ်ားကောင်း၊
 အလောင်းမင်း တရားကြီး၏ ကျွန်သေနတ်ဝန် ငတုန်တိုထက်
 ရာထက်ထောင်ရာဝင်၊ ထိုးမဝင် ခုတ်မရှု ပြီးစီးလှသော”^{၁၆}

၃၉။ “ကျိုးကန်ရှင်ကြီးမေတ္တာစာနှင့်ခက်ဆစ်အပြေ” ဆရာပွား၊ စာမျက်နှာ ၄၃။

ထိုဆေးများသည် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အမှန်ပင် စွမ်းပါ
သလော။ ဓားနှင့်ထိုး ဓားကျိုး၍ လှုံ့ခွေပါသလော။

ပုံစံတခုပြပါမည်။ အပါးသုံးဆယ်ဆေး ဟူသည် ဓားလှုံ့
သေနတ်၊ ဒူးလေး၊ တံတောင်၊ တင်းပုတ်၊ ဖနောင့်၊ ဒူးစသည်
ဖြင့် လူကို ကျိုးပဲ့ သေကြေစေနိုင်သော လက်နက် အပါး
သုံးဆယ် “ပီး” သည်ဟူ၏။ ဓားဖြင့်ခုတ်လျှင် မပြတ်မရှူ။ လှုံ့
ဖြင့် ထိုးလျှင် မရှူးမပေါက်။ အုတ်ကျောက်ဖြင့် ပစ်ပေါက်
လျှင် မကွဲမပြဲ။ ထိုကဲ့သို့ အယူရှိကာ အစီအရင်များဖြင့် ထိုး
နှံကြ၏။ အမှန်ပင် “ပီး” (ပြီး) ပါသလော။ အဖြေမှာ မပြီး
ပါဟူ၏။

ပါးစပ်ပြောဒဏ္ဍာရီတွင် ဗျတ်ဝိဗျတ္တတို့ ဇော်ဂျီဖိုလ်ဝင်သား
စားသောကြောင့် ရှိန်းဆာယာ ပိုမောက်ကာ ကိုယ်ပျောက်
သည်။ စွမ်းအင်ဗလကြီးမားသည်။ ပီးသည်ဟု ဆို၏။ ဗျတ္တနှင့်
မယ်ဝဏ္ဏ၏ သားများမှာလည်း လူစွမ်းကောင်းနှင့် ဘီလူးမ၏
သားများမို့ စွမ်းသည် ဆိုပြန်၏။ သို့သော် လူနှင့်ဘီလူးမတို့
သင့်မြတ်ပြီး ဖွားသော ပဒကုသလမှာ မိခင်ဘီလူးမကြောင့်
စွမ်းသည်။ ရှိန်းပြီးသည်ဟု မတွေ့ဖူးပေ။

ထို့ပြင် ဗားမဲ့ဆရာတော် ကိုယ်ပျောက်အင်းကို ကျောင်း
သား၏ နဖူးတွင် “မှန်ကူ” စေပြီး ဘုရင့် စားတော်ပွဲကို ဝင်စား
ခိုင်းကြောင်း ယုံတမ်းစကားအဖြစ်သာ ဖတ်ရဖူးပေသည်။

သို့ဖြစ်လျှင် အဘယ်ကဲ့သို့ စွမ်းသည် ပီးသည် ဟူသော
အယူအစွဲများ ပေါ်ပေါက်လာရသနည်း မေးစရာရှိပေ၏။

ငရုတ်သီးကိုစားလျှင် စပ်၏။ ပူ၏။ နမ်းကြည့်လျှင် မှန်၏။
ကိုင်သော် ပူ၏။ ဘီလူးသည် ကြမ်းတမ်း ကြံ့ခိုင်၏။ ရဲရင့်၏။
သာမန် ထိုးခုတ်တိုက်ခိုက်သော် အလွယ်ဖြင့်မရ။ ထိုဘီလူး၏

အရုပ်ကို ရေးထိုးရသော် ယင်း၏ စွမ်းအင်ကို အငွေ့အသက်မျှ ဖြစ်စေရရာ၏ဟု ယူဆကာ ဘီလူးရုပ်ထိုးခြင်းဖြစ်နိုင်ပေသည်။

ထိုနည်းတူပင် အခြားပိုးမွှား တိရစ္ဆာန်နှင့် အကောင် များ၏ ပုံကို ထိုးနှံခြင်းမှာလည်း ယင်းတို့၏ စွမ်းအားကို ရည် ညွှန်းခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

အထက်တွင် အရည်းကြီးတို့ အကြောင်းကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး ပါပြီ။ ထိုသူတို့သည် အတိုက်အခိုက် အသတ်အပုတ်၌သာ လေ့ကျက်နေရာ ကြံ့ခိုင်သန်စွမ်း၏။ ကျွမ်းကျင်၏။ တော်ရုံ တန်ရုံ စွမ်းပကားဖြင့် အရည်းကြီးများကို သတ်ပုတ် တိုက် ခိုက်၍ မနိုင်နိုင်ပေ။

နိုင်ငံအနှံ့ရောက်ရှိသွားသော ထိုအရည်းကြီးများ၏ကြံ့ခိုင် သန်စွမ်းခြင်း၊ သတ်ပုတ်တိုက်ခိုက်မှု ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊ အရှောင် အတိမ်း လျင်မြန် ဖြတ်လတ် ခြင်းတို့ကို မြင်ရသော လူပြိန်း များသည် အရည်းကြီးတို့၏ တတ်ပွန်လိမ္မာခြင်း၊ ထက်မြက် ခြင်းကား နိစ္စဓူဝ လေ့ကျင့် ဆည်းပူး နေသောကြောင့်သာဟု မတွေး။ ယင်းတို့၏ ကိုယ်တွင် ထိုးနှံထားသော အရုပ်များ၊ အင်းများ၏ အစွမ်းကြောင့်ဟု ထင်မြင်ကာ လိုက်လံတုပ ထိုးနှံခြင်းလည်း တကြောင်းပါဝင်သည်။

အရည်းကြီးများ ကိုယ်တိုင်က စားပေါက်ထွင်ခြင်းလည်း ပါမည်။ မြင်သူတို့ အထင်ကြီး ကြောက်လန့်စေသောကြောင့် လည်း အချို့ လိုက်လံထိုးနှံကြခြင်းလည်း ပါဝင်ပေမည်။

အင်းဝသို့ဟန်ဘွားသည် တောင်ပလ္လ လယ်ပြင်သို့ သံသာ တော်များကို ဆွမ်းကပ်မည့်ဟန် ပင့်ဖိတ်ပြီး လုပ်ကြံပစ်ခြင်းမှာ တိုက်ရေး ခိုက်ရေး ကျွမ်းကျင် ထက်မြက်သော အရည်းကြီး များကို ကြောက်သောကြောင့် ရှင်းပစ်ခြင်း ဖြစ်ပေမည်။

ထိုသိဒ္ဓိဆေးများ အမှန် စွမ်းသည် ဆိုလျှင် ထိုဆေးများကို ဦးဆောင် စီရင်ပြီး ထိုးနှံပေးသော အရည်းကြီးများ သေဆုံး မကုန်တန်ရာ။

လာဘ်လာဘ ပေါများ လေ့ရှိသောကြောင့် ရှင်သီလိ ဆေးကို ထိုး၏။ ထိုးဆေးကလေး ထိုးကာမျှဖြင့် လာဘ်လာဘ ပေါများသည် ဆိုလျှင် ရှင်သီလိ မဖြစ်မီက ကောင်းမှုမျိုး ပါရမီမျိုးကို ရှင်သီလိကဲ့သို့ မည်သူမျှ ကြိုးစားဖြည့်ဆည်း မနေကြတော့ပဲ ဆေးချည်း ထိုးနေကြမည်သာ ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် အရုပ်များ၊ အင်းများ၊ စမများနှင့် ယင်းတို့ အတွက် စီရင်သော ဆေးများ စွမ်းသည်ဆိုခြင်းမှာ စွဲလမ်း မှုသာ ဖြစ်ဖွယ်ရှိပါသည်။

တုတ်ပြီးဆေး ထိုးထားသောကြောင့် တုတ်ပြီးသည် ထင် နေသူသည် ဆေးအားကိုးဖြင့် ရဲရင့်နေ၏။ လုပ်ရဲ၊ ကိုင်ရဲ၊ ပြောရဲ၊ ဆိုရဲ ဖြစ်နေ၏။ အခြား ကာယသိဒ္ဓိဆေးများလည်း ထို့အတူပင်။

ပီယသိဒ္ဓိဆေး ထိုးနှံထားသူကလည်း ဆေးမထိုးမီက မဝံ့ မရဲ ဖြစ်နေခဲ့ငြားသော်လည်း ဆေးထိုးအပြီးတွင် ပြောရဲဆိုရဲ ရှိလာသည်။ ထိုအခါ အာစ၊ လျှာစ၊ ကောင်းလာသည်။ ဤသို့ဖြင့် အဆင်ပြေသောအခါ ဆေးကြောင့်ဟု ပြောမည်။ အဆင်ပြေသောအခါ ဆေးညံ့သည် မပြောပဲ မြူနေ၏။

သို့ရာတွင် ထိုခေတ်ထိုအချိန်အခါက လူများ၏ စိတ်နေ သဘောထား၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ယနေ့အမြင် ယနေ့ မျက်စိဖြင့် ပြန်ကြည့်လျှင် နားလည် သဘောပေါက်ရန် အလွန်ခဲယဉ်းပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် စာတတ်သူနည်းပါးသေး သောအခြေအနေ၊ အရည်းကြီးတို့၏ အလှည့်အပတ် အသိမ်း

အသွင်းကောင်းသော အရည်အချင်းတို့နှင့်ပေါင်းခြုံသောအခါ အင်းအိုင် ခါးလှည့် လက်ဖွဲ့မန္တယားနှင့် ဆေးဝါး အဆောင် အယောင်များကို လက်ခံယုံကြည်ခြင်းမှာ ထိုခေတ် ထိုအခြေ အနေအရ ဖြစ်ကောင်းသည်ဟု ယူဆနိုင်ပေသည်။

နောက်တကြောင်းမှာကား ဆေးဝါးအစီအရင်ကို မစောင့် နိုင်သောကြောင့် အရုပ်ဆိုလျှင် ပြီးရောဟု ထိုးနှံသူများ ပေါ် လာခြင်း ဖြစ်၏။ သို့သော် အချည်းအနှီး မဖြစ်ချေ။ အစီ အရင်ဖြင့် ထိုးနှံသူနယ် အမြင်ခန့်ညား သည်သာ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် မြန်မာတို့၏ လူမှုရေး နယ်ပယ်တွင် ထိုးကွင်းမင် ကြောင် ဩဇာသည် အင်အားကြီးစွာ ဝင်ရောက် လွှမ်းမိုး လာခဲ့လေ၏။

ထိုးကွင်းမင်ကြောင်အမျိုးမျိုး

မင်ကြောင်သုံးမျိုး

မြန်မာတို့တွင် လူ၏ ကိုယ်ခန္ဓာအနှံ့ ဆေးမင်ကြောင်ထိုးကြရာ၌ အဓိကအားဖြင့် သုံးမျိုးခွဲခြားနိုင်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ မျက်နှာတွင် ထိုးနှံခြင်း၊ ခါးအထက်တွင် ထိုးနှံခြင်းနှင့် ခါးအောက်တွင် ထိုးနှံခြင်းဟူ၍ ဖြစ်ကြပေသည်။

မျက်နှာတွင် ထိုးနှံခြင်း

မြန်မာတို့တွင် မျက်နှာတနေရာမှာသာ ဆေးမင်ကြောင်ထိုးနှံသူများ ရှိပေသည်။ ယင်းတို့ကိုချင်းအမျိုးသမီးများဟူ၍ လူသိများသည်။

ယင်းတို့ မျက်နှာတွင် ဆေးမင်ကြောင်ထိုးခြင်းကို “ပါးရဲထိုးသည်” ဟု ခေါ်၍ ပါးရဲထိုးသော ဒေသများကမူ “ပါးမည်းထိုးသည်၊ ပါးထိုးသည်” ဟု ခေါ်ကြ၏။ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဓနု၊ မွန်၊ တောင်ရိုး၊ ယောသား၊ မြန်မာ၊ ရခိုင်၊ ရှမ်းစသော မြန်မာ ယောက်ျား များက ထိုးကွင်းရှိမှ ယောက်ျား ပီသ

သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည့် နည်းတူ အမျိုးသမီးများ ကလည်း ပါးရဲရှိမှ မိန်းမ(ချင်းအမျိုးသမီး) ပီသသည်ဟူ၍ သဘောထားကြ၏။

ချင်းပြည်နယ် အချို့နေရာများတွင် မျက်နှာတပြင်လုံး အပြည့်မဟုတ်သော “ပါးကြောင်” နှင့် “ပါးကျား” များလည်း ရှိသည်ဟု သိရ၏။ ချင်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း ဖြစ်သော မင်းတပ် မတူပီဒေသ၌ ပါးရဲထိုးပုံမှာ “ငလို့ရွက်” ကို ချေ၍ မီးခိုးမှိုင်းနှင့် ဖျော်ပြီး လူ၏ အရေခွံပေါ်တွင် ကြိမ်ဆူးဖြစ်စေ၊ အဖျား မကျိုးနိုင်သော ဆူးတမျိုးမျိုးဖြင့် ဖြစ်စေ အသား ပေါက်အောင် ထိုးခြင်းဖြင့် ထိုးနှံရသည်။^{၁၀}

သို့ရာတွင် မကွေးတိုင်း စေတုတ္တရာမြို့နယ်၏ အများဆုံး လူဦးရေဖြစ်သော စေတုတ္တရာ (မြေပြန့်) ချင်းအမျိုးသမီးများ ပါးရဲထိုးပုံမှာမူ စုတ်ဖြင့် ထိုးခြင်းဖြစ်၏။

စေတုတ္တရာမြို့နယ်အတွင်း၌ မရင်းချင်းနှင့် လုံးပေါ်ချင်း၊ ချင်းပုံချင်း၊ တောင်သူချင်း၊ မင်းကျချင်းတို့ မှီတင်းနေထိုင်ကြရာ ယနေ့အချိန်တွင် အသက် ၄၅ နှစ် အထက် အမျိုးသမီးကြီး တထောင်ကျော်မျှတွင်သာ ပါးရဲ(ပါးမည်း) ရှိပေတော့သည်။

ပါးရဲထိုးသော ရာသီမှာ အေးမြသော ဆောင်းလေးလ ဖြစ်၏။ သွေးထွက်နည်း၍ သွေးတိတ်မြန်သော ရာသီဥတု ဖြစ်၏။

ပါးရဲ အထိုးခံမည့်သူသည် များသောအားဖြင့် မိန်းမပျို ကလေးများသာ ဖြစ်ကြသောကြောင့် ဟိရိသြတ္တပ္ပအလို့ငှာ

၄၀။ “တိုင်းရင်းသားတို့၏ တူညီသော ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများ” စာမျက်နှာ ၂၉၇၊ ၃၀၀။

စောင်ခြုံထားရသည်။ ဘေးတွင် ကိုင်ပေး ထိမ်းပေးမည့် သူများ၊ အားပေးမည့်သူများအဖြစ် ဆွေမျိုးသားချင်းများ ရှိကြသည်။

ပါးရဲထိုးပေးမည့်သူတွင် စုတ်သုံးချောင်း၊ မင်ခွက်နှင့် လက်ထောက် တပည့် တယောက်ပါ၏။ စုတ်သုံးချောင်းမှာ ၁၅ ခု စုတ်၊ ရှစ်ခုစုတ်နှင့် သုံးခုစုတ်တို့ ဖြစ်ပေ၏။ ၁၅ ခုစုတ်နှင့် ရှစ်ခုစုတ်မှာ မျက်နှာထိုးရန်ဖြစ်၍ သုံးခုစုတ်မှာ မေးစေ့ထိုးရန် ဖြစ်ပါသည်။

မင်ခွက်မှာ ပိတောက်နှစ်ကို ပွတ်ခံထားသော လက်မသာ သာ အရွယ်ရှိသည့် ခွက်ဖြစ်သည်။ အချိုလည်း ဝါးဆစ် ခွက်ကို သုံးစွဲတတ်ကြသေး၏။

လက်ထောက်တပည့်မှာ အရေခွံတင်းနေစေရန်ဆောင်ရွက် ကူညီရသော “ပါးဖြဲသူ” ဖြစ်ပေ၏။

ပါးရဲစတင်ထိုးသော နေရာမှာ နဖူးဖြစ်ပေသည်။ နဖူးတွင် စတင်ထိုးသည်ကို “လက်စွပ်ကွင်းသည်” ခေါ်ကြ၏။ ပိန်းနေသော အမည်းထဲမှာပင် သေချာစွာ ကြည့်ပါက လက်စွပ် သဏ္ဍာန်ကလေးကို မြင်ရနိုင်၏။ အချိုလည်း လက်စွပ်ကွင်း သည့် ဒဏ်မျှပင် မခံနိုင်သောကြောင့် ထပြေးကြ၏။

နဖူးပြီးလျှင် ညာဘက်ပါးကို ထိုးသည်။ ထို့နောက် မေး၊ နှာခေါင်း၊ လက်ဝဲဘက်ပါး၊ မျက်ခွံတို့အစဉ်လိုက်ဖြစ်ပေသည်။ ပါးပြင်ကို ထိုးရာတွင် ရာဇမတ်ကွက် ထိုးပေသည်။ သို့ရာတွင် အမြင်အားဖြင့် ဗိန်းဖြစ်ကာ သေချာစွာကြည့်မှသာ ရာဇမတ် ကွက်ကို မြင်ရ၏။

ပါးရဲ အထိုးခံရာတွင် နားတက် (နားသီး) ကလေးသည် အနာကျင်ဆုံး နေရာဖြစ်ပေသည်။ မည်မျှ ဣန္ဒြေကြီးသော

မိန်းကလေးပင် ဖြစ်စေ နားတက် အထိုးခံရချိန်တွင် အနည်းဆုံးအဖြစ် တွန့်၍ သွားတတ်သေးသည်။

ပါရဲထိုးသောဆရာအတွက် အခက်ခဲဆုံးနေရာမှာ သွားဖုံး (အာပါ နှုတ်မိမ်းနှင့် အောက်နှုတ် မိမ်း) မျက်ခွံနှင့် မျက်ခမ်း တို့ဖြစ်ကာ တမျက်နှာကို ပါးရဲထိုး၍ ပြီးစီးရန် ငါးနာရီခန့် ကြာမြင့်သည်။ ထို့ကြောင့် ပါးရဲထိုးသူတယောက်သည် နံနက်ရော ညနေပါထိုးမှ တနေ့လျှင် နှစ်မျက်နှာသာ ပြီးစီးနိုင်၏။

အလှအပ မခံစားတတ်သူတို့အဖို့မူ ပါးရဲသည် မည်းမည်းကြီး ဖြစ်နေသည်။ သို့ဖြစ်ငြားသော်လည်း သူတို့ အလှအပ ရှိသည်။ ပါးတွင် ရာဇမတ်ကွက် နဖူးတွင် လက်စွပ်ရှိသည့် နည်းတူ မေးစေ့တွင်လည်း တဦးနှင့်တဦး မတူညီသော အချိတ်ကလေးတွေ၊ ပန်းတုန့်ကလေးတွေ ရှိသည်။ မေးစေ့ကား ပါးရဲဆရာ လက်စွမ်းပြသော နေရာပေတည်း။

အနာကုသပုံ

ပါးရဲ အထိုးခံရသူမှာ ပါးရဲထိုးပြီးချိန်တွင် မျက်နှာတပြင်လုံး သွေးဖြင့် ရွှဲနေသည်။ သွေးကို အဝတ်ဖြင့် သုတ်သင်ပြီးနောက် မျက်နှာတပြင်လုံးကို မင်ဖြင့်ပျံ့နှံ့အောင် လူးပေးရ၏။

ထို့နောက်တွင်ကား မဲဇလီရွက် ပြုတ်ရည် အေးအေးဖြင့် မျက်နှာကို နေ့တိုင်း ဆေးပေးရသည်။ ရောင်ကိုင်းနေသော မျက်နှာပြင်ကိုလည်း မဲဇလီရွက် ပြုတ်ရည် ဆွတ်ထားသော အဝတ်ဖြင့် ဖိ၍ဖိ၍ ပေးရ၏။ မှီပိတ်နေသော မျက်လုံးကိုပါ ရေအေး အေးကလေး ဖြင့် ပက်ကာ ပွင့်အောင် ပွင့်ပေးရ၏။

ထိုမျှ မျက်နှာကြီး တခုလုံး ရောင်ကိုင်းနေသောကြောင့်

အများအားဖြင့် အစားပျက်ကြ ငြားသော်လည်း အသား ကျစ်သူများမှ အရောင် သက်သာသည့် နည်းတူ အစား အသောက်လည်း မပျက်ချေ။ အထက်ပါအတိုင်း နေ့စဉ်ကုသ ယင်း ခုနစ်ရက်ခန့် ခြင်ထောင်အောင်းကာ အညော်ရှောင်ရ သည်။ ညော်ကိုကြောက်ရာတွင်ကား ဆေးလိပ်ညော်(ဆေး လိပ်မှ ထွက်သော မီးခိုးနံ့)ကိုပင် ကြောက်ရွံ့သည်။

မဲဇလီရွက် ပြုတ်ရည် ဆုတ်ထားသော အဝတ်ဖြင့် ဖိပေး ခြင်း၊ မဲဇလီရွက်ပြုတ်ရည်ဖြင့် မျက်နှာသစ်ခြင်း၊ ရေအေး အေးဖြင့် မျက်နှာကို မကြာခဏပက်ပေးခြင်းဖြင့် ကုသခဲ့ရာ တပတ် သို့မဟုတ် တပတ်ကျော်အကြာတွင် အနာပေးများ ကွာလာကာ အရောင်အကိုင်းလည်း တစတစ လျော့နည်း ပျောက်ကင်း သွားလေ၏။

ပါးရဲထိုးခမှာ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၃၀ (၁၉၅၀-၅၂) အချိန်ခန့်က တမျက်နှာကို သုံးကျပ် ပေးရသည်။ ယင်းသုံး ကျပ်ကို ပါးရဲထိုးဆရာ နှစ်ကျပ်၊ လက်ထောက်တကျပ်ခွဲဝေ ယူရသည်။

ပါးရဲထိုးသော အမျိုးသမီးသည် ပွဲလယ်မတင့်၊ မျက်နှာ ဖြူကြီးနှင့် “ဗန္ဓုတ်”ဟု သဘောထားကြသည်။ လှပသည်ဟု မမြင်၊ ရှိုင်းသည်ဟု ထင်ခဲ့ကြ၏။ သို့ကြောင့် နတ်“ပွယ်”သည့် အခမ်းအနားများသို့ ဝင်ခွင့်မပြုကြချေ။

ပရဲမင် ဖော်စပ်ပုံ

ပါးရဲထိုးရန် အတွက် မင် ဖော်စပ်ရပါသည်။ ထိုမင်မှာ မျက်နှာပေါ်တွင် အသုံးပြုရန် ဖြစ်သောကြောင့် ဂရုစိုက်ရ သည်။ ဆီမင်ကိုသာ အသုံးပြုရသည်။

ဆီမင်ရအောင် စုဆောင်းပုံမှာ နှမ်းဆီ အုန်းဆီနှင့် ပဲဆီ စသော ဆီတမျိုးမျိုး ထည့်ထားသော ခွက်တွင် အဝတ်မီးဇာ တပ်ကာ မီးထွန်းညှိပြီး သပိတ်နှင့် သပိတ်ကဲ့သို့သော အုပ်စရာ တခုဖြင့် အပေါ်မှဖုံးထားရ၏။ လေဝင်ပေါက်အတွက် အောက် ခြေမှ အနည်းငယ် ဟထားရ၏။ ဆီကုန်ချိန်တွင် သို့မဟုတ် မှိုင်းအလိုရှိလျှင် ဖုံးထားသော ခွက်တွင် ကပ်နေသည့်မှိုင်းကို နှိုးပြားကဲ့သို့သော အရာမျိုးဖြင့် ခွက်တခုခုထဲသို့ ခြစ်ချ၏။

မှိုင်းသည် မင်မဖြစ်သေးချေ။ လူ့အသားပေါ်သို့ ပို့ရန် မဖြစ်သေး။ သတ်ရဦးမည်။ သတ်ရာ၌လည်း သေအောင် သတ်ရမည်။ မသေပဲ အသုံးပြုပါက ပေါင်နှင့် လက်မောင်း ကျော ရင်ဘတ် ဆိုပါမူ ယားရုံသာ ယားယံ၏။ မျက်နှာ ဆိုလျှင် အဖုအပိန့်တွေ ထွက်လာတတ်သည်။

ထို့ကြောင့် မှိုင်းကို သတ်ရပါမည်။ မှိုင်းကိုသတ်လိုသော် သည်းခြေဖြင့်သတ်ဟု ဆိုရိုးရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ပါးရဲထိုးမည့် မှိုင်းကိုလည်း သတ်ရပေမည်။

ဦးစွာပထမ ပိတောက်သားအနှစ် စဉ်းပြီးသား နှစ်ပြည် သားခန့်ကို ရေနင့်ရောပြီး ပြုတ်ရသည်။ စဉ်းသားမြုပ်အောင် ထည့်ထားသော ရေလေးခွက် တခွက်တင် ကျန်သောအခါ စဉ်းသားကို ဖယ်ပစ်ပြီး ဂျင်းခါးရွက် (ကြက်ဟင်းခါးရွက်) ကြောင်လျှာရွက် လက်တဆုပ်စီနှင့် နွားသည်းခြေ၊ ငါးသည်း ခြေ ရရာတမတ်သားခန့် ထည့်ပြီး ခန်းလုမတတ်ဖြစ်အောင် ပြုတ်ရသည်။

ခန်းလုမတတ် ဆိုရာတွင် မှိုင်းမှုန့်တကျပ်သားနှင့် အလော တော် ဖြစ်သော ပမာဏကို ဆိုလိုပါသည်။

ထိုပြုတ်ရည်ကို မှိုင်းမှုန့်တကျပ်သားတိုင်ထည့်၍ ကျောက်

ပြားပေါ်တွင် တင်ကာ ကျောက်တုံးဖြင့် ကြိတ်စေတရပါသည်။ ရေထည့်လိုက် နှံအောင်ကြိတ်လိုက် လုပ်သဖြင့် မှိုင်းမှန်များ စေးပိုင်လာလျှင် မှိုင်းစေးကို အမျှင်ဖြစ်အောင် လုပ်ပြီး ဆွဲကြည့်ရသည်။ ထောက်ကနဲမပြတ်ပဲ ပျဉ်းတဲ့ နေသေးလျှင် ဆက်၍ ကြိတ်ပေးဦး၊ တေပေးဦး။ မှိုင်းစေး အမျှင်ကလေး “ထောက်” ကနဲ ပြတ်သွားမှ တေမှုကိုစွဲ ပြီးစီးသည်။

ထိုသို့ စိတ်ကြိုက် “တေ” ပြီးသွားသော မှိုင်းစေးကို တပဲသား အရွယ် အလုံးကလေးတွေ လုံးကာ ကြက်ဆူရိုးနီရွက်ဖြင့် ထုပ်၍ ပေါင်းရပါသေးသည်။ ပေါင်းချောင်ဖြင့် နာရီဝက်ခန့် ပေါင်းလိုက် ကြက်ဆူရိုးနီရွက်ထဲမှ အလုံးကလေးတွေကို ထုတ်ပြီး နေလှန်းလိုက်၊ ထုပ်ပြီးတဖန် ပြန်ပေါင်းလိုက် သုံးခါလုပ်ရ၏။

ထို့နောက် မင်သေပြီလော မသေသေးသလော သိရန် စမ်းသပ်ရ၏။ စမ်းသပ်ပုံမှာ မင်လုံးကလေးတလုံးကို ညှဉ်ဦးက ကြိုတင်၍ ရေစိမ်ထားရသည်။ နံနက်တွင် ရေရာကာ ဖျော်ပြီးနောက် ရေအပြည့်ထည့်ထားသော အခြား ပန်းကန်ထဲသို့ မင်စက်ကို ချကြည့်ရ၏။ ရေထဲသို့ ကျသွားသော မင်စက်သည် ပြန်ဆင်းသွားလျှင် မင်မသေသေး။ ကြက်ဆူရိုးနီရွက်ဖြင့်ထုပ်၍ ပြန်လည် ပေါင်းပေးဦး။

သို့သော် ရေထဲသို့ ချလိုက်သော မင်စက်သည် ရေထဲသို့ စိုက်ဆင်းသွားလျှင်ကား ပြန်ပေါင်းရန် မလိုပြီ။ လူ့အသားပေါ်သို့ ပို့နိုင်ပြီ။ မင်သေပြီဟု ဆိုရပေမည်။ ပါးရဲ တမျက်နှာ အတွက် မင်လုံးနှစ်လုံး သို့မဟုတ် တမူးသားခန့် အသုံးပြုရ၍ ဆိတ်ပိဿာ မှိုင်းခံလျှင် မှိုင်းငါးမတ်သားသာသာ ရသည် ဆို၏။

တချိန်က ဤသို့လျှင် ခိုင်မာစွာ ဩဇာကြီးမားခဲ့ဖူးသော ပါးရဲသည် ယနေ့ အချိန်တွင်မူ တိမ်ကေသာလောက် ရှိနေပြီတည်း။^{၄၁}

ပါးရဲမဟုတ်သော အခြား ထိုးနှံမှုများ ရှိပါသေးသည်။ ယင်းမှာ မျက်နှာတွင် ထိုးနှံခြင်းမဟုတ်ပေ။ လည်ပင်း၊ နားရွက်နောက်၊ ကုပ်နှင့် ဦးခေါင်းတွင် ထိုးနှံသော သိဒ္ဓိဆေးများ ဖြစ်ပါသည်။ နားနောက်နှင့် နားထင်တွင် ဝလုံးထဲ၌ နုငယ် သွင်းထားသော “နုငယ်ကင်းပိတ်” ထိုးလေ့ ရှိသည်။ လည်ပင်းနှင့် ကုပ်တွင် ဝလုံးများ ထိုးကြသည်။ ဆယ်ပါးပီးဆေး၊ အပါးသုံးဆယ် ပီးဆေးမှ အပါးတရာ ပီးဆေးအထိ ရှိပေသည်။ ဦးခေါင်း ဦးရေခွံပေါ်တွင် ထိုးရန် ဆံပင်ပြောင်အောင် ရိတ်ပြီးမှ ရှင်သီဝလီဆေး၊ နတ်ကြီးငါးပါးဆေး၊ စသည်တို့ကို အင်းအဖြစ် လည်းကောင်း၊ အရပ်အဖြစ် လည်းကောင်း ထိုးနှံလေ့ရှိကြပေ၏။

ခါးအထက်တွင်ထိုးနှံခြင်း

ခါး၏ အထက်ပိုင်း ဖြစ်သော ရင်ဘတ်၊ ကျောနှင့်၊ လက်မောင်းတို့တွင် အင်းများ၊ ဂါထာမန္တန်များနှင့် အရပ်များကို ဟင်္သာပြဒါးဖြင့် ထိုးနှံလေ့ ရှိကြသည်။ အချို့လည်း မင်ဖြင့် ထိုးနှံထားသည်ကို တွေ့ဖူး၏။ အင်းများမှာ ဂဏန်းသွတ်သော အင်း၊ အကုဏုသွတ်သောအင်းနှင့် နှစ်မျိုးစုံပါသော အင်းများကို ထိုးနှံကြသည်။ အင်းကွက်များမှာ လေးကွက်နှင့် ယင်း၏ အထက်ရှိသည်။

၄၁။ ပါးရဲဆရာ ဦးမြကြီး (၁၈၀၅) နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးချက်။

ဂါထာ မန္တနီများမှာ ရိုးရိုးစီပြီး ထိုးသည်ရှိ၏။ ထိုဂါထာ မန္တနီစာလုံးများကို အကြီးအသေး အပိန်အဖောင်း ပြုလျက် အလျားလိုက်ဖြစ်စေ၊ ထောင်လိုက်ဖြစ်စေ အရုပ်ဟုထင်ရသော သက္ကာန်ပေါ်လာအောင် ထိုးသည်လည်းရှိ၏။ တဖန် အရုပ် များကို စာလုံးများပတ်ရံပြီး ထိုးသည်လည်းရှိ၏။

အရုပ်များမှာ အထက် ပုဂ္ဂိုလ်များဟု သတ်မှတ်သော ဝိဇ္ဇာဇော်ဂျီ နတ်ဗြဟ္မာများ ဖြစ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဘီလူး နှင့် တိရစ္ဆာန်ရုပ်များလည်း ပါလာတတ်ပေသေးသည်။ ရံဖန် ရံခါ နေနတ်သားနှင့် လနတ်သားအဖြစ် ဒေါင်းနှင့်ယုန် ထိုး တတ်၏။ ယင်းတို့ကား များသောအားဖြင့် တစုံတရာ အကာ အကွယ်ရှိသည်။ တစုံတရာ ပြီးမြောက်စေသည်ဟု သတ်မှတ် သော ဆေးများဖြစ်ကြပေသည်။

ရတနာပုံခေတ်တွင် ဆေးမင်ကြောင် ထိုးနှံပုံကို ဖော်ပြ သော စကားပြေတပုဒ်တွင်

“ကျောပြင်၊ ရင်ဘတ်၊ လက်ရိုးနှင့် နဖူး ဆံစပ်ပါမကျန် နောက်ဖြည့်အဆောင် မင်ကြောင်ဘီလူး၊ ဂဠုန်၊ နဂါး၊ နယား ကြောင်ကျား ကြွက်အိမ်မြှောင် အကောင် အစိတ်ခန့် အရွယ် စုံနှင့် ညှိဗောဓိ မမဝိရောဟိရာ ၁၂၃၄၅၆၇ လှံကြီး လှံငယ် သုံးဆယ်x x x ဟနုမာန် မျောက်မင်းက ပပုတပုတိအပတိတိ အာတိရော အင်းတောင်ရွက်လျက် ညှိမ်သူရိယာဏိ ပလာရီ သွားဟ ဒေါင်းဒဂ်းကို ယာခြေဖဝါးနှင့်နှင်း၍ ညှိမ်စန္ဒယာဏိ ပလာရီ သွားဟ၊ ယုန်မင်းရုပ်ပါ ဒဂ်းကိုခြေဖဝါးနှင့် နှင်း ထားသော ပုံအထိ” စသည်ဖြင့် ဆေးမင်ကြောင်ရုပ်နှင့် စာ များပါ ထည့်သွင်းထားပုံကို တွေ့ရ၏။ လက်ဆစ် လက်ကောက်

၄၂။ “ငါ့စား ငါ့ဆူး ငါ့ရတနာ” နှု။ စာမျက်နှာ ၂၇၇။

ဝတ်တွင် စားခွက်နှိုက် ဆေးဟု အနက်ပြောက် အနီပြောက် ကလေးများ ထို့ကြ၏။

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ပါပဟိန်မင်းသား ပတ်ညွှန်း နှင့် ကျည်းကန်ရှင်ကြီး မေတ္တာစာ စာစု တတိယပိုဒ် တို့ကို ပြန်ကြည့်လျှင်လည်း သိသာနိုင်ပါသည်။

ခါးအောက်ပိုင်းထိုးနှံခြင်း

ခါးအောက်ပိုင်းတွင် ထိုးနှံသော အရုပ်များကို ယေဘုယျ အားဖြင့် ထိုးကွင်းဟုခေါ်ကြသည်။ မင်ဖြင့်သာ အထိုးများ၍ အင်းများ ဂါထာများ နတ်ရုပ်များ မတွေ့ရသလောက်ပင်။ ချက်နေရာမှ ဒူးဆစ်အထိထိုးသော ထိုထိုးကွင်းများတွင် အရုပ် အမျိုးပေါင်း ၆၀ ကျော် ရှိပါသည်။

ယင်းတို့မှာ (၁)ငုံး၊ (၂)ငါး၊ (၃)ငါးခေါင်း၊ (၄)ငါ မြီး၊ (၅)ကဒေါင်း၊ (၆) ဒေါင်းလည်ပြန်၊ (၇) ခွပ်ဒေါင်း၊ (၈) ဝက် ကုန်း၊ (၉) ငှက်ဆင်း၊ (၁၀) ငှက်တက်၊ (၁၁) ကြာပွင့်၊ (၁၂) ဘီလူးဒူးထောက်၊ (၁၃) ပန်းဆွဲဘီလူး၊ (၁၄) ဘီလူးလေးကင်း၊ (၁၅) သန်လျက်ထမ်း ဘီလူး၊ (၁၆) ဘီလူးနှစ်ထပ်၊ (၁၇) ဇော်ဒူးထောက်၊ (၁၈) ငှက်ကုန်း၊ (၁၉) နေခြည်၊ (၂၀) ခရုဗွေ၊ (၂၁) မျောက်၊ (၂၂) စပါးနှံ၊ (၂၃) သစ်ခက်၊ (၂၄) ကိန္နရာနှစ်ထပ်၊ (၂၅) သစ်ရွက်၊ (၂၆) ကြောင်ဖီလာ၊ (၂၇) သမ်းကြောင်၊ (၂၈) ချိုး၊ (၂၉) ခို၊ (၃၀) ဘီလူးပန်းကိုက်၊ (၃၁) ဒေါင်းစောက်ထိုး၊ (၃၂) ကိန္နရာ၊ (၃၃) မင်းသား တုတ်ထမ်း၊ (၃၄) ဇော်ကိန္နရာ၊ (၃၅) ပင့်ကူ၊ (၃၆) ဇော်ပျံ၊ (၃၇) ပန်းဆိုင်၊ (၃၈) ပန်းပူး၊ (၃၉) ကျား၊ (၄၀) ကျား

ပြောင်းပြန် နှစ်ထပ်၊ (၄၁) ရာဇမတ်၊ (၄၂) စက်ဝိုင်းခြမ်း၊
 (၄၃) တမာရွက်၊ (၄၄) နေကျည်းရွက်၊ (၄၅) ပန်းတွန့်၊
 (၄၆) တီကောင်၊ (၄၇) ရေလှိုင်း၊ (၄၈) သံပရာခုံ၊ (၄၉)
 ကြက်၊ (၅၀) ကျီးကန်း၊ (၅၁) တက်တူ၊ (၅၂) အိမ်မြောင်၊
 (၅၃) ကန်စွန်းနွယ်၊ (၅၄) ပန်းဖူး၊ (၅၅) ဘီလူးကိန္နရာ၊ (၅၆)
 မင်းဇော်ဘီလူး၊ (၅၇) ဘီလူးအာပြု၊ (၅၈) တိုးနယား၊ (၅၉)
 သားကြီး၊ (၆၀) ကြောင်ဆင်း၊ (၆၁) ကြောင်တက်၊ (၆၂)
 ဂဠုန်၊ (၆၃) သမင်လည်ပြန်၊ (၆၄) နတ်ဘီလူးတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ပန်းဆွဲ ဘီလူးမှာ မြောက်ထားသော လက်နှစ်ဘက်တွင်
 ပန်းပွင့်ပန်းခက်များ ကိုင်ထားသော ဘီလူးဖြစ်၏။ ဘီလူး
 ပန်းကိုက်မှာ ဘီလူးအာပြု၏ ပါးစပ်တွင် ပန်းနွယ်ပန်းပွင့်များ
 ထည့်ထားသောပုံဖြစ်ပေ၏။

ငှက်ကုန်းမှာ အချိုငှက်ကုန်းသည် ကီဝီငှက်နှင့် တူ၏။
 အချိုငှက်ကုန်းကား အစာ ငွံ့ကောက်နေသော ဒေါင်းဖြစ်၏။

ကြောင်ဖီလာမှာ ခါးလျား ရှည်သော ကြောင် ဖြစ်၍
 ကြောင်သမီးကား လက်နှစ်ဘက်မြောက်ပြီး ခါးနွဲ့ပါးစပ်ဖြေ
 လျက် သမီးဝေနေဟန်ရှိသော ကြောင်ရုပ်ဖြစ်ပါသည်။

နှစ်ထပ်ရုပ်မှာ ကိုတံခကောက်ခက်နေရာတွင် အတွေ့ရများ
 ပါသည်။ နှစ်ထပ်ကိန္နရာ ဟူသည် ကိန္နရာရုပ် တခုပေါ်တခု
 ဆင့်ထားခြင်းဖြစ်၍ ဘီလူးနှစ်ထပ်မှာလည်း ထိုနည်းတူပင်
 ဖြစ်ပေသည်။ မျိုးတူနှစ်ထပ်၊ မျိုးမတူနှစ်ထပ် အားလုံးမှာ
 ထပ်ပေါ်တွင် ထပ်ဆင့်ထားသည်ချည်း ဖြစ်ပေ၏။

ရိုးရိုးမထပ်ပဲ အလှုပ်အရှားကလေးဖြင့် ထပ်သော မျိုးမတူ
 နှစ်ထပ်ကိုလည်း တွေ့ရတတ်သည်။ တခုသောဇော်ကိန္နရာမှာ

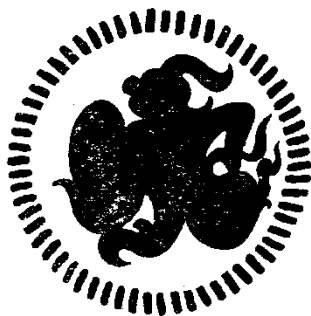
ခါးအောက်ပိုင်းတွင်ထိုးသောအရုပ်များ

အလံကိုင်ဘီလူး

တံခွန်လွှားဘီလူး

သန်လျက်ထမ်းတီလူး

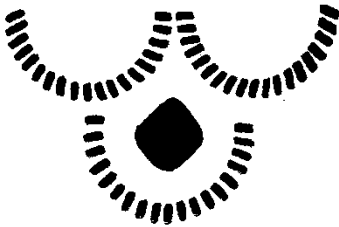
ဇော်ကုန်း

လေၤ

ငံး

သံပရာခွံ

ကြောင်မီလာ

ကြောင်သမ်း

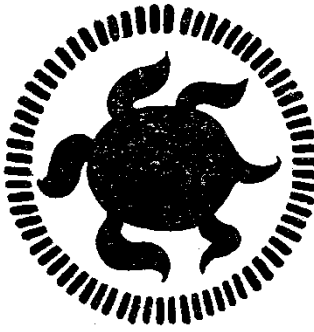
ဒေါင်း

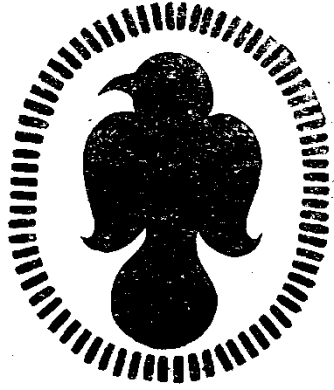
ကြောင်ဆင်း

နှစ်ထပ်စာရံ

လိပ်

ငှက်

သမင်လည်ပြန်

ဂဠုန်

နန်းဆီလူး

ငှက်ကုန်း

ကိန္နရာဇော်

ဒေါင်းလည်ပြန်

ဘိလူးပန်းကိုက်

ငုံး

ဘိလူးစက်နင်း

ဝက်ကုန်း

မျောက်

တိလူးနှစ်ထပ်

ကိန္နရာနှစ်ထပ်

တိလူးကိန္နရာ

လော်နှစ်ထပ်

စာရံတခုတည်း အတွင်း၌ လက်နှစ်ဘက် မြောက်ထားသော
ဇော်ဂျီ၏ ခြေနှစ်ချောင်းကို ကိန္နရာက လှမ်းဆွဲနေပေသည်။

ပန်းဆိုင်မှာ ပန်းသုံးပွင့် ပိုခနောင့်ဆိုင် တည်နေသော
ပုံဖြစ်၍ ပန်းပွေမှာ နှစ်ပွင့်တည်း ရှိသော ပန်းဖြစ်ပါသည်။
စက်ဝိုင်းခြမ်းများ တခုထက်ပိုပြီး ပွေးဆက်ထားလျှင် ရေလှိုင်း
ခေါ်ပေသည်။ ငါးရုပ်ပုံမှာ စုတ်ထိုး၍ကောင်းသော ပေါင်
တွင်းသား၌ အခွေရများပေ၏။

ထိုးကွင်းရုပ်များကို ပတ်ရံထားသောစက်ဝိုင်းပုံ ဘဲဥပုံကို
စာရံဟုခေါ်၏။ စာရံဟုခေါ်ခြင်းမှာ သိဒ္ဓိအရုပ်များ ပတ်
ပတ် လည်တွင် အကွရာစာလုံးများ ထိုးနှံခြင်းကို စာရံဟုခေါ်
ခဲ့ရာမှ အဆောင်မဟုတ်သော အလှပုံများ ထိုးသောအခါတွင်
စာလုံးဖြင့် မရံတော့ပဲ စက်ဝိုင်းပုံ မျဉ်းပြတ်များ စက်ဝိုင်း
များဖြင့် ရံသည်ကို စာရံဟု အလွယ်ခေါ်သည် ထင်ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့သော စာရံများ သုံးခုဆိုင်သောနေရာ လေးခု
ဆိုင်သော နေရာများတွင် ဓနုကွက်များကို ထိုးနှံသည်။ ဓနု
ကွက်ဖြင့် မဖြည့်လျှင် လစ်ဟာ နေ၍ ကြည့်မကောင်း၊
မလှဟု ယူဆသည်တကြောင်း၊ ထိုကွင်းဆရာ ခိုကပ်သည်
ထင်မည်စိုး၍ တကြောင်းကြောင့် ဖြည့်စွက်ခြင်း ဖြစ်ပေမည်။

ကြာပွင့်၊ ခရုပွေ၊ နေခြည်၊ စပါးနှံ၊ သစ်ခက်၊ သစ်ရွက်၊
ဗိန္နု၊ ပန်းပု၊ ပန်းဆိုင်၊ ရာဇမတ်၊ စက်ဝိုင်းခြမ်း၊ တမာရွက်၊
မန်ကျည်းရွက်၊ ပန်းတူနွံ၊ တီကောင်၊ ရေလှိုင်း၊ သံပရာခွံ၊
ပန်းပွေနှင့် ပန်းနွယ်တို့သည် ဓနုကွက်ဖြင့်ပေ၏။

ယင်းတို့အနက် ရေလှိုင်း၊ ရာဇမတ်ကွက်နှင့် ပန်းနွယ်တို့မှာ
ကျင်ကြံ ပေါက်၊ ခါးနှင့် ဒူးတွင် အနားသတ်ရာ၌ အသုံးများ
ပေသည်။ ဓနုကွက်ထည့်ရမည့် စာရံစုံသော နေရာတွင် ဓနု

ကွက်များ မထည့်ပဲ ကြောင်ထည့်ထားသော ထိုးကွင်းရှင်ကို ချောက်မြို့နယ် ကုမ္ပဏီမှ ဦးဘကြည် တဦးတည်း ထံတွင် သာ တွေ့ဖူးပေသည်။ စာရံရိုးရိုး တွင်း၌ ကြိုး “စာရံ” ပါသူ၊ စာရံနှစ်ထပ်ပါသူများကိုမူ များစွာ တွေ့နိုင်ပေသည်။

ထိုးကွင်းဝေါဟာရများ

ထိုးကွင်းအရပ်များ ရောက်ရှိသည့် နေရာ အကျယ်အဝန်း ကိုလိုက်၍ ထိုးကွင်းဝေါဟာရ အခေါ်အဝေါ်များ ကွဲပြားနေ ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ မြေစိုက်၊ နံထောင်၊ ခါးကျ (ခါးချပ်)၊ ခါးကြောင်၊ ပေါင်တို (မြင်းစီး)၊ ကောင်စပ်၊ နံတို (ခါးပတ်)၊ ဒူးစုပ်နှင့် ကော်ရစ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။

မြေစိုက်မှာ ကိုယ်ခန္ဓာ အထက်ပိုင်း ကုပ်နှင့်လည်ပင်းမှ စတင်ပြီး အရပ်များထိုးလရော ခါး၊ ပေါင်၊ ခြေသလုံးများပါ မကျန်စေပဲ ခြေမျက်စိအထိ ထိုးနှံထားခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။

နံထောင်ကား မြေစိုက် ကဲ့သို့ပင် ချိုင်းအောက် လက် လေးလုံး ကွာမှ စတင်သော်ငြားလည်း ဒူးခေါင်းဖုံးရုံအထိသာ ထိုးကွင်းရပ်များ ထိုးနှံထားခြင်းကို ခေါ်၏။

ခါးကျထိုးနည်းသည် ချက်အထက် ချက်ဖုံးသည် ဆိုရုံမျှ သောနေရာမှ စတင်ကာ ဒူးအထိ ထိုးသောထိုးကွင်း ဖြစ်၏။

ခါးကြောင်မှာ ဒူးလည်းမဖုံး ချက်လည်း မဖုံးပေ။ ချက် အောက်မှစတင်၍ ဒူးခေါင်း (ခုံညင်း) အထိသာ ထိုးနှံသည်။

ပေါင်တိုကို မြင်းစီးလည်းခေါ်၏။ မြင်းတက်စီးသူသည် ပုဆိုးကို ပင့်မထားရာ ပေါင်လည်လောက်အထိ အသား ပေါ်နေ၏။ ထိုသို့မပေါ်လျှင် မဖြစ်သော အသားပေါ်တွင်

လူမြင်ကောင်းရန် ထိုးနှံသည့်အတွက် မြင်းစီးဟုခေါ်သည်။
ပေါင်ရင်းမှ ဒူးခေါင်းအထိသာ ထိုးကွင်းရှိ၏။

ထို့ကြောင့် “သတ္တိကြောင်မျိုး မြင်းစီး ပေါင်တိုထိုး” ဟူ၍
အချို့အရပ်၌ ကဲ့ရဲ့စာချိုး ထားကြခြင်းဖြစ်၏။

ကောင်စပ်ဆိုသည်မှာ စာရံမပါပဲ ထိုးကွင်းရုပ်တွေချည်း
ထိုးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကောင်စပ်မှာ ရှားပါးလှပေသည်။

နံတိုကို ခါးပတ်ဟုလည်းခေါ်သည်။ ခါးအထက် ပုဆိုးစည်း
နေကျနေရာတွင် ငွေဒင်္ဂါးလေးတွေ စီထားသည့်နှယ် လှိုင်း
တုန့်ကလေးတွေ အပိုင်းဆက်ကလေးတွေ ပေါ်ရုံမျှ ထိုးထား
ခြင်းဖြစ်သည်။

ဒူးစုပ်မှာ ဒူးအထက် ပေါင်လယ်ကျောကကျမှ ဒူးအောက်
အထိ နံတိုနည် တူပင် ဟန်ပြုထိုးထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ထို
ထိုးနည်းနှစ်မျိုးနှင့် ပတ်သက်သော “ထိုးလာခိုက် ထိုးလိုက်
ပါမောင်၊ ငွေတမုန်းနှင့် ဒူးစုပ်အောင်ထိုးလာခိုက် ထိုးလိုက်ပါ
မောင်၊ ငွေတမတ်နှင့် ခါးပတ်အောင်” ဟူ၍ ကောက်စိုက်
သီချင်း ရှိခဲ့ပေသည်။

ကော်ရစ်ကား မန်ကျည်းရွက်၊ တမာရွက်၊ သံပရာခွံ
စသည်တို့ကို ပေါင်အလယ်တွင် တော်သဘောမျှ ခပ်ကျဲကျဲ
ထိုးထားသော ဓနုကွက်များ ဖြစ်၏။

သို့ရာတွင် ထိုးကွင်းထိုးနံပုံ အခေါ်အဝေါ်ကို မှုကဲ့အဖြစ်
အဆိုတခု တွေ့ရပါသေးသည်။ ထိုမှုကဲ့အရ ထိုးကွင်းငါးမျိုး
ရှိပါသည်။

ဤသည်တို့မှာ မြေစိုက်၊ ဒူးချ၊ မင်ကော်ရစ်၊ ငုံးရုပ်နှင့်
နံတောင်တို့ ဖြစ်ကြ၏။

မြေစိုက်ဟူသည် ရင်ဘတ်မှ ခြေချင်းဝတ်အထိ ထိုးခြင်းကို ခေါ်၏။ ခါးအထက်နားလောက်မှ အောက်သို့ လက်ဝဲလက် ယာ တင်ပါးစုံအပါအဝင် ခူးနှစ်ဘက်အောက် လက်နှစ်လုံး လောက်မျှအထိ ထိုးသော မင်ကြောင်ကိုကား “ခူးချ” ဟု ခေါ်လေသည်။

ခါးတောင်း ကျိုက်လျှင် ပုဆိုး ၈ သိမ်းသည့် နေရာမှ ခူးအောက် လက်နှစ်လုံးလောက်အထိ ထိုးသည်ကိုကား “မင် ကော်ရစ်” ခေါ်၏။ ကော်တပိုင်းဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသေး၏။ ဤသို့သော ပုံစံမျိုးမှာ အခြားလူမျိုး၏ အမြင်တွင် ခါးမှ စတင်၍ ထိုးထားသည်ဟု ရုတ်တရက်ထင်မှတ်စေရန် ဖန်တီး ထားခြင်းပင်တည်း။

ငုံးရုပ်ဟူသည်မှာ ရှင်းရှင်းပြတ်ပြတ်နှင့် ပေါင်အလယ်တွင် ငုံးရုပ်ပုံ ထိုးထားခြင်းကို ခေါ်လေသည်။ ခါးအထက် နံရိုး အပေါ် အောက်ပိုင်းအထိ ထိုးနှံခြင်းကိုကား “နံတောင်” ဟု ခေါ်လေသည်။^{၄၇}

ခါးအောက်ပိုင်း ထိုးနှံမှုများအနက် ခြေမျက်စိတွင်လည်း ကောင်း၊ ခြေဆစ်များတွင် လည်းကောင်း အကာအကွယ် အဖြစ် အနက်စက်အနက်ပြောက်ကလေးတွေ ထိုးကြသေး၏။ ယင်းကား မြွေကိုက်စေရန် စီရင်ထားသော ဆေးပေတည်း။

၄၇။ “ထိုးကွင်းမင်ကြောင်” ဒဂုန်နယ်ရှင်၊ စာမျက်နှာ ၁၄၄၊ ၁၄၅၊ ယဉ်ကျေးမှု စာစောင် အတွဲ ၃၊ အမှတ် ၉။

ထိုးကွင်းမင်ကြောင် ထိုးနှံပုံ

စုတ်အမျိုးမျိုး

လူ၏ ကိုယ်ခန္ဓာ အရေပြားပေါ်တွင် ဆေးမင်ကြောင် ထိုးရာ၌ ဟသံပြဒါးကိုဖြစ်စေ၊ မှိုင်းကိုဖြစ်စေ အရည်ချောပြီး စုတ်နှင့်တို၍ ထိုးရ၏။ ထိုစုတ်ကို ကြေးဖြူဖြင့် ပြုလုပ်သည်လည်း ရှိ၏။ ကြေးဝါနှင့်ငွေ၊ ကြေးနီနှင့်ငွေ ရောစပ်ပြီး ပြုလုပ်သည်လည်း ရှိ၍ ကြေးဝါဖြင့်ချည်း ပြုလုပ်သော စုတ်လည်းရှိ၏။

စုတ်တချောင်းတွင် အစိတ်အပိုင်း သုံးပိုင်းရှိ၏။ ယင် တို့မှာ ဒင်၊ ဖောင်းနှင့် စုတ်ဟူ၍ ဖြစ်ပေ၏။ ထိုသုံးပိုင်းလုံးသည် ခေါင်းပုချည်းလည်း ဖြစ်ကြသည်။

စုတ်ကို ဤသို့ သုံးပိုင်းပိုင်းထားခြင်းမှာ သိမ်းဆည်း၍ သယ်ယူရ လွယ်ကူစေရန် ပိုင်းထားခြင်းဖြစ်ပေမည်။ အစိတ်အပိုင်း များကို ဖြုတ်ကာ စုပေါင်းပြီး နေရာကျဉ်းကျဉ်းဖြင့် သိမ်းနိုင်၏။ နေရာကျဉ်းကျဉ်းဖြင့် သယ်ဆောင်နိုင်၏။ ယင်းတို့ကို အသုံးပြုခါနီးမှ စုပေါင်းဆက်စပ်ကာ အသုံးပြုလေ့ ရှိ၏။

ထိုအစိတ်အပိုင်းများကို အသုံးပြုရန် ဆက်သောအခါ ဝက်အူရစ်ပြီး ဆက်ရသည်။ အစိတ်အပိုင်းသုံးခုလုံး ဆက်ပြီး

နောက် အသုံးပြုရန် အသင့်ဖြစ်နေသော ၁၂ ခု စုတ်တချောင်း သည် ၁၅ လက်မခွဲခန့် ရှည်၍ ၁၅ ကျပ်သားခန့် အလေးချိန် စီးပေသည်။

ဒင်သည် အစိတ်အပိုင်းသုံးခုအနက် အပိုင်းအတိုဆုံး ဖြစ် သော်လည်း အလေးချိန် အစီးဆုံးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဒင်သည် စုတ်တွင် အလေးချိန်စီး၍ လက်ဆကောင်းစေရန် ထည့်ထားသောအပိုင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ လေးလက်မ မျှသာရှည်၍ အပိုင်းတိုပြီး အချိန်စီးခြင်းမှာ ထိပ်တွင် ခေါင်းကျစ်ရုပ်များ တပ်ဆင်ထားသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ထို အရုပ်များမှာ ကျေး၊ ကိန္နရာ၊ ဟင်္သာ၊ ဆင်၊ ခြင်္သေ့နှင့် ဘီလူးတို့ ဖြစ်ကြပေသည်။

“မင်ကြောင် မထိုး၊ ပန်းပုဆိုးနှင့် ငယ်နိုးမောင့်ကို ထင် သလားတော်” အစ ချီသော ကောက်စိုက်တေးတပုဒ်တွင် “စုတ်တံကသေး ဒင်က လေးသနှင့်၊ ဖြေ ခြေး (ဖြည်းဖြည်း) ချဲ့ပါကိုယ့်ဆရာ၊ စုတ်တံကိုနှုတ် မလေးခင်ပြာတဘက်နဲ့ သွေး သုတ်လှည့်လေး” ဟု ရှင်မြူ ဖွယ်စပ်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

ဖောင်းဟူ၍ခေါ်သော ကိုယ်ထည်ပိုင်းကား ခြောက်လက် မသာ ရှည်သည်။ တခုလုံးအခေါင်းဖြစ်ကာ ထိပ်ဝနွတ်ဘက် တွင် ဝက်အူရစ် ပါရှိ၏။

စုတ်မှာ အခေါင်းအနည်းငယ်သာ ပါရှိ၍ ခြောက်လက်မ ရှည်သည်။ သန်လျက်သဏ္ဍာန် မကျတကျ အရင်းသေးပြီး အလယ်ကားကာ အဖျားမှာ ပြားပြီး ရှူးသွားသည်။ ယင်း စုတ်သားကြီးတွင် အရင်းမှ နှစ်လက်မအကွာ၌ ထိပ်ဖျားသို့ တောက် လျှောက် ခွဲထားသော အကွဲကြီး တခု ရှိနေသည့်

အတွက် အဖတ်နှစ်ဖတ် ဖြစ်ပေါ်နေကာ ထိုအဖတ်တွင် ထပ်မံ၍ စိတ်မြွှာထားသော “စွယ်” များ ရှိ၏။

စုတ်အမျိုးမျိုး ရှိရာ လေးခုစုတ်မှ ၁၆ ခု စုတ်အထိ ရှိ၏။ “ခွ” မှာ အဖတ်ကြီးနှစ်ဖတ်တွင် စိတ်မြွှာထားသော “စွယ်” အချွန်အနေအတွက် ဖြစ်ပေသည်။ လေးခုစုတ်ဟုခေါ်လျှင် စိတ်မြွှာထားသည့် အချွန်ပေါင်း လေးခုရှိသည်ကို ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါ၏။

“ခွ” အရအတွက်စုံ ရှိပါသည်။ စုံရှိခြင်းမှာ မှုရင်း အဖတ်ကြီးနှစ်ဖတ်ကို မှုတည်ပြီး စိတ်ထား သော ကြောင့် ဖြစ်၏။ အခွနည်းလျှင် အပြားသေးသည်။ အဖီးမထွက်သေးသော ငှက်ပျောဖူးနုနှင့် သဏ္ဍာန်တူသည်။ စုတ်အဖျော့ပိုင်း ပြားသွားလျှင် အခွများပြားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

လေးခုစုတ်မှာ မြေကိုက်ကုသခြင်း၊ ခေါင်းကိုက် ဇက်ထိုး အတွက် သံပရာရည်နှင့်ဆေး ရောစပ်ဖျော်ကာ စုတ်ဖြင့် ထိုးခြင်းတို့အတွက် အသုံးများပါသည်။

လေးခုစုတ်ကို ဗိန္ဒောဆရာများ၊ ပယောဂဆရာများ ဆောင်၍ ရှစ်ခုမှ ၁၆ ခုအထိကား မင်ကြောင်ဆရာတို့သာ အသုံးများပေသည်။ စုတ်များတွင် အခွနည်းလျှင် တကြိမ်တို့ ထားသော ဆေးရည်ကို ၁၀ ချက်ခန့် ပေါက် (ထိုး) နိုင်၍ အခွများပါက ထိုမျှ အချက်များများ မပေါက်နိုင်ပေ။

ဆေးထည့်သောခွက်

မင်ကြောင်ထိုးသောဆရာသည် မင်ကြောင်ထိုးသောအခါ တွင် လက်ဝဲလက်၌ ဆေးထည့်သောခွက် “ဆေးခွက်” ကို

ကိုင်းပြီး လက်ယာဘက်တွင် ကိုင်ထားသော စုတ်နှင့် ခွက်ထဲ တွင်တို့လိုက် လူကိုထိုးလိုက် လုပ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဆေးခွက် သည် လက်ညှိုးနှင့် လက်မကြား၌ ကိုင်၍ ကောင်းရုံအရွယ် ဖြစ်ရပါသည်။

ဆေးခွက်၏ အဝသည် ကျပ်ပြားအရွယ် ရှိ၍ အမြင့် တလက်မခွဲ နှစ်လက်မရှိကာ ဝါးဆစ်ကိုလည်း မွှမ်းမံ၍ အသုံး ပြုသည်။ သစ်သားကို ကလပ်ပုံ ပွတ်ခံ၍လည်း အသုံးပြုကြ သည်။ သစ်သားကို ပွတ်ခံထားသော ဆေးခွက်များသည် အဖုံးများ ပါရှိကြ၏။ အဖုံး သစ်သားပေါ်တွင်လည်း ဆင်ရုပ်၊ ခြင်္သေ့ရုပ်၊ နဂါးရုပ် စသည်ဖြင့် ဆေးဆရာနှစ်သက်ရာ အရုပ် များ ထုလုပ်တပ်ဆင်ထားလေ့ရှိကြ၏။

မြန်မာတို့၏ ထိုးကွင်းမင်ကြောင်များတွင် အရောင်နှစ် မျိုးဖြင့်သာ ထိုးနှံလေ့ရှိကြသည်။ အနီရောင်နှင့် အနက်ရောင် ဖြစ်၍ အနီရောင်ကို ဟင်္သာပြဒါးနှင့် ဖော်စပ်ကာ အနက်ရောင် ကို မီးခိုးမိုင်းနှင့် ဖော်စပ်လေ့ ရှိကြပေသည်။

ဆေးဖော်စပ်ပုံ

ဆေးဖော်စပ်ရာတွင် အနီအတွက် ဟင်္သာပြဒါးမှာ များစွာ အချိန်မကြာညောင်းပေ။ သို့သော် ပြုကား ပြုပြင်ရသေး၏။ အနက်ရောင်အတွက် ဖြစ်သော မင်မှာမူ ကရိကထများလှ သည်။

ဟင်္သာပြဒါး

ဟင်္သာပြဒါးကို များစွာ ပြုပြင်ခြင်း မရှိပေ။ မူရင်း

အရောင်တွင် ရေအစွက်များသွားပါက ထိုးစတွင် အရောင် ဖျော့သည်။ ရေအထည့်နည်းလျှင် ရဲလွင်နေပေသည်။

သို့ရာတွင် လူ့အသားပေါ်သို့ကား တန်းပြီး မတင်နိုင်ပါ။ ဟသံပြဒါးကို တခါသုံးအတွက် ထုတ်ယူပြီး ကွမ်းရွက်ဖြင့် ထုပ်ရပါသည်။ ကွမ်းရွက်ကြီးလျှင် တရွက်၊ ကွမ်းရွက်သေးလျှင် နှစ်ရွက် သုံးရွက်ဖြင့် နှစ်ထပ် ထုပ်ရသည်။ ထို့နောက် ဝါးတံညှပ် တွင် ညှပ်ကာ အပြန်ပြန် အလှန်လှန် လှည့်လှန်ပေးခြင်းဖြင့် မီးခွက်မီးတွင် မီးကင်ရ၏။

ဟသံပြဒါးကို ထုပ်ပြီး မီးကင်သော ကွမ်းရွက်သည် စိမ်းရာမှညို ညိုရာမှ ဖျော့၍ ကြပ်ရွလာလျှင် တော်လောက်ပေ ပြီ။ ကွမ်းရွက်ကွမ်းဖတ်များ၊ ကွမ်းရွက်ပြာများ မပါစေပဲ အနီခွက် သီးခြားတွင် ထည့်ကာ ရေထည့်၍ မေ့ရသည်။ မျက်မြင်အားဖြင့် အပျစ်အကျမှာ ဖောင်တိန်မင်၏ အနေ အထားသည် မင်ကြောင်ထိုးရန် ကောင်းပါသည်။

သို့သော် အင်းလေး၊ နံ့သဲရွာမှ ဦးဥာဏ်ဗိုလ်၏ အဆိုမှာမူ ဤသို့ဖြစ်၏။

ဦးစွာ ဟသံပြဒါးကို လိုသလောက် ထုတ်ယူကာ ရေနှင့် ဖျော့ရပါမည်။ မေ့နှောက်ပြီးနောက် “တိမ်” ထားရမည်။ ထိုအခါ ကြက်တက်ရည် (အဖြူရည်) များ တက်လာမည်။ ထိုးကြက်တက်ရည် ကဲ့သို့သော ထိုအဖြူရည်များ တက်လာ တိုင်း သွန်ပစ်လိုက်၊ ရေစွက်လိုက် လုပ်ရမည်။ တက်လာတိုင်း ထိုကြက်တက်ရည်များကို လေးကြိမ်တိတိ သွန်ပစ်ပြီးနောက် တွင် အနည်ထိုင်အောင် စောင့်ပြီးမှ အနည်ကို ယူရမည်။

ယူပြီးသော ဟသံပြဒါးအနည်ကို ရေပါလျှင်လည်း ရေပါ ရောပြီး ငှက်ပျောဖက်ဖြင့် လှုံအောင်ထုပ်ကာ ပေါင်းချောင်

တွင် ထည့်၍ ရေနှေးငွေဖြင့် ပေါင်းရ၏။ သို့မဟုတ် နှပ်ခါစ ထမင်းအိုးတွင် ထည့်လျှင်လည်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ကွမ်းတယာ ညက်သာသာ သို့မဟုတ် ထမင်းတအိုး နှပ်ချိန်နဲ့ အငွေပေါင်း ခါပြီးနောက် ရရှိသော ဟင်္သာပြဒါးကို လိုအပ်သော ဆေးနှင့် လည်းကောင်း၊ ရေနှင့်လည်းကောင်း ရောနှော ဖျော်စပ်ကာ အသုံးပြုရသည်။^{၄၄}

ထိုသို့ ဟင်္သာပြဒါးဖြင့် ထိုးသော ကိုယ်ခန္ဓာ အထက်ပိုင်းမှ မင်ကြောင်များ၏ အလှကို ဖွဲ့ဆိုထားသော ဦးဖိုးလိပ်၏ ဒွေးချိုးသဖြန် တပုဒ်တွင် -

“ပျိုတို့မောင် အယဉ်ကြိုက်၊ ခါးစိုက်ကတဲ့ မင်ကြောင်၊ ရွှေလည်တိုင် နှစ်ပြိုင်ထပ် ရဲနီစပ်ကောင်။ ခါးတောင်းရယ်မြှောင်၊ မည်းမှောင်တဲ့ ချောင်စောင်း။ ပျိုလေးတွေ ရေခပ်ဆင်းကို ခြင်းခတ်လို့ချောင်း”^{၄၅} ဟူ၍ ဟင်္သာပြဒါး မင်ကြောင်အလှကို “ရဲနီစပ်ကောင်” ဟု သုံးထားသည်ကို တွေ့ရပေ၏။

မင် ဖော်စပ်ပုံ

မင်သည် အနက်ရောင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤအနက်ရောင်ကို မှိုင်းမရ၍ ယင်းကို ရေနံမင်နှင့် ဆီမင်ဟူ၍ နှစ်မျိုး ခွဲခြားပါသည်။

ရေနံမင်သည် ရေနံကြီးဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရေနံချေး ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရေနံစိမ်း ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ကြသော

၄၄။ ရုပ်ရှင်ဒါရိုက်တာ စာရေးဆရာ မြင့်မောင်၏ မှတ်တမ်း။
၄၅။ “ဇေလုဘာသာ တေးဂဏ္ဍာများ” စာမျက်နှာ ၅၀၊ စာပေဗိမာန်၊ မတ်လ ၁၉၆၅ ရ။

ရေနံကို မီးထွန်းရာမှထွက်သော မှိုင်းကို ခံယူအသုံးပြုသောမင်
ဖြစ်သည်။

ဆီမင်ကား ရေနံဆီ၊ ဝက်ဆီ၊ အမဲဆီ၊ ပဲဆီနှင့် နှမ်းဆီကဲ့သို့
သော ဆီအမျိုးအစားဝင် ဆီများကို မီးထွန်းရာမှ ရရှိသော
မှိုင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

ရေနံမှိုင်း ခံယူပုံမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။ မီးစာတပ်စရာ နှုတ်သီး
ပါသော မြေမီးခွက်တွင် မီးစာတပ်ကာ ခွက်ထဲတွင် ရေနံချေး
ထည့်ပြီး မီးထွန်းရ၏။ နှုတ်သီးပါသော မီးခွက်မရှိလျှင် ခွက်
ပက်လက်၏ နှုတ်ခမ်းတွင် အနှို (မီးစာ) တင်ကာ ထွန်းလျှင်
လည်း ရပါသည်။

ထိုမီးခွက်ကို သပိတ် သို့မဟုတ် အတွင်းသား ချောမွေ့
သော အိုးနှင့် မှောက်ထားရသည်။ ထိုသို့ ဖုံးမှောက်ထားသော
အိုးဖင်၏ အတွင်းတွင် စွဲကပ်နေသော မှိုင်းကို ခြစ်ယူ
စုဆောင်းရပါသည်။

ဆီမင် ခံယူပုံမှာလည်း ရေနံမင် ခံယူပုံနှင့် မခြားနားလှပါ။
ခွက်တခုတွင် ဆီထည့်ကာ မီးစာအဖြစ် အဝတ်သန့်သန့်ကို
လိမ်ကျစ်၍ ဖြစ်စေ၊ ဝါဂွမ်းကိုလိမ်ကျစ်၍ ဖြစ်စေ ခွက်နှုတ်ခမ်း
တွင် တင်ထားသည်။ ထိုမီးစာ၏ ခွက်တွင်းသို့ ကျရောက်
သော အပိုင်းကို ဆီစိုစွတ်ပြီးနောက် နှုတ်ခမ်းပေါ်တွင် တင်
ထားသော မီးစာဖျားအထိ ဆီ “လိုက်” လာ ပြီဆိုပါက
မီးထွန်းပြီး အထက်နည်းအတိုင်း အုပ်ထားရ၏။

ဆီပင်ဖြစ်စေကာမူ ရေနံဆီမှာမူ အခြား ဆီမျိုးများထက်
ပို၍ထက်မြက်သဖြင့် ခွက်ပက်ပက်နှင့် ထည့်၍ မဖြစ်ပါ။
အများသုံး ရေနံဆီမီးခွက်ကို အသုံးပြုမှု ရပါမည်။

မှိုင်းသတ်ခြင်း

ရေနံ မှိုင်းမှုန်များ၊ ဆီမှိုင်းမှုန်များကို စုဆောင်း ရရှိပြီး နောက် ထိုမှိုင်းများကို (ပါးရဲ အခန်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း) သတ်ရပါဦးမည်။ မှိုင်းသတ်ပုံကို ထိုပါးရဲအခန်းတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးပါပြီ။ သို့ရာတွင် မူကွဲတခု ရှိနေသောကြောင့် ထပ်မံ ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မှိုင်းသတ်ပုံကား ဤသို့ပေတည်း။ စုဆောင်းရရှိသားသော မှိုင်းတမျိုးမျိုးကို သည်းခြေတမျိုးမျိုး၏ အမှုန်နှင့် ရောစပ် ပါသည်။ ထို့နောက် သမအောင် လုပ်ပေးပြီးလျှင် ဝါသန့်သန့် တွင် ထည့်ပြီး ထုပ်ထားပါသည်။

စလယ်ဝင် မြေအိုးတလုံးတွင် ကြက်ဟင်းခါးရွက် ရင့်ရင့် လက်တဆုပ်စာနှင့် ရေတဝက်ထည့်ကာ မီးထိုးပြီး တည်ရ၏။ အိုးဆူလာလျှင် မှိုင်းနှင့် သည်းခြေရောထားသော အထုပ်ကို ထည့်ကာ ပြုတ်ရည် သုံးပုံတပုံ ကျန်သည်အထိ (သုံးခွက် တခွက်တင်) ပြုတ်ရပါသည်။

ပြုတ်ရည်ကို ဖယ်ထားပြီး မှိုင်းထုပ်ကို နေလှမ်းရသည်။ မှိုင်းထုပ် လုံးဝ ခြောက်သွေ့ချိန်တွင် အထုပ်ကို ဖြေ၍ လက် ကျန်ပြုတ်ရည်နှင့် ရောတောကာ အတောင့်လုပ်သည်လည်းရှိ၏။ အချို့လည်း ပြုတ်ရည်ကို မသုံးတော့ပဲ ဆီနှင့် ကြိတ်တောကာ အတောင့်လုပ်သည်။

အတောင့်လုပ်ထားသော ထိုခင်တောင့်ကိုအသုံးပြုခါနီးတွင် သံပရာရည်၊ ရှောက်ရည်နှင့် ဖျော်သည်။ ကျောက်ပြင်ပေါ် တွင် သွေးပြီး အသုံးပြုခြင်းလည်းရှိ၏။ ရေရိုးရိုးနှင့်လည်း ဖျော်နိုင် သည်။ အဆောင်ထိုးဖြစ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ ဆေးကိုထည့်၍

အလှထိုးတွင်မူ ဆေးတည့်ရန် မလိုချေ။ မင်ရည်၏ အပျစ် အကျ စံချိန်ကား ယနေ့ ဖောင်တိန်သုံး မင်၏ အပျစ်အကျ ပေတည်း။

ထိုးကွင်း မင်ကြောင်၏ ဩဇာ

အင်းဝခေတ်မှစ၍ ကုန်းဘောင်ခေတ် ကုန်ဆုံးပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း အတန်ကြာသည်အထိ ဆေးမင်ကြောင် ခေတ်ကြီး အလွန်ကောင်းစားစဉ်က ထိုးကွင်းမင်ကြောင် မရှိလျှင် လူရာ မဝင်သလောက်ပင် ဖြစ်၏။

ယောက်ျား ပျို ကလေး တယောက်က မိန်းမပျို ကလေး တယောက်ကို နှစ်သက်သောကြောင့် နှစ်သက်သည် ပြောသည်ကိုပင် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်နှင့် ဆုံးဖြတ်၏။ ပြော လာသော ယောက်ျားကလေးတွင် မင်ကြောင် မရှိသေးပါက “အကယ်ပြောသလော၊ အကယ်ပြောသည်မှန်လျှင် မှင်ကြောင် ထိုးဦး” ဟု ဆိုလေ့ရှိသည်။ မင်ကြောင်မရှိသူ၏ ပြောစကား သည် အချက်အလက် မပြည့်စုံသော လျှောက်လွှာ သဖွယ် ဖြစ်ပေ၏။

မင်ကြောင် မရှိသောသူ၏ ပြောစကားသည် စိတ်ကစား အရွယ်မှို သင်ပြော ပြောသည်။ “ကလေးပြော” ဖြစ်သည်။ တရားဝင် စကားမဟုတ်ဟု သဘောထားလေ့ရှိကြ၏။ ထိုမျှ သာလော။ မဟုတ်သေးပါ။

ဆေးမင်ကြောင် အထိုးခံရသောသူ ဆေးမင်ကြောင်ထိုး ခါနီးတွင် ဝတ်ဆင်သော ပုဆိုးကို “မင်ခံ” ပုဆိုးဟု ခေါ်၏။ ထိုပုဆိုးတွင် ရာပုဆိုးနှင့် ထောင်ပုဆိုး ဟူ၍ ခွဲခြားထား ပေ၏။

အမေ၊ အစ်မနှင့် နှမဖြစ်စေ၊ မိကြီး ဒေါ်ကြီးတို့ ဖြစ်စေ ရက်လုပ်ပေးသော ပုဆိုးကို မင်ခံ ပုဆိုးလုပ်လျှင် ရာပုဆိုး ခေါ်၏။ ၅၂၀ သွယ် မေတ္တာကို ဦးစားပေးသောကြောင့် ရာ ပုဆိုးခေါ်သည်။ ထိုသို့လျှင် သန့်စင်သော မေတ္တာကို ဦးစား ပေးသူအား လူကြီး သူကြီး များက နှစ်သက်ချီးကျူးကြ ပေသည်။

ရည်ငံရင်းဆွဲ ရှိသူက ရက်လုပ်ပေးသော ပုဆိုးကို မင်ခံ ပုဆိုးလုပ်လျှင် ၁၅၁၀ မေတ္တာကို အစွဲပြု၍ ထောင်ပုဆိုး ခေါ် သည်။ ထိုသူကို အချစ်သူရကောင်းကြီးအဖြစ် လူငယ်လူရွယ် များက ကောင်းချီးပေးကြ၏။

သို့ဖြစ်ငြားသော်လည်း ထောင်ပုဆိုးကား အန္တရာယ်များ လှသည်။ အကြောင်းသော်ကား မင်ခံပုဆိုး (ထောင်ပုဆိုး) ရက်လုပ်ပေး သူနှင့် မပေါင်းဖက်ရပါက ထိုယောက်ျားသည် ထိုမိန်းကလေး၏ “မောင်ကျွန်” ဘဝသို့ တသက်လုံး ရောက်ရှိ သွားသောကြောင့် ပေတည်း။

ဆေးမင်ကြောင် ထိုးခြင်းကို အရေးတကြီး ကိစ္စအဖြစ် သဘောထားကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဆေးမင်ကြောင်ထိုးမည့် ရုံကို ရွာ၏အထွတ်အမြတ်ဖြစ်သော ကောင်းမွန်သန့်စင်ရုံ ပြန့် ပြူးသော နေရာတွင် ဆောက်လုပ်ကြသည်။ ဆေးမင်ကြောင် ထိုးနေချိန်တွင် မင်ကြောင်ရုံနှင့် မနီးမဝေး အရိပ်ကောင်း သော နေရာသို့ အပျိုခေါင်း ဦးစီးသော မိန်းမပျိုများ လာ ရောက်ကာ အတီးအမှုတ်ဖြင့် အားပေးကြသည်။

မင်ကြောင်ရုံမှ ထွက်လာသူအား မိန်းမပျို ကလေးများ ကိုယ်တိုင် အသင့်ဆောင်လာသော အမွှေးနံ့သာ များဖြင့် လိမ်းကျံ ဆုပ်နယ်ပေးကြသည်။

သားရှင် မိဘများကလည်း သူတို့၏သားတွင် မင်ကြောင် နှစ်များပျောက်လျှင် ပျောက်ချင်း သားကို ရှင်ပြုပေးကြ၏။ ရှင်မပြုမီ အိမ်ထောင်ပြု သွားမည်ကို စိုးရိမ်ကြသောကြောင့် ဖြစ်၏။

ထိုမင်ကြောင် ရုံအတွင်း၌ မင်ကြောင် အထိုးခံသူကို အားပေးစကား ပြောရန် နှစ်သိမ့်လက်ဆောင် ပေးရန် စုရုံး ရောက်ရှိခဲ့သော မိန်းမပျိုများသည် မင်ကြောင်ရုံအတွင်းသို့ ဖြစ်စေ၊ အနားသို့ဖြစ်စေ မလာရပေ။ သို့အတွက် သူတို့နှင့် မင်ကြောင် အထိုးခံသူ ကြားတွင် အဆက်အသွယ် လုပ်ပေးရန် လူတယောက်ကို ထားရသည်။

ထိုသူကို “မင်သေ့ကျွန်” ဟု ခေါ်၏။ အရွယ်မရောက် တရောက် ယောကျ်ားကလေးများ ဖြစ်သည်။ သူတို့မှ တဆင့် ရှု့ရော အမွှေးနံ့သာများ၊ အံတွင်ခဲထားရန် ကွမ်း သီးများ၊ အမှာစကားများ ပါးရ၏။ သူတို့ကိုပင် မင်ကြောင် ရုံတွင်းမှ သတင်းပလင်းများကို မေးရ၏။

မင်ကြောင်ရုံအခင်းအကျင်း

ဆေးမင်ကြောင်ထိုးမည့်နေရာကို ဦးစီးမင်ကြောင်ဆရာက ရွေးချယ်ရသည်။ ဦးစီး မင်ကြောင်ဆရာ၏ လက်အောက်၌ လက်ထောက် တပည့် လေး ငါးယောက် ရှိရာ သူတို့သည် မင်ကြောင်ရုံ ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် ခင်းကျင်း ပြင်ဆင်ရေးကို ဦးစီး၍ ဆောင်ရွက်ကြရ၏။

မင်ကြောင်ရုံ ဆောက်လုပ်မည့် နေရာတွင် ဂါထာမန္တန်များ

ရွတ်ဖတ်ရသည်။ ပရိတ်ရည် ဖျန်းရသည်။ ဆန်မန်း ပေါက် ပေါက်ကြဲရသည်။ ထို့နောက် သင့်လျော်သော အဆောက် အအုံ ဆောက်လုပ်ကာ ရာဇမတ် ကာသည်။ ပရိတ်သဲဖြူ ခင်း သည်။ ထောင့်လေးထောင့်တွင် ငှက်ပျောပင်စိုက်သည်။

အဆောက်အအုံ၏ အမိုးကို ရက်သစ်စ ဖျင်ဖြူဖြင့် ဖြန့်မိုး သည်။ ထိုဖျင်ကို သတ်မှတ်သော နေ့နံရံသည့် မိန်းမပျို တဦးတည်းက အပြီးအစီး ရက်လုပ်ရသည်။ ထိုအမိုး၏ ပတ်လည် ငန်းဆွဲနေရာ၌ တနင်္ဂနွေအစ ရာဟုအဆုံးရှိသော ဂြိုဟ်ကြီးရှစ်လုံး၏ နံသင့်ဖြစ်သော အုန်း၊ ကံ့ကော်၊ ဆီး၊ ဝါး၊ ဒန်း၊ ပေါက်ရှားနှင့် သီးတို့၏ အညွန့်များ၊ အခက်များကို စီရီ လျက် တွဲရရှိခဲ့ဖူးသို့ ထားကြသည်။ အကာအရံ မှာလည်း တင်းတိမ်စောင်များ ဖြစ်၏။ ယင်း တင်းတိမ်စောင်များကို သတ်မှတ်ထားသော နေ့နံရံသည့် မိန်းမပျိုများကသာရက်လုပ် ပေးကြရ၏။ တင်းတိမ်များကို တထည်နှင့်တထည် စပ်တွယ်ရာ တွင် ပရိတ်ချည်ကို အသုံးပြုရလေသည်။

ထိုဟင်းတိမ် လေးဘက် ကာရံထားသည့် အတွင်းပိုင်း၌ ခင်းထားသော သဲဖြူမှာ ပရိတ်ရည်ရွှဲရွှဲ ဖျန်းထားသဖြင့် မာနေ သည်။ သည်သဲပေါ်တွင် ငှက်ပျောရွက်များ ထူထပ်သိပ်သည်း စွာ ခင်းထား၏။ ငှက်ပျောရွက်များကို အလယ်ကြော ခွာ ထားသည်။ ဆီမန်း သုတ်လိမ်းထားသည်။

ခေါင်းရင်းဘက်တွင် တိုင်အဖြစ် သစ်မင်း၊ ဝါးမင်းတို့ကို စိုက်ထူဆောက်လုပ် ထားသော စင်ကလေး တခုရှိ၏။ ထိုစင် ပေါ်တွင် ဆေးဘုရား ဆင်းတုတော်၊ ဆေးမျိုးစုံ၊ စုတ်မျိုးစုံ၊ နံသင့်ပန်းများ၊ ညောင်ရေအိုးများ တင်ထား၏။ ထိုစင်၏ တိုင်နှစ်တိုင်တွင် ကြိုးတန်း တန်းထားသည်။ မင်ခံပုဆိုး လွှား

ရန် ဖြစ်သည်။ ခုနစ်နေ့သမီး အပျိုစင်တို့ ထံမှ တောင်းခံ စုဆောင်းပြီး ကျစ်ထားသော ကြိုးဖြစ်ပေသည်။

စင်၏အောက်၌ဖျင်ဖြူဖျင်နီပါဝင်သော ငှက်ပျော့ပွဲ၊ အုန်းပွဲ များ တင်ထားသော စင်ငယ်တခုရှိသည်။ ဆီမီးခွက်များလည်း ထွန်းညှိထားသည်။

တင်းတိမ် အကာများတွင် ဝဲပေါက်နှင့် ယာပေါက်ဟူ၍ အပေါက်နှစ်ပေါက်ရှိ၏။ ထိုနှစ်ပေါက်အနက် ဝဲပေါက်မှဝင်ပြီး ဆေးထိုးခံလျှင် “ဝဲမှောင်”၊ ယာပေါက်မှောင်လျှင် “ယာမှောင်” ဟု ခေါ်ပေ၏။ ဤသည်ကိုရည်လျက် “ကွယ်လေးရှဲမင်ကြောင် ဘယ်ပေါင်မှာထိုး၊ အေး နဂလိန် ပုသိမ်ခင်းလို့ မှောင်တွင်းမှာ ထိုး”^{၄၆} ဟူ၍ ကောက်စိုက် သီချင်းတပုဒ် ရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေ၏။

ဆေးမင်ကြောင်၏ အနိမ့် အမြင့်ကို ထိုမှောင်က အဆုံး အဖြတ်ပေးသည်။ ယာဘက်ပေါက်မှ ဝင်သူသည် ယာမှောင် သမားဖြစ်ကာ အလှအပ ထို မည့်သူဖြစ်၍ ဝဲဘက်မှ ဝင်လာ သော ဝဲမှောင်သမားသာလျှင် အကျအန ထိုးမည့်သူဖြစ်၏။

ဆေးမင်ကြောင်ထိုးနံပုံ

ဆေးမင်ကြောင် အထိုးခံမည့် သူသည် ရေမိုး ချိုးကာ ခေါင်းပြီး သန့်စင်ပြီး မင်ခံပုဆိုး အသစ်ကို ဝတ်ကာ သတ်မှတ် ထားသော အချိန်နာရီကောင်းကို စောင့်ဆိုင်းရ၏။

အချိန်စေ့သည်နှင့် တပြိုင်နက် သတ်မှတ်သည့် အပေါက်မှ ဝင်သွားသည်။ အတွင်းသို့ရောက်လျှင် ဆေးစင်ကို ရှိခိုးရသည်။ ငါးပါးသီလခံယူရသည်။ ထို့နောက် ဝတ်လာသော မင်ခံပုဆိုး

၄၆။ “ကဗျာဥယျာဉ်” စာမျက်နှာ ၂၈။

ကို ချွတ်ကာ ဆေးစင်အောက်ရှိ ကြိုးတန်းတွင် ရိုသေစွာ တင်ရသည်။

ထိုအချိန်တွင် လက်ထောက် မင်ကြောင် ဆရာများက ငှက်ပျောရွက်များ ပေါ်တွင် အဝတ်များခင်းထားပြီး ဖြစ်၏။ ထိုအဝတ်ပေါ်တွင် လှဲကာ မင်ကြောင်အထိုးခံရသည်။

ထိုသူသည် ယာမှောင်မှ ဝင်လာသူ ဖြစ်ငြားအံ့၊ ဦးစီး ခေါင်းဆောင် ဆရာသည် အစီအရင်ပါသော ဟင်္သာပြဒါးဖြင့် သိုးလေးကွက် သိုးလေးရုပ်သာ ထိုးပေး၏။ ကျန်သောနေရာ များ ပြည့်အောင် ပြည့်ရန်မှာ လက်ထောက် ဆရာများက တာဝန်ယူကာ မြန်မြန်ပြီးစီးစေရန် နှစ်ယောက်ပြိုင်တူ ထိုးပေး ကြ၏။

ဝဲဘက်မှ ဝင်လာသော ဝဲမှောင်သမားကား အဆင့်မြင့် သည်။ သူ့အတွက် သတ်မှတ်သော ဗီဇနာ ဖဝါးအရောက်တွင် ဝဲဘက်မှဝင်လာစဉ် မင်ကြောင်ရုံတွင်း၌ ယာမှောင်သမားရှိနေ သေးလျှင် ယာမှောင်သမားအား ထိုးနှံပေးမှုများ ရပ်ဆိုင်း ပေးရ၏။ သို့မဟုတ် နေရာရွှေ့ပေးရ၏။

ဝဲမှောင်မှဝင်လာသူသည် ယာမှောင်မှဝင်လာသူ နည်းတူ ပင် ဆေးစင်ကို ထိခြင်းငါးပါးဖြင့် ဦးခိုက်ကာ ငါးပါးသီလခံယူ ရ၏။ သူ့အတွက်မူ ငှက်ပျောညွန့် ငှက်ပျောရွက်များအပေါ်၌ မိန်းမပျိုများထံမှ ရရှိထားသော ကြိုးကြိုးချိတ်အထည်များ၊ လွန်းချိတ်များ၊ နဂါးလိမ်များနှင့်အလှအပထိုးရက်ငှားသော ပိုးထည် ချည်ထည်များကို ခင်းပေးကြသည်။

ဝဲမှောင်ဆေး ထိုးနှံခံမည့် သူသည် ငါးပါးသီလ ခံယူပြီး ချိန်မှစ၍ စကားမပြောရသည့်အပြင် တည်ငြိမ်စွာ နေရသည်။ ထို့နောက် မင်ခံပုဆိုးကို ချွတ်ပြီး မင်ကြောင် ဆရာများကို

ရှိခိုးလျက် ပပ်ကားကားရပ်ကာ သုံးပတ်လှည့်ပြခြင်းဖြင့် အစစ်ဆေးခံရသည်။ စစ်ဆေးသူက မည်သည်တို့ကို စစ်ဆေးပါသနည်း။

ယောက်ျားအစစ် ဟုတ်မဟုတ်၊ ပွေးကြီး၊ ဝဲကြီး၊ အိုင်အနာနှင့် အနာကြီးရောဂါ ကင်းမကင်း စစ်ဆေး ကြည့်ရှုရသည်။ ကြည့်ရှုပြီးနောက်တွင် မင်ကြောင်ဆရာကြီးက လက်ထောက်များအား ဤသူသည် ယောက်ျားလောင်း မိန်းမလောင်းလော၊ နုပုန်း ပဏ္ဍိပ်လော၊ အနာကြီး စသည်တို့ကင်း၏လော မေးမြန်းသည်။ လက်ထောက် ဆရာ တို့က ယောက်ျားကောင်း ယောက်ျားစစ် ဖြစ်ကြောင်း၊ အနာကြီးရောဂါ၊ ပွေးကြီး၊ ဝဲကြီး၊ အိုင်အနာကင်းကြောင်း ဖြေရသည်။

မေးသူက သုံးကြိမ် မေး၍ ဖြေသူက သုံးကြိမ် ဖြေကာ ယောက်ျားစစ်ဖြစ်ကြောင်း၊ ယောက်ျားကောင်းပီသကြောင်း သေချာမှသာ ဆေးမင်ကြောင် ထိုးနှံမှုကို စတင်သည်။

ဦးစီးမင်ကြောင် ဆရာသည် စင်မြင့်ပေါ်တွင် အသင်ရှိနှင့် သော နံ့သာခွက်ကို ဂါသာမန္တန်များ ကျူးရင့်ပြီး ဂဠုန်လက်သည်း ပန်းခက်ကိုနှစ်ကာ ဆေးစင်ပေါ်နှင့် စင်နိမ့်ပေါ်သို့ ပက်ဖျန်းသည်။ ပြီးလျှင် လက်ထောက် တယောက်ယောက်သို့ နံ့သာခွက်ကမ်းလျှင် ဝဲမှောင် အထိုးခံမည့်သူ၏ တကိုယ်လုံး ဦးခေါင်းပါကျေနံ နံ့သာရည်များ လိမ်းကျံပေး၏။ ထိုအရည်များ ခြောက်သွေ့ချိန်တွင် ငှက်ပျောညွန့်၊ ငှက်ပျောရွက်များ ခံ၍ အထည်ကောင်းများ ခင်းသည့် အပေါ်သို့ ညင်သာစွာ လှဲချရ၏။

မင်ကြောင် အထိုးခံမည့်သူသည် မည်မျှသတ္တိကောင်းသည် ဆိုစေကာမူ တချက်မတူနဲ့ တချက်တူနဲ့နိုင်သည်။ ယောင်ယမ်း

ပြီးလည်း အမှတ်ခွဲ တွန့်တတ်သည်။ ထိုအခါ ထိုးဆဲ အရုပ်
ဖြစ်စေ၊ အင်းဖြစ်စေ၊ စာဖြစ်စေ ရှေးရွှေ့သွား နိုင်၏။ သို့ကြောင့်
ပုဆိုးသစ် ဝတ်ထားသော နေ့နံသင့် လူလေးယောက် အသင့်
ထားရသည်။ သူတို့က ကိုင်ပေး ထိန်းပေးရန် ဖြစ်သည်။

သူသည် ကိုယ်အထက်ပိုင်းပါ ထိုးမည်ဆိုလျှင် ခါးအထက်
သုံးမြုံဖြစ်သော ဟသံပြဒါးကို ဦးစွာ ထိုးရမည်။ စုတ်ကို အနီ
စုတ်သတ်သတ်၊ အနက်စုတ် သတ်သတ် ထားရ၏။ မရောယှက်
ရပေ။

ဟသံပြဒါးပြီးမှ မင်ကိုဆက်ရသည်။ သတ်မှတ်ထားသော
နေရာများ၌ ကြိုဟ်ကြီး ရှစ်လုံးရုပ်၊ ဂဝံရုပ်၊ ဇော်၊ ကုမ္ဘဏ်၊
ဝက်ကုန်း၊ ကြောင် စသည်များ ထိုးပေးပြီးမှ ကျန်သော
အဖြည့်ရုပ်များကို လက်ယောက်တယောက်ယောက်က ဆက်
လက် ထိုးရသည်။

ထိုးရာတွင် ဦးစွာ ခါးကိုပတ်မိအောင် ထိုးနှံသည်။ ခါးပြီးမှ
ပေါင်၊ ထိုမှ ဒူးသို့ ဆင်းသွားလေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ထိုးနှံနေစဉ်
မလှမ်းမကမ်းရှိ အားပေးနေသော အတီးအဖွဲ့က ဗိန်းဗောင်း
တိုက်ပေးလျှင် မင်ကြောင်ဆရာ မြူးကြွလာကာ တအားထိုး
သဖြင့် ပို၍ခံရသည်။ ဗိန်းဗောင်း မတီးပါပဲလျက် မင်ကြောင်
ဆရာမှာ သူ့ဂါထာ သူမန္တန်ကို သူ့ဘာသာ ရွတ်ရာက စိတ်
တက်ကြွလာလျှင် “ဆေးစီး” သည် ခေါ်ကြ၏။ ဆေးစီးသည်
ဖြစ်စေ၊ မြူးသည်ဖြစ်စေ ဆေးထို ခံရသူမှာ မသက်သာချေ။

အားပေးသူများသည် မင်သေ့ကျွန်များမှတစ်ဆင့် အတွင်း
က သတင်းကို ကြားနေကြရာ မည်ည်းမညူ အံကြိတ်ခံသည်
ကြားလျှင် မင်ကြောင်ဆရာ စိတ်ထအောင် အတီးသမားများ
အား ဗိန်းဗောင်း အတိုက်ခိုင်း၏။ ညည်းညူသည်၊ စုတ်သတ်

သည်။ အော်ဟစ်သည်ကြားလျှင် သရော်သည့်အနေဖြင့် အချာ
ပဝရချီ ဘုန်းတော်ဘွဲ့ကို ဖျက်ထားသော မျောက်မင်းအူသံ
အတီးခိုင်းကြ၏။

မျောက်မင်းအူသံလည်း မတီး၊ မိန်းမောင်းလည်း မဆော်
သော အခါမျိုးတွင် အတီးသမားများသည် မိန်းမပျိုကလေး
များ၏ ရင်တွင်းဝေဒနာကို စောင်းမြောင်းသော သီချင်းများ
ဆို၍တီးကြ၏။ အောက်ပါတေးချင်းမှာ ထိုကဲ့သို့သော သီချင်း
တပုဒ်ဖြစ်ပေ၏။

“အမိလေးလဲ ချစ်လို့ဗျာ၊ အဖလေးလဲချစ်လို့ဗျာ။
ဖမိအပြင် မယ့်ကိုအစစ်၊ ချစ်ပါရဲ့ဗျာတဲ့လေ။
စကားရယ်ဝါ၊ မင်သေ့ဆရာ လာခါမှ
ကိုလူညာ ထောင်ပုဆိုးနဲ့ မျိုးဇာတိ ပေါ်လာသလေ့”
“ထောင်ပုဆိုးပေလော၊ ရာပုဆိုးပေလော၊
စိုးရွံ့ရွံ့ မေးမိပါ၊ ချစ်စိတ်ဖြင့် နာသလေတော်”။
ပြုရက်လေသာ မောင့်ကိုယ်မှာ ထောင်ပုဆိုးနဲ့၊
ဝံ့မှောင်မှာ ထိုးသလေ့တော်”
“ကွယ်လေးရဲ့မင်ကြောင်၊ ဘယ်မှောင်မှာ ထိုးထိုး။
တော်မင်ခံ ထောင်ပုဆိုးကြောင့်၊ မယ့်ရင်ဘတ်ကျိုး”

ဤသီချင်းအရမိန်းမပျိုကလေးများသည် ဆေးမင်ကြောင်
ထိုးသော လူလင်ပျိုများအနက် မိမိတို့ စိတ်ဝင်စားသူ ဝတ်
ဆင်သည့် မင်ခံပုဆိုးသည် ထောင်ပုဆိုးလော၊ ရာပုဆိုးလော
ဟူသည်ကို များစွာ အလေးထားကြကြောင်း ပေါ်လွင်ပေ
သည်။

လက်ခမောင်းခတ်ခြင်း

ဝဲမှောင်တွင်လည်းထိုးသည်၊ အနီလည် ပါသေးသည်ဆိုလျှင် တယောက်အတွက် နေ့ဝက်ခန့် ထိုးနံ့ရသည်။

အနီရော အနက်ပါ ထိုးနံ့ပြီးသည့် နောက်တွင် ဟသံပြဒါး က ရဲရဲ။ သွေးကရဲရဲနှင့် အထက်ပိုင်းတခုလုံး ချင်းချင်းနီလျက် ရှိ၏။ အောက်ပိုင်း တွင်လည်း မင်နက်ထဲမှ သွေးစိမ် ရှင်ရှင် ယိုစီးလျက်ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ ရှိနေသူသည် စုတ်ချက်ထိထား သော နေရာများ မှာ ရောင်ကိုင်စပြုလာပြီ ဖြစ်ရကား အချို့ မထနိုင်တော့သဖြင့် မင်ကြောင်ရုံထဲမှ ကပ်ဖြင့်တင်ပြီး ထုတ်ယူ ရ၏။ အချို့ကား လူတံ့ထုတ်ရ၏။ အချို့သော် အခဲလျက် အတွဲအကူမပါပဲ ထွက်လာနိုင်၏။

ယာမှောင်မှထိုးသူအဖို့မူ မည်သို့ ထွက်သည်ဖြစ်စေ စာဖွဲ့ ကြပေ။ ဝဲမှောင်သမားကိုမူ မည်ကဲ့သို့ ထွက်သနည်းဟူသော အထွက်ပေါ်တွင် ကြည့်ကာ သတ်မှတ်ထားကြ၏။

မင်ကြောင်ထိုးပြီး တင်းတိမ်အကာ၏ အပြင်သို့ ထွက်လာ သူတိုင်း လက်ခမောင်းသံ တဖောင်းဖျောင်းမြည်အောင် ခတ် ကြရ၏။ ငါယောက်ျားဟေ့ ယှဉ်ရဲသူထွက်ခဲ့ဟု လောကကြီးကို စိမ်ခေါ် သည့်သဘော၊ မိမိ ယောက်ျား ဖစ်ကြီး ဖြစ်ပြီဟု ကြွေး ကြော်သည့်သဘောဖြစ်၏။

လက်ခမောင်းခတ်ရာတွင် သုံးကြိမ်စေ့အောင် ခတ်ရသည်။ ထိုသို့ခတ်သူများတွင် ကပ်ဖြင့်ထုတ်လာရသူမှာ ကပ်ပေါ်တွင် သူတပါး၏ အထူးအမံယူကာ ငါပြီး လက်ခမောင်း ခတ်ရ သောကြောင့် “အခါခတ်” ခေါ်၏။

နှစ်ယောက် ဖြစ်စေ၊ တယောက် ဖြစ်စေ အတွဲအကူဖြင့်

ထွက်လာရသူသည် တွဲကူသူအား မှီခိုအားပြုပြီး ခတ်ရသည်။ ထိုသူမျိုး၏ လက်မောင်း ခတ်ခြင်းကို “အမြှောင်ခတ်” ဟု ခေါ်ပေ၏။ အကုမပါ အတွဲမပါပဲ ထွက်လာသူ၏ လက်မောင်း ခတ်ခြင်းကား “ထီးထီးခတ်” သို့မဟုတ် အထီးခတ်ဟု ခေါ်လေသည်။

သူတို့သည် မင်ခံပုဆိုးကို လက်တွင်ခေါက်တင်ပြီး အခြား ပုဆိုးသစ် တထည်ဖြင့် ခါးတောင်းကျိုက်ပြီး ထွက်လာကြရာ ရဲရောင်သန်မာလျက် တကိုယ်လုံးသွေးကြဲများ ဖုံးနေသော ယောက်ျားကောင်း တယောက်၏ ခန့်ထည် တည်ငြိမ်သော အသွင်သည် ပေါ်လွင်လျက် ရှိပေ၏။ မိန်းမပျိုကလေးများ ကလည်း ထိုကဲ့သို့သော သူမျိုးကိုသာ လေးစား အားကိုး လောက်သော ရာသက်ပန် ဘဝကြင်ဖော်အဖြစ် သတ်မှတ်လို ကြပေသည်။

မင်ခံပုဆိုးမှာ ထိုလူလင်ပျို၏ တသက်တွင် အမြတ်တနိုး သိမ်းဆည်းထားရမည့် ပစ္စည်း ဖြစ်ချေတော့သည်။^{၅၃} ဤကား လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်ကာလ ကုန်းဘောင်ခေတ် ဆင်ဖြူရှင် (၁၁၂၅-၁၁၃၈) မင်းတရားလက်ထက် ဝန်းကျင် တွင် ဆောင်ရွက်သော ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ထိုးနှံပုံပေတည်း။

မင်ကြောင်ခတ်ရွှေလျော့လာခြင်း

ထိုးကွင်းမင်ကြောင် ထိုးနှံသော ခလေ့သည် တောင်ပေါ် မြေပြန့်မကျန် ပျံ့နှံ့ခဲ့ရာ မြန်မာတို့၏ လူမှုရေးတွင် များစွာ ဩဇာ သက်ရောက်ခဲ့သည့်အတွက် ယောက်ျားတိုင်းတွင် ထိုးကွင်း မင်ကြောင်ရှိခဲ့သည်။

၄၇။ “မြန်မာပြည်သား” ယထာတွဲ၊ ရန်ကုန်ဘသွေး စာမုက်ဒွာ ၂၂၀။

မြန်မာနိုင်ငံ တွင်းသို့ ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့သမားတို့ ဝင်ရောက် ကျူးကျော် သိမ်းပိုက်သောအခါ တနိုင်ငံလုံးရှိ ယောက်ျား ကောင်း မှန်သမျှ ရရာလက်နက်ဖြင့် ဆီးဆို့တုန်းလှန်ကြသည်။ ဗြိတိသျှတို့ သတ်ရသမျှ၊ ဖမ်းဆီး မိသမျှ မြန်မာတိုင် တွင် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်နှင့်ချည်း ဖြစ်ရာ သူတို့သည် ထိုးကွင်းမင် ကြောင် အပေါ်တွင် မကောင်းမြင် သတ်မှတ်မှုများ ပြုလုပ် လာခဲ့ကြသည်။ သူတို့၏ သစ္စာခံ များကလည်း ထိုနည်းတူ ပြောဆို ဝါဒဖြန့်လာကြသည်။

ဂဠုန်ဆရာစံ ခေါင်းဆောင်သော လယ်သမားသူပုန် အပြီး တွင်ကား ဆေးထို သောစုတ် တွေလျှင်ပင် ဖမ်းဆီးလေတော့ သည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ မြန်မာ တမျိုးသာလုံး အမြတ်တနိုး ဂုဏ်ယူသော လော့ကို ဖျက်ဆီး ချေမှုန်းပစ်ရေး ဖြစ်ပေ၏။

သို့ရာတွင် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်သည် ပံ့ပျောက်မသွားချေ။ ယခင်ကကဲ့သို့ ခြိမ့်ခြိမ့်သည်းသည်း လေပီနိုင် သော်လည်း အခြားနည်းဖြင့် ဆက်လက်ဆောင်ရွက် နေခဲ့ကြပေသည်။

ဆောင်ရွက်ပုံမှာ တန်ခူးလ သင်္ကြန်ရက်များ အတွင်းနှင့် တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်နေ့တို့တွင် ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်း များတွင် ဖြစ်စေ၊ ပယောဂဆရာ၏ အိမ်တွင်ဖြစ်စေ စုရုံးကာ အဆောင်ဆေးများ ထိုးနှံကြခြင်းဖြစ်၏။ မင်ခံပုဆိုးဝတ်ခြင်း၊ ဝဲမှောင် ယာမှောင်အလေ့နှင့် အုန်းအုန်းကြက်ကြက် အားပေး ခြင်းတို့ မပါဝင်သည်ကလွဲ၍ ရှေးနည်းအတိုင်းပင် ဖြစ်၏။

ထိုအခါတွင် အလှထိုးဖြစ်သော ထိုးကျင်းသည် သီးခြား ကွဲထွက်သွားခဲ့တော့သည်။ ထို့ကြောင့် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၇၀၊ ၈၀ နေ့က ထိုးကွင်းဆရာတို့ ဆောင်ရွက်ပုံကို ဆက်လက် ဖော်ပြပါမည်။

ထိုးကွင်းဆရာ

အဆောင်ဆေးများကိုလည်း ခါးအောက်ပိုင်းတွင် မင်ဖြင့် ထိုးတတ်သော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ခါးအောက်ပိုင်းတွင် အလှထိုးသည်က များပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းကိုထိုးကွင်း ဟုပင် သတ်မှတ်ထားကြပါသည်။

ထိုးကွင်း ဆရာသည် ထိုးကွင်း ထိုးခြင်း တခုတည်းဖြင့် အသက်မွေးသူမဟုတ်ပါ။ ဆေးဆရာထန်းသမား၊ လယ်သမား ယာသမား၊ လက်သမား၊ ပန်းပဲစသည်ဖြင့် တဲ့ဖက်အလုပ်များ ရှိကြပါသည်။ သူသည် မိုးလကုန်ဆုံး၍ ဆောင်ဝင်စအချိန် များတွင် ရွာများ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း များသို့ တကိုယ် တော်ဖြစ်စေ၊ နောက်ပါ တပည့်တပန်း ခေါ်၍ ဖြစ်စေ ရောက် လာလေ့ရှိ၏။

တည်းခိုစရာ မရှိသော ခရီးသွားများ အားထားရာ နေရာ အဖြစ် ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်း ကို သတ်မှတ်ကြခြင်း၊ ကျောင်းရှိပုဂ္ဂိုလ်များကလည်း ကောင်းမွန်စွာ လက်ခံပြုစုခြင်း မှာ ရှေးခေလေ့ ဖြစ်၏။ ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်းများတွင် တည် ခိုရသော ဒုတိယ အကြောင်းမှာ ထိုးကွင်း ထိုးမည့်သူ များကို တနေရာတည်းတွင်အများအပြား ရရှိနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုခေတ် ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်းများရှိ ကျောင်းသား များမှာ ဘုရားရတနာချည်း မဟုတ်ပေ။ သင်္ကန်းမဆီးရသေး သောကြောင့် ကျောင်းမထွက် သေး သည့် လူပျိုပေါက် အသက် ၂၀ ပတ်ဝန်းကျင် အရွယ်တွေလည်း အများအပြားရှိ သည်။ သူတို့သည် ထိုးကွင်း မထိုးရသေးပါက မုချထိုးကြပေ လိမ့်မည်။

ဘုန်းတော်ကြီး အများစုသည် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးသမားများဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးမြန်မာ့ရိုးရာခေလေ့ကို ကောင်းစွာအားပေးသည်။ ကျောင်းသားများအပေါ် တွင်သာမက ရပ်ရွာအပေါ်တွင်ပါ ဩဇာညောင်းရကား ရွာထဲ၌ ထိုးကွင်းမထိုးရသေးသူရှိလျှင် ထိုသူအား ခေါ်၍ ထိုးကွင်းထိုးရန် အမိန့်ပေးနိုင်ပေသည်။

ထိုးကွင်းထိုးရမှာ တပေါင်လျှင် ငါးမူးမှ နှစ်ကျပ် သုံးကျပ်အထိရှိသည်။ ထိုးကွင်းထိုးချိန်တွင် လုပ်ခင်းဆောင်တာများ မဖွံ့ဖြိုးသောနှစ် ဖြစ်ပါက လျော့ယူ၍ ဖွံ့ဖြိုးဆူဝင်ညွှန်တွင် ပိုတောင်းခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့မဟုတ် ခေတ်အလိုက် ဒေသအလိုက် ငွေတန်ဖိုးပေါ် မူတည်ပြီး ဖြစ်လာသော အခနှုန်းထားလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

သို့ရာတွင် ထိုးကွင်းဆရာသည် အခါခပ်သိမ်း ငွေချည်းမရပါ။ လက်ငင်းလည်းမရပါ။ ပဲပေါ်ပေး၊ စပါးပေါ်ပေးစသည်ဖြင့် အကြွေးထိုးပေးရကာ သီးနှံပေါ်မှ လာရောက်သိမ်းယူရသည်။ အကြမ်းအားဖြင့် တပေါင်ထိုးခ သုံးမတ်(၁၂-ပဲ)ကို စပါးတတင်း သတ်မှတ်ချိန်ဖြစ်ပေသည်။

တခါတရံတွင်လည်း တလသေသေ တလဆန်းဆန်း ထိုးနှံလောက်သော လူရနိုင်သော နေရာများတွင် ထိုးနှံခကို လျော့ယူရသောကြောင့် ငါးမူးပေးရသူများ ရှိခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ဤသို့ဖြင့် ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်းပေါ်တွင်ဖြစ်စေ၊ ဇရပ်တဆောင်ပေါ်တွင် ဖြစ်စေ ထိုးကွင်းထိုးနှံမှု စတင်တော့၏။ ထိုးကွင်း ထိုးရာတွင် ထိုးနှံပေးသူနှင့် အထိုးခံသူချည်း မဟုတ်ပေ။ တေးမှအားပေးမည့် သူများ၊ ငေါက်ငမ်းမည့် သူများ၊ ချုပ်ကိုင်ပေးမည့်သူများ ရှိနေပေသည်။ အချို့တွင်မူ အထိုးခံရ

သူက နာကျင်သောကြောင့် အမေ တခွန်း တတိုင်း ဘေးမှ “တော်” တခွန်း ဝင်ထူးပေးသူလည်း ရှိ၏။

ထိုးကွင်း အထိုးခံမည့်သူသည် မိဘတိုက်တုန်း၍ ထိုးခြင်း၊ ယောက်ျားမပီသသူဟု အပြောမခံလိုခြင်း၊ အပေါင်းအသင်းကို အားကျ၍ထိုးခြင်း စသောအကြောင်းများကြောင့် ထိုးကွင်း ထိုးသူများ ရှိသလို အချို့မူ ထိုးကွင်း ထိုးသူ စာမအံ့ရ ဆို သဖြင့် ဝင်ထိုးသူလည်း တယောက်တလေရှိ၏။ အချို့တွင်မူ ဟိုမှာဘက်ကျောင်းမှ ကျောင်းသားတွေ ထိုးကွင်းထိုးကုန်ပြီ သတင်းကြား၍ ဂုဏ်တုဂုဏ်ပြိုင် ထိုးခြင်းမျိုးလည်း ရှိ၏။

မည်သို့ ဖြစ်စေကာမူ ထိုးကွင်းပါမှ ယောက်ျား ပီသသည် ဟူသော အခြေခံ ယောက်ျားကောင်း စိတ်သွင်းပေးခြင်းမှာမူ အဓိကအချက် ဖြစ်ပေသည်။ ကာလသားများ ခြင်းခတ်ရာသို့ ဝင်ရောက်ပြီး ခြင်းခတ်ရာမှာပင် ထိုးကွင်းမပါသူ ဖြစ်ပါမူ “ပေါင်ဖြူကြီးနဲ့မိန်းမ သွားစမ်း” ဟု နှိမ်ချခံရရာ သူ့ဘေး အခါအလျောက် လိုလိုချင်ချင် ထိုးနှံ သူများမှာ အများစု ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ထိုးနှံကုသခြင်း

ထိုးကွင်းထိုးရာတွင် သွေးထွက်အညံ့အတွက် မူအိုက်သော ရာသီတွင် ထိုးကွင်း ထိုးနှံရန် မဆင်လျော်ချေ။ ထို့ကြောင့် အေးသော ဆောင်းရာသီတွင် အထိုးများပေသည်။

ထိုးကွင်းအထိုးခံမည့်သူသည် မေးချင်းရိုက်အောင် ချမ်း တုန်သော ဆောင်းနှံနက်တွင် ရေချိုးကာ ကိုယ်ကိုသန့်စင် ရသဖြင့် ခိုက်ခိုက်တုန်နေ၏။ သို့ရာတွင် သူ၏အချမ်းအတုန်

သည် စုတ်ချက်နှင့် တွေ့သည်နှင့်တပြိုင်နက် ပြေးလွင့်ပျောက်
စင်သွားလေ၏။

ထိုးကွင်းအထိုးခံရာ၌ ဦးစွာ ဝမ်းလျားမှောက်နေရသည်။
ထို့နောက် ဝဲဘက်သို့စောင်းလှကာ ဝဲပေါင်အတွင်းပိုင်း၊ ယာ
ဘက်သို့စောင်းကာ ယာပေါင်အတွင်းပိုင်းကို ထိုးနှံခံရသည်။
နောက်ဆုံးတွင် ပက်လက်အနေအထားဖြင့် အပြီးသတ်ပေ
သည်။

ထိုးကွင်းဆရာသည် အရုပ်များ မထိုးနှံမီ အထိုးခံသူ၏
ပေါင်၊ တင်ပါး စသော နေရာများတွင် ဦးစွာ “စာရံ” များ
ရေးမှတ်လျာထားရသည်။ စာရံအတွက် ဘုန်းကြီးဆောင်း
ထီးတွင် စုပ်သော ကွင်းများကို အသုံးပြု၏။ အချို့လည်း
အရွယ်တော် နှီးခွေ ကြိမ်ခွေကို မင်ဆွတ်ကာ အသားပေါ်
ဖိပေး၏။ အချို့ကား သံပြားဝိုင်း ဒင်္ဂါး သေည်တို့ကို ချကာ
တုတ်ကို မင်ဆွတ်၍ ရေးမှတ်သည်။ ပန်းချီသုံးစုတ်ဖြင့် ရေး
သူလည်း ရှိ၏။ အချို့အရုပ်မှ ထိုးကွင်းဆရာများကား
ပုံစံကွင်းကို ထုံးသုတ်ပြီး ဖိပေး၏။ အချို့လည်း ပုံထွင်းထား
သော လက်ပံဆူး၊ ကသစ်ဆူးကို မင်ဆွတ်ကာ ဖိ၍ အရာပေး
ပြီးမှ ထိုးနှံကြသည်။^{၄၇}

စာရံများရေးပြီးနောက် ထိုစာရံပေါ်တွင် စုတ်ချက်တင်
တော့သည်။ စာရံထိုးသောစုတ်သည် ရှစ်ခွစုတ်ဖြစ်၏။ အထိုး
ခံသူမှာ မချိမဆံ့ နာကျင်သောကြောင့် အော်ဟစ် ရုန်းကန်
လေတော့သည်။ သန်စွမ်းသူဆိုလျှင် ခြေထောက်နှစ်ယောက်
ခေါင်းတယောက်နှင့် ခါးတယောက် ကိုင်ထား ဖိသားရသည်။
သို့တိုင်အောင် ကုန်း၍ကုန်း၍ ထသေး၏။

၄၈။ “မြန်မာ့ထိုးကွင်းရုပ်များ” မောင်ဝင်းမောင် (မြန်မာမှု)၊ မန္တလေးမဂ္ဂဇင်း။

ထိုးကွင်းရှိသူများ၏ အပြောအရမူ စာရံထိုးပြီးနောက် စာရံအတွင်းမှ အရုပ်များကို ထိုးနှံသောအခါတွင် စောစော ကလောက်မနာတော့ပေ။ အစွယ်ပိုများသော ၁၂ ခု စုတ်ဖြင့် ထိုးသောကြောင့်ဟူ၏။ သို့သော် သွေးပူလာသောကြောင့် ခံနိုင်ရည်ရှိလာခြင်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

ထိုကွင်းအထိုးခံသူမှာ စာရံက အရုပ်ထက် ပိုနာသည် ဆိုစေကာမူ စုတ်ပေါက်ချက်တိုင်းသည် အလွန်တရာနာကျင် သည်ချည်း ဖြစ်၏။ အပြင်းအထန် နာကျင်ရကား တပိုင်း တန်းလန်းဖြင့် ၄ ပြီး ဝမ်းသွားရ၏။ ဝမ်းသွားပြီးနောက်တွင် ထပ်မံ အနာခံနိုင်စွမ်း မရှိတော့သဖြင့် ထွက်ပြေးလေတော့ သည်။

ထို့ကြောင့် အချို့အရုပ်များတွင် ထိုးကွင်း တဝက်တပျက် နှင့် လူများကို တွေ့ရတတ်၏။ ထိုကဲ့သို့ ထွက်ပြေးသူများ ရှိသောကြောင့်လည်း နောင်တွင် နောက်ဖေးသွားလိုပါသည် ဆိုသူအား သူချည်း လွတ်မပေး) ခဲကိုင် တုတ်ကိုင် လူများ ဖြင့် ဝန်းရံ စောင့်ကြပ် နေကြပေတော့သည်။

အချို့ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများတွင်ကား ကြိမ်ပုခက် ထဲထည့်ပြီး ထိုးသည်ဆို၏။ ကလေး အသုတများချပြီးနောက် သုသာန်တွင် စွန့်ပစ်ခဲ့သော ပုခက်ကို လိုရမည်ရ ကောက်ယူ ထားရာမှ ထိုးကွင်းထိုးချိန်တွင် အသုံးတည့်သွားခြင်း ဖြစ်၏။ ပုခက်ထဲ ထည့်ထိုးခြင်းမှာ ကြမ်းပြင်ပေါ်တွင်လောက် ရုန်း ကန်အား၊ လူးလွန့်အား မရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ အထိုးခံရသူက အဆက်မပြတ် အော်ဟစ်ဆဲရေးနေ စေကာမူ ထိုးသူက အရမ်းထိုးခြင်း မဟုတ်ချေ။ သူသည် လူ့အရေးခံပါးကလေး ပေါက်သည်ဆိုရုံမျှသာ ထိုးခြင်းဖြစ်၏။

ထိုးကွင်းဆရာသည် ထိုသို့ ထိုးကျင့်ရစေရန် ကျောက်ပြင်ပေါ်တွင် တင်ထားသော ကွမ်းရွက်ကို အသံမမြည်သည်အထိ ထိုးနိုင်စေရန် လေ့ကျင့်ထား၏။ ကွမ်းရွက်ပေါက်ပြီး ကျောက်ပြင်ကို စုတ်သွားနှင့် ထိခိုက်မိသ် ထွက်ပေါ်နေသေးသရွေ့ လူကို မထိုးနိုင်သေးချေ။

အခြား နည်းတနည်းကား ခေါင်းအုံးပေါ်တွင် ကွမ်းရွက်နှစ်ရွက်ထပ်ကာ စုတ်ဖြင့် ထိုးခြင်းဖြစ်၏။ အပေါ် ကွမ်းရွက်တွင်သာ စုတ်ရာထင်ရမည်။ အောက်ခံကွမ်းရွက်တွင် မထင်စေရ၊ ပေါက်စေရ။ ဤနည်းဖြင့်လည်း လေ့ကျင့်ကြရ၏။

ထိုအချိန်အခါက ယောက်ျားဟူသောဂုဏ်၊ ယောက်ျားသိက္ခာပုဒ်ကို မြတ်နိုးကြသည်။ ထိုးကွင်းထိုးသူ၏ ဘေးမှ အားပေးသူများက “မင်း ယောက်ျား မဟုတ်ဘူးလား” ဟု မေးလိုက်လျှင် အအော်လျော့သွား၏။ “ယောက်ျား မဟုတ်တဲ့အတိုင်းပဲ” ဟု ဆိုလိုက်လျှင်ကား ရိုက်သည်ထက် နှာသေး၏။ ထို့ကြောင့် မအော်မိစေရန် ကွမ်းသီးအမာ “ပြောင်လုံး” ကြီးများကို ခံတွင်းတွင်ခဲထားရာ ကွမ်းညှပ်မတိုးသော ကွမ်းသီးလည်း ကွဲကြေကုန်၏။

ထိုးကွင်းထိုးရာတွင် ချုပ်ကိုင်ပေးသူများအပြင် အကူအညီ ရှိသေး၏။ ထိုသူသည် အရေခွံတင်းပြန့်စေရန် ထိုးကွင်းဆရာ့ ခြေဖဝါးနှစ်ချက်ကြားတွင် လက်သွင်းကာ လက်နှစ်ဘက်ဖြင့် ဆွဲဖြန့်ပေးရသည်။ စင်စစ် ထိုးကွင်းဆရာ တယောက်တည်း ပြန့်အောင် မဖြန့်နိုင်သော နေရာများတွင်သာ ကူညီရခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုးကွင်းဆရာတွင် ခေါင်းအုံးဖြစ်စေ၊ ခါးဖြစ်စေ တခုခု ထိုင်စရာပါသည်။ ယင်းအပေါ်တွင်ထိုင်မှ ခြေတင်အားရှိသည်။ ထိုး ကွင်း ဆ ရာ ၏ ခြေထောက်နှစ်ဘက်သည်

ထိုးကွင်းထိုးမည့် နေရာပေါ်တွင် အပြင် ခြေဖဝါးစောင်းနှစ်ခု ကို အောက်ကထားလျက် တင်ထား၏။ တင်ရာ၌ ရိုးရိုးတင်ခြင်းမဟုတ် ဖိအား ကားအား နှစ်ခုပေါင်းကာ အရေခွံပြန့်တင်းလာစေရန် တင်ထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အရုပ်တရုပ် ထိုးပြီးတိုင်း အဝတ်ဖြင့် ဖိသိပ်ပေးသည်။

ထိုးကွင်းတဘက် (တပေါင်) ထိုးရာတွင် နံနက်စောစော ကထိုးရာ ဆွမ်းခံဝင်ချိန်လောက်တွင် ပြီးသည်ဆို၏။ ဆွမ်းခံဝင်ချိန်သည် ၁၀ နာရီနီးကျင်ဖြစ်ရာ နံနက်စောစောသည် ၅ နာရီအချိန်ဖြစ်ပါက ငါးနာရီကြာသည်ဟု ခန့်မှန်းရမည်။ နံနက်စောစောသည် ၆ နာရီအချိန်ဖြစ်လျှင် လေးနာရီကြာသည် ဆိုရပေမည်။

အထိုးခံရသူမှာ နာကျင်သောကြောင့် မသက်သာသည့် နည်းတူ ထိုးကွင်း ဆရာမှာလည်း နား ညည်း သည် ကတကြောင်း၊ စုတ်ချက် မများ အောင် ဂရုစိုက်ရ သည့် ကတကြောင်းမျှ ပင်ပန်းသည်ပင်။ ထို့ကြောင့် သူလည်း နံနက်တပေါင်၊ ညနေတပေါင်သာ ထိုးနှံပေးနိုင်သည်။

ထိုကွင်း ထိုးပြီးသွားသော ပေါင်သည် လက်မဝက်ခန့် တိုးပြီးရောင်ရမ်းလာသည်။ အချို့လည်း ထိုးပြီးလျှင်ပြီးချင်း ရေလောင်းသည်။ အချို့ကား ပဒိုင်းရွက်၊ ကြက်ဟင်းခါးရွက်နှင့် မဲဇလီရွက်များနှင့် ကြိတ်မှိတ်ပြီး ပွတ်ပေးသည်။ ထိုအချိန်တွင် ပွတ်မပေးလျှင် ပွတ်ရန်အချိန် မရှိတော့ချေ။ ထိုသို့ပွတ်ပေးမှ စိမ်းဖန့်ဖန့်အရောင်ရှိကာ “စိမ်းမင်ကြောင် ပေါင်ခါးထစ်ကယ်နဲ့၊ မယ်ချစ်လိုက်ပါတဲ့ သျှောင်ဒူးတူငယ်” ဟူသော အဆိုနှင့် ညီပေမည်။

ထိုးကွင်းထိုးပြီးနောက် မည်မျှကြာမှ နောက်တပေါင်

ထိုးသနည်း၊ တပေါင်ထိုးပြီးတိုင်း မည်မျှကြာအောင် ဝေဒနာ ခံစားရသနည်းဟူသော အမေးကို ဖြေရန် မလွယ်လှချေ။ တယောက်နှင့်တယောက် တူသည်လည်းရှိ၏။ ကွဲသည်လည်း ရှိ၏။ အချို့သည် ဝေဒနာမပျက်၊ အချို့သည် ပျက်၏။ အချို့သည် တလကြာမှ နောက် တပေါင်ထိုး၍ အချို့ကား ခုနစ်ရက်၊ ၁၅ ရက်ကြာမှ ထိုးသည်။ အချို့သည် အပေါ့ အလေးသွားရာတွင် တောင်တူးနှင့် သွားရ၏။ အချို့ လူတို့ ရ၏။ အချို့ ခြင်္သေ့အောင်းရ၏။ အချို့မူ အကူ အမှေး အထောက်မလိုချေ။

တူညီသောအချက်မှာ နေ့စဉ် ဖန်ရည် ဆေးပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖန်ရည်မှာမင် ဗူးရွက်ပြုတ်ရည်၊ နုဗူးရွက်ပြုတ်ရည်၊ မဲလလီ၊ ကြက်ဟင်းခါးရွက် ပြုတ်ရည် ကွဲသေးသည်။ ရေ ကြည်မြို့ စောင်ချမ်းကုန်းကလေးရွာမှ ဦးသိန်းမောင်၏အဆို အရမူ ဆီးခေါက်ပြုတ်ရည်၊ နဘဲခေါက် ပြုတ်ရည်များဖြင့် ဖန်ဆေး၍ အရုပ်လှစေရန် ကြိတ်မှန်ရွက်ဖြင့် ပတ်သည်ဟူ၏။ ဝေဒနာတရားမလုပ် ယင်မအံ့စေရန်သာ အဝတ်ဖြင့် ဖုံးထားသည် ဆိုသူလည်း တယောက်တလေ တွေ့ရကတ်သည်။

ထိုးကွင်းအနာသည် ပျမ်းမျှအားဖြင့် ခုနစ်ရက်ခန့်အကြာ တွင် အနာပေးကွာသည်။ အကွင်းလိုက်၊ အကွင်းလိုက်၊ အပတ် လိုက်၊ အပတ်လိုက် ကွာသည်။ အနာပေးကွာပြီးနောက်တွင် ကြက်ဟင်းခါးရွက်ရည် မဲလလီရွက်ရည် ဆွတ်ပေး၍လည်း အကြောင်းမထူးတော့ချေ။ အနာကင်းသေရန် ဖန်ဆေးလို က ဆေးနိုင်သေးသည်။

အနာကင်းသေပြီးနောက် ထိုပေါင်ကို အထိခံ၊ အဖိခံနိုင် သော အခါကျမှသာ ကျန်တပေါင်ကို ထိုးသည်။ အချို့လည်း

ပထမတပေါင် ထိုးစဉ်က နာကျင်မှုကို တစိမ့်စိမ့်ပြန်တွေးကာ
နောက်တပေါင်မထိုးတော့ပေ။ ထိုသူမျိုးကိုရှာလျှင် တွေ့နိုင်
သော်ငြားလည်း ရှားပါးလှသည်။ အချို့ အသည်းကောင်း
သူများကား ရက်ခြားမနေတော့ပဲ တနေ့တည်းအတွင်း နှစ်
ပေါင်လုံး ထိုးပစ်လိုက်ကြသည်။

ထိုးကွင်း ထိုးရာတွင် ထိုးကွင်းဆရာ တယောက်တည်းက
သာ ထိုးကွင်း အထိုးခံသူ၏ နှစ်ပေါင်လုံး ထိုးပေးသည်။
တခါတရံတွင်မူ ကာယကံရှင်က သူပေါင်နှစ်လုံးတွင် ထိုးကွင်း
ဆရာနှစ်ယောက်ကို လက်ရာ အပြိုင်ခိုင်းသည့် သဘောဖြင့်
တယောက်တဘက် အထိုးခိုင်းသူလည်း ရှိ၏။ အလားတူပင်
ရေနံမင်တဘက်၊ ဆီမင်တဘက် ထိုးသူများလည်း ရှိသည်။

ရေနံမင်နှင့် ဆီမင်မှာ ထိုကဲ့သို့ ပေါင်နှစ်ဘက်တွင် အနီး
ကပ် ပူးယှဉ်ပြုမှသာလျှင် ခြားနားပုံကို သိသာစွာ မြင်ရ
တော့၏။ ရေနံမင်သည် နက်ရုံသာနက်၏။ တောက်ပမှုမရှိ
မဲ့ခြောက်နေသည်။ အဆင်မသင့်ပါက နီကြောင်ကြောင် ဖြစ်
နေတတ်သေးသည်။ ဆီမင်မှာသော်ကား နက်ရုံသာမက
တောက်လည်းတောက်သည်။ ကြက်ဟင်းခါးရွက်၊ မဲဇလီရွက်
တို့ဖြင့် အပွတ်နာသောပေါင်၊ ယင်းအရည်တို့ဖြင့် အဆွတ်နာ
သော ပေါင်သည် စိမ်းမှောင်နေပေ၏။

ထိုးကွင်း ထိုးပြီးသော လူငယ်များသည် အချင်းချင်း
ထိုးကွင်းပြိုင်ရသည်ကိုဂုဏ်ယူကြ၏။ ရပ်ထဲရွာထဲမှ လူများက
ထိုကွင်းကို ကြည့်ပြီး ချီးမွမ်းလျှင် ထိုးစဉ်က နာသောအနာကို
မေ့လျော့ချေပြီ။ ထိုးကွင်းရှိမှ ကျပ်ပြည့်သည်၊ ထိုးကွင်းရှိမှ
ယောက်ျား ပီသ သည်ဟု သတ်မှတ်သော အချိန်အခါဖြစ်၍
ထိုးကွင်းရှိသူသည် လူတော သူတော တိုးရာ၌ မသိမင်တော့

၈၀။ ရုပ်ရေးရွာရေးကို စုပေါင်း လုပ်ဆောင်သောအခါ ယောက်ျားပီပီ ခါးတောင်းကျိုက်စရာ ကိစ္စပေါ်လာလျှင်လည်း နှောင့်နှေး မနေတော့ချေ။

မိန်းကလေးရှင်များကလည်း ထိုးကွင်းထိုးသော နာကျင်မှုကိုမျှ မခံနိုင်သူသည် စုတ်ချက်ထက် ပြင်းထန်သော လောကဓိတရား၏ အထောင်းအထက်ကို ခံနိုင်မည့်သူ မဟုတ်ဟု သတ်မှတ်ကာ သူတို့သမီးနှင့် လက်ဆက်ပေးရန် ဝန်လေးကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်သည် သူ့ခေတ် သူ့အချိန်က မြန်မာတို့အပေါ်တွင် များစွာ ဩဇာညောင်းခဲ့သည်ဟု ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။

ထိုးကွင်းဆိုင်ရာစကားများ

ထိုးကွင်း အထိုးခံစဉ်တွင် ပေါ်ပေါက်လာသော ခံစားမှုနှင့် အဖြစ်အပျက်များအတွက် ပြောစမှတ်ပြုသော စကားများ ရှိပါသေးသည်။ ယင်းတို့မှာ

ထလှိုပြေးချင် ရေအိုးတင်။ ဆရာကော်ဆဲ(ဆရာအော်ဆဲ) ဖရုံဆဲ။ မျက်ရည်စက်လက် တံကောက်ခွက်။ ရက်ရက်စက်စက် တံကောက်ခွက်။ “အမေ့” အော်သော တံကောက်ကြော။ အမေ့ကိုပြော တံကောက်ကြော။ သေပြီစင်းစင်း ခါးပုံတင်း။ ဗူစပ်ဗူစပ် တင်ပါးချပ်။ ဆရာခံသတ် ဓားမချပ် ဟူသည်တို့တည်း။

မိန်းမများသည် ရေအိုးတွင် ရေထည့်ပြီးနောက် အိုးကို ခေါင်းပေါ် ပင်တင်ရန်အတွက် ဆောင့်ကြောင့် ထိုင်ကြသည်။ ရေအိုးကို ခေါင်းပေါ်သို့ မပို့မီ ဒူးပေါ်တွင် တထောက် နားရသည်။

လူကိုယ်ခန္ဓာတွင် “ရေအိုးတင်” ဟု ခေါ်စော နှင့်ဆူကား ထိုဒူးနေရာပေတည်း။ တန်းစေ တန်းဝင်စော ဇယာကျွဲအ တယောက် ဖြစ်လိုသော ဆန္ဒစေ့ဆော်၍ ထိုးကွင်းထိုးခြင်း ဖြစ်ငြားသော်လည်း ထိုနေရာကို အထိုးခံရချိန်တွင် “မလှယင် နေပါစေတော့၊ လူတွေကဲ့ရဲ့လိုလည်း ကဲ့ရဲ့ပါစေတော့” ဟူစော အတွေးနှင့်အတူ တခါတည်း ထပြေးချင်အောင် နာကျင် ကြောင်း ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။

တင်ပါးနှစ်ခု ဆုံသောနေရာ မြီးညောင်မိုးထိပ်အနီး နေရာ ကို ဖရုံဆွဲ ခေါ်သည်။ ထိုနေရာကို အထိုးခံရချိန်တွင် ရိုသေရမည့် သူပါကလား ဟူသောအသိ၊ မဆင့်ပါကလား ဟူသော သတိတို့ ပျောက်ကွယ်အောင် နာကျင်လှသဖြင့် ထိုးကွင်းဆရာအား မအေ နှမ ကော်စီ မိတော့သည်။

ဒူးခေါင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အတွင်းပိုင်းသည် တံကောက် ကျေး၊ တံကောက်ခွက် ဖြစ်သည်။ ထိုနေရာမှာ အသားပျော့ ဖြစ်သဖြင့် ရက်ရက်စက်စက် နာကျင်သည်။ မျက်ရည်စက်လက် ဖြစ်ရသည်။

ထိုတံကောက်ခွက်အတွင်းမှာပင် မာမာထောင်ထောင်ကြီး တစု ရှိသည်။ ယင်းကို တံကောက်ကြော ခေါ်ကြ၏။ တံကောက်ကြောပေါ်သို့ စုတ်ချက် ရောက်လာသောအခါ ‘အမွှေးသားတော့ ဝေပြီလို့ အမွှေးကို ပြောလိုက်ကြပါ’ ဟူ၍ မှာကြားရအောင် နာကျင်လှသည်။

ဇယာကျွဲများသည် တောင်ရှည်ပုဆိုး ဝတ်ရာမှ အကုန် အကျ သက်သာ၍ လွယ်ကူသော လိုကွင်းသို့ ပြောင်းလဲ ဝတ်ဆင်ကြသောအခါ မိန်းမနှင့် ခြားနားစေရန် ခါးမှုံစ ထုတ်၍ ဝတ်ကြ၏။ နေရာအားဖြင့် ချက်နှင့်တည့်တည့် နေရာ

ပြင်း၏။ ထိုခါပုံစံ စတင်ရရှိ နေရာသည် ခါးပုံတွင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနေရာကို စုတ်ချက်ရောက်၍ နာကျင်ပုံမှာကား တွန့်လိမ့်၍ ပင် မခန့်နိုင်၊ စင်းစင်းသေပြီဟုထင်ရ၏။

ထင်ပါး နှစ်ဘက်တွင် အခွက်များ ရှိသည်။ ထိုနေရာကို ထိုးကွင်း ထိုးသော အခါတွင်ကား ပူစပ်ပူလောင်နှင့် အခံရ ခက်လှသည်။ တကိုယ်လုံးတွင် အသက်သာဆုံး နေရာပေ တည်း။ ထန်းသမား၏ ဝန်းလှီးခားနှင့် ထိုကပ်နေသောနေရာ ကို “အေးမချုပ်” ခေါ်သည်။ ၎င်းနေရာကို ထိုးသောအခါ နာလွန်းသဖြင့် ထိုးကွင်းဆရာကိုပင် ရန်မတော့သည်။ ငါးကို ထိုးစဉ်တွင် ကျောက်လမ်းပေါ် တွင် လှည်းမောင်းလာသံကဲ့သို့ အသံ ကြားရသည် ဆို၏။ ယင်းအတွက်ကား ဆိုရိုးခကား မရှိပေ။

ထိုမှတဖန် ထိုးကွင်းပေါ် တွင် ထားရှိသော သဘောထားမှ ထွက်ပေါ် လာသော စကားများ ရှိသေး၏။ အကောင်းဘက်မှ ကြည့်၍ချီးမွမ်းသောစကားမှာ “သျှောင်တဲနှင့် ပေါင်မည်းနှင့်” ဟူ၏။ နေညားပုံ ကျက်သရေရှိပုံကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်၏။

“ပေါင်ဖြူချင်း သေမင်းခေါ် တတ်တယ်” ဟူသော စကား မှာကား မယားကလည်း ပေါင်ဖြူကြီး၊ ယောက်ျားကလည်း ပေါင်ဖြူကြီးဆိုလျှင် မြန်မြန်သေတတ်သဖြင့် ထိုးကွင်းမရှိသူကို အိမ်ရှေ့ခံထက်အပြစ် မရှေးနိုင်ဟု ငြင်းဆန်ခြင်းဖြစ်၏။

စေတုဘူရာဘက်မှ ရသောစကားတစ်ခုမှာ “ပေါင်ဖြူစင်းမို့ နှစ်စိတ်ပွယ်ရတယ်။ မင်ကြောင်စိမ်းမို့ ပျိုသိမ်းပါတော့မယ်” ဟူ၏။ ယောက်ျားမပီသသောပေါင်ဖြူစင်းကို ယူမိလျှင် ရိုးရာ နှစ်ကို ပွယ်တောင်းပန်ရသဖြင့် မင်ကြောင်စိမ်းနှင့် လူကိုသာ ယူတော့မည်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်၏။

အဆောင်သိဒ္ဓိ ဆေးများကို မယုံကြည်သူများသည် ရှေးကပင် ရှိခဲ့ကြ၏။ သူတို့သုံးစွဲသော စကားမှာ “နာနီနဲ့ နာနက်ပါကွာ” ဟူ၍ဖြစ်၏။ ခါးအထက်တွင် ဟယ်ပြဒါးဖြင့် ထိုးသော ဆေးနှီရော ဆေးနက်ပါ နည်းသို့မျှ မစွမ်း။ နာကျင်စေသော အနီနှင့် နာကျင်စေသော အနက်ဟု တိုတိုနှင့် တိကျမှန်ကန်စွာ ပြောခြင်းဖြစ်၏။

“ပိုက်ဆံပေး၍ အနာဝယ် ခြေကျောက်ခံရတယ်” ဟူသော စကားမှာ ထိုးကွင်းမင်ကြောင်အပေါ် နယ်ချဲ့သမားတို့ မလိုတမာ ဖြစ်ချိန်တွင် မျက်နှာလိမ္မော်နုရ ပြောသော စကားဖြစ်ဖွယ် ရှိသည်။ ထိုးကွင်း ဆရာက ခြေတင်ပြီး အသားတင်းအောင် လုပ်သည်ကို ခြေကျောက် ခံရသည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်၏။

“ခြေကျောက်လဲခံရသေး၊ စွပ်ဆီလဲခေါ်ခံရသေး” ဟူသော စကားမှာလည်း အထက်ပါ စကားနှင့် အလားတူပင် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုးကွင်းရုပ်များနှင့်စပ်လျဉ်းသော သုံးသပ်ချက်

ထိုးကွင်း ရုပ်များသည် ထိုးပုံထိုးနည်း “သမားစဉ်” ရှိပါသလော။ ရည်ရွယ်ချက် ရှိပါသလောဟု စာရေးသူ လေ့လာယင်း စူးစမ်းသောအခါ မရှိဟု အဖြေရပါသည်။

မည်ကဲ့သို့သော ပေါင်မျိုးတွင် မည်ကဲ့သို့သော အရုပ်များ ထိုးရမည်။ မည်သည့် အရုပ်ကို ဦးစွာထိုး၍ မည်သည့်အရုပ်ပြီးမှ မည်သည့်အရုပ်ထိုးရမည်စသော သတ်မှတ်မှုမျိုး မရှိသည့်နည်းတူ ပါပဟိန် ပြဇာတ်ပါ ပါပဟိန်မင်းသား၏ ပတ်ညွှန်း

ကဲ့သို့သော အရုပ်များမှတစ်ပါး များသောအားဖြင့် ပေါ့ပါးစေ
လို၍ ကြောင်ထိုးသည်။ မျက်စိ လျင်စေလို၍ ကျီးကန်းထိုး
သည် မရှိချေ။

ထို့ပြင် ထိုးကွင်းရုပ်များသည် တဆရာနှင့် တဆရာ အရွယ်
မတူညီသကဲ့သို့အရုပ်ချင်းလည်းမတူကြပေ။ ဤတယောက်တွင်
ရှိသောအရုပ်သည် ဒေါင်လိုက်နှစ်လက်မ၊ ဘေးတိုက်တလက်မ၊
တလက်မခွဲ ရှိငြားလည်း နောက်တယောက်တွင်မူ ဒေါင်လိုက်
လေးလက်မခွဲ၊ ဘေးတိုက် နှစ်လက်မ ရှိကောင်း ရှိနိုင်ပေသည်။
တဖန် တတိယ တယောက်တွင် လေ့လာ ပြန်သောအခါ
အရုပ်သည် နှစ်လက်မ ပတ်လည် ရှိနေပြန်၏။ အရုပ်များကို
ရံထားသော စာရံများသည် ဒေါင်လိုက် ဘဲဥပုံချည်း ရှိနေ
သည် ထင်မှတ်နေဆဲတွင် တြိဂံပုံ စာရံနှင့် စတုဂံပုံ စာရံများ
ကိုလည်း တွေ့ရပြန်ပေသည်။

ထို့အတူပင် တဦးတွင်ရှိသော စာရံသည် နှစ်သုံးမတ်နှင့်
နှစ်လက်မရှိ၍ နောက်တယောက်တွင် သုံးလက်မ ပတ်လည်
ရှိသည်ကို တွေ့ရပြန်သည်။ အရုပ်အကြီး အသေး မတူသည့်
နည်းတူ ပေါင်တပေါင်တွင် ရှိသော အရေအတွက် များလည်း
မတူပေ။ တယောက်တည်း တဆရာတည်းပင် ထိုးစေကာမူ
ဝဲပေါင်နှင့် ယာပေါင်ပင် ထိုးကွင်းအရေအတွက် မတူညီသည်
ကို တွေ့ရ၏။ ပုံစံအားဖြင့် ပြရလျှင် ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့ သီးကုန်း
ရွာမှ ဦးဖိုးကောင်း (၆၆)နှစ်မှာ ဝဲပေါင်တွင် ၂၃ ရုပ်ရှိ၍
ယာပေါင်တွင် ၂၅ ရုပ်ရှိသည်။

ပခန်းငယ်ချောင်းဖိလာ ရွာမှ ဘကြီးလှ (၇၃)နှစ်၏ ထိုး
ကွင်း ရုပ်များမှာ ကြီးသေး မညီချေ။ ဒူးခေါင်း ဘက်သို့ ဆင်း
သွားသောအခါ ပို၍ သေးငယ်သွား သည်ကို တွေ့ရ၏။ ချက်

အထက်တွင်လည်း နတ်ရုပ် ဦးခေါင်းများ ထိုးနှံထားသည်ကို တွေ့ရသည်မှာ ထူးခြားချက်တစ်ခုပင်။ ပွင့်ဖြူမြို့ ပြည်လုံးကျော် ရွာမှ ဦးချစ် (၆၇) နှစ်၏ ထိုးကွင်း ရုပ်များ၊ စာရံများမှာလည်း အကြီးအသေး အရွယ်ညီပုံမှာ သိသာ၏။

လယ်ကိုင်းမြို့ ကျောင်းတော်ရာ ဘုရားဈေး၊ ဗျားဟောင်း ရုပ်ကွက်မှ ဦးသာဒွန်းယဉ် (အသက် ၈၀)၏ ပေါင်တွင်ထိုးနှံ ထားသော အရုပ်များမှာ ဒေါင်လိုက် နှစ်လက်မနှင့် ဗြက်တစ် ဒီဇင်မ တလက်မ ရှိငြားလည်း အချို့အရုပ်များမှာ တလက်မ စီသာ ဖဒါမ်လိုက်ရှိသည်။ ခါးမှအထိ ရှစ်ကေခင်းကိုးကောင် ရှိ၍ ပတ်လည်တွင် ငါးကောင်ခြောက်ကောင်ရှိသည်။ စချောက် မြို့ ယ် လေးပင်ကုန်းရွာမှ ဦးတိုက် (၉၁ နှစ်)၏ ပေါင်တွင် ထိုးနှံထားသော အရုပ်များမှာမူ အထက်အောက် ရှစ်ရုပ်၊ ပတ်ပတ်လည် ခုနစ်ရုပ်သာရှိသည်။

ဆောမြို့နယ်နှင့် ဆိပ်ဖြူမြို့နယ် အပင်ရှိ ရေသမရွာမှ ဦးစံ လင်း (၇၅ နှစ်) ၏ ခါးဆောင်တွင် ပါရှိသော စာရံများမှာ အခြားသူတို့၏ စာရံနှင့် မတူပဲ စက်သွားစိပ်များ ဖြစ်နေ သည်ကို တွေ့ရ၏။ (ထိုရွာ ဝန်းကျင်တွင် “နှားပြန်တရား တောင်ကိုတက်တော့၊ ငစရီအပျင်းပေါင်ကိုဖျက်။ ကွက်ကွက် ကွင်းကွင်း ဖိုးကျော်ဒွန်း” ဟူသော ထိုးကွင်းစာချိုးရှိ၏။)

ဦးစံလင်း၏ ခူးမှ အမြိတ်ကွင်းများအတွင်း၌ အမည်းဝက် များ ထည့်သွင်း ထားပုံမှာလည်း ထူးခြားချက်ဟု ဆိုရပေ လိမ့်မည်။

စကျမြို့ ဖောင်တန်းရပ်မှ ဦးဖိုးဝင်း (၇၇ နှစ်) တွင် ထိုးနှံ ထားသော အရုပ်များအနက် ဝဲဘက်တံကောက်ခွက် အထက် နားတွင် အလျားလေးလက်မခွဲ၊ ဗြက် နှစ်လက်မ တမတ်ရှိသော

မီးစာစကားကို ထိုးနှံထား၍ ချည်းအုတ်တိုင်း တကွက်ကျော်
တောင် ထိုးကွင်း ထိုးသော ခုနှစ် “၁၂၇၆” ကို ထိုးနှံမှတ်သား
ထား၏။ အခြားထူးခြားချက်တခုမှာ တံကောက်ခွက်အုတ်တိုင်း၌
အလုံးနှစ်ထပ် ထိုးနှံရာတွင် စာရန်စံထပ် ရံထားသည့်အနက်
အတိုင်းစာရံမှာ စာလိမ် သို့ဟုတ် ကြိုးဖြစ်နေခြင်းပင်။ ခါး
တောင်လည်း ကဒေါင်း စောက်ထိုးပါရှိသည်။ သို့သော် ကဒေါင်း
စောက်ထိုးကိုကား အခြားသူများတွင်လည်း တွေ့ရပါသည်။

ဆိပ်ပြာမြို့နယ်၊ ကုန်းရွာမှ ဦးလှရှင်၊ ကျစ်ပြင်ရွာမှ ဦးစံ၊
ကိုးတောင်ရွာမှ ဦးမောင်ကြီးတို့မှာ စာရံသုံးထပ် ပါရှိသည်ကို
တွေ့ရ၏။ ဦးလှရှင်၏သုံးထပ်မှာ စာလိမ်နှင့် ရိုးရိုး ဓမ္မနေ၍
ဦးစံမှာမူ အတိုင်းနှစ်ထပ်ပါးပြီး အပြင်ကထူသည်။ ဦးမောင်
ကြီး၏ သုံးထပ်ကား လေးစောင်ပုံကြီးတွေ ဖြစ်ပေ၏။

ဆိပ်ပြာဘက်မှ ထိုးကွင်းအမားများသည် ကနေသော မင်း
သားဟု ထင်ရသော အရုပ်ကို “ဖိုးစိန်ကလေး” ဟု ခေါ်လေ့ရှိ
ကြ၏။ သာစည်၊ မိတ္ထီလာ မြို့နယ်များဘက်မှ ထိုးကွင်းဆရာ
များမှာမူ မိမိတို့အမည်ကို ထိုးကွင်းများ ကြားတွင် ဖော်ပြ
ထိုးနှံထားကြသည် ဆို၏။ ရခိုင်ပြည်နယ် တောင်ကုတ်မြို့မှ
အမျိုးအစား အချို့တို့မှ မျှော်တအက်လျှင် ၁၂ ရုပ်၊ ၁၇ ရုပ်
မျှသာ ရှိကြသည်ဆို၏။ အရှုပ်ကြီးလျှင် ကောင်းစေ့ အဝင်
နည်း၍ အရှုပ် သေးလျှင် အရေအတွက် များခြင်းကြောင့်
ဤတို့ ကွဲခြားခြင်း ဖြစ်ပေသင့်၏။

ထိုးကွင်း ရုပ်များသည် အခွဲများသော စုထ်ကြီးများဖြင့်
ဆိုးသောကြောင့် ထုပ်နှံနေစေရသည်။ သူခေမိသူအခါကမူ
ဤမည်မည်ပိန်းပိန်းကြီး တွေကိုပင် ချပသည့် ထင်ခဲ့ပြင်ခဲ့
ကြ၏။ ယင်းတို့ မိမိထံ ထူထုပ်နှံပိန်းကြီး မြှုပ်နှံခြင်းနှင့်

စပ်လျဉ်း၍ “စာရံတွေတောင် ပြတ်တဲ့နေရာက ပြတ်ကုန်သလို အရုပ်တွေလည်း အရေခွံ ပြန့်ကားသွားလို့ မပီမသဖြစ်ကုန်တာ ထင်ပါရဲ့”ဟု စကားခေါ်ကြည့်မိ၏။ ထိုအခါ ရရှိသောအဖြေမှာ “ထိုးပြီးစကလည်း သည်လိုပဲ မပီမသ ထူလပ်နိုးကြီးပါပဲဗျာ”ဟူ၍ ဖြစ်ပေသည်။

ထိုးကွင်း မင်ကြောင် ရှိသူများအား အာဏာပိုင်များက မလိုလားသည့် သဘော ထားရှိခြင်း၊ ရှုတ်ချခြင်း တို့ကြောင့် ထိုစလေ့မှူးမှိုန်ခဲ့ရသည်။ ထိုးကွင်းရှိသူများနှင့် တွေ့ဆုံရာတွင် “ငယ်ကလဲငယ်တုန်းမှိုက်လို့ထိုးခဲ့မိတာပါ”ဟု ပြောသူများက ပြောသည်ကို ထောက်ခြင်းအားဖြင့် ကာလဒေသ ပယောဂ၏ ဖိနှိပ်မှုကို မည်မျှခံခဲ့ရကြောင်း ခန့်မှန်းနိုင်ပေသည်။

သို့ရာတွင် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်သည် ပျောက်ကွယ်မသွားခဲ့ပါ။ ရှမ်း မွန်နှင့် ကရင်အမျိုးသားများထံတွင် တည်မြဲနေဆဲ ရှိသေးသည်ဟု သိရပေ၏။

ထိုးကွင်းဆရာများ

အများအားဖြင့် ကွယ်လွန်ကုန်ခဲ့ပြီဖြစ်သော ရှေးမြန်မာ ထိုးကွင်းဆရာကြီးများ၏ အမည်ကို ရှာဖွေစုဆောင်း၍ ရသမျှ ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ယင်းတို့မှာ တောင်သာနယ်မှဆရာကြွတ်၊ ဦးပွေးစွဲ၊ ချောက်မြို့နယ် ပွင့်လင်းရွာမှ ဦးချည်ရ၊ တောင်သာရွာ ဦးထွန်းမြို့၊ အုံများကြီးရွာမှ ဦးသီလ၊ ဦးထီ၊ စလင်းမြို့မှ ရုပ်သေးဆရာ ဦးဆိုင်ကြီးနှင့် ဦးကျော်လှ၊ ပခုက္ကူနယ်မှ ဦးဖိုးသောင်၊ မုံရွာမှ ဆရာညွန့်၊ အလုံမှ ဦးသောင်၊ မင်းဘူးမှ ဆရာပြုံး၊

ဦးဖိုးလှ၊ ဆရာနန်း၊ ဆရာမောက်၊ ရခိုင်ပြည်နယ် ရမ်းဗြဲမြို့မှ ဦးရွှေမြချော (သစ်ပုတ်တောင်ရွာ)၊ တောင်ကုတ် မြို့မှ ဦးသန်းမောင်ရီနှင့် ဦးစံလှ (ခမောင်းချိုင့်ရွာ)၊ ကျောင်းကုန်း မြို့မှ ဆရာငယ် (သဲဖြူရွာ)၊ ဦးစံပု (မိချောင်းအိုင်)၊ ရေကြည်မြို့မှ ဦးရွှေဒုတ် (ရုံးတုံးကြီး)၊ အမရပူရမှ ဆရာထူး၊ ဆရာထွန်း၊ ဆင်ဖြူကျွန်းမှ ဦးစံရီ၊ ဦးဖိုးထွန်း (မြောင်းခွ)၊ ဦးဖိုးကျော် (ရွာမှတ် ထန်းတော)၊ ဦးယာခို (ခြုံတန်း)၊ ဆရာမင် (သရက်ချဉ်)၊ ဦးသာမြိုင် (သီးကုန်း)၊ ဦးပန်းလှိုင် (ဒိုင်းခေါင်းကုန်း)၊ ဦးထွန်းဇံ (ယမ်းဖိုကုန်း)၊ စေတတတ္တရာမြို့မှ ဦးဘတင် (ညောင်အိုင်)၊ ဆရာနီ၊ ဆရာမြကြီး၊ ဦးဖိုးစ (ခေတ္တရာရပ်)၊ ဦးထွန်းဘော် (လယ်ပြင်စု)၊ ဦးသက်ကြီး (တန့်လယ်ကျင်း)၊ ဦးလှဖေထွန်း (တန့်လယ်ကျင်း)၊ ကလေးမြို့မှ ဆရာစို (ဆူးဘန်းအင်းရွာ ဟဲဟိုးတောင်)၊ ဆိပ်ဖြူမြို့နယ်မှ ဆရာမင်း (ကိုးတောင်ရွာ)၊ ဖိုးသာညို (ထိန်ကန်)၊ ဦးရွှေခဲ (လိပ်ခြံ)၊ ဦးထွန်းမင်း၊ ဦးကျော်ဒွန်း (ကော်တုန်)နှင့် ဦးရေအေး (လက်ဆည်ရွာ) စသည်တို့ဖြစ်ကြပေသည်။

ထိုးကွင်းနှင့်တိုင်းတပါးသား

မြန်မာတို့၏ ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ကို “နာနီ နာနက်” ဟူ၍ အချို့သော မြန်မာများက ပြက်ရယ်ပြု သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်လာသော တိုင်းတပါးများကမူ လေးစားစွာ မှတ်တမ်းတင်ကြ၏။

မြန်မာတို့၏ ထိုးကွင်း မင်ကြောင်ကို မြန်မာများနှင့် ထပ်တူ ထိုးနှံသူမှာ ဟိန္ဒူရီခေါ်သည့် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး တဦး

ဖြစ်၏။ သူသည် မင်းတုန်းမင်းကြီး၏ ရွှေလက်ထက်စောင့်ထိုင်ရတနာပုံ ရွှေမြို့တော်၌ တည်ဆောက်ထားသော ဓူမိကင်္ဂသို့ လာရောက်အမှုထမ်းနေသူဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ အမှုထမ်းနေစဉ်တွင် မြန်မာတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ထိုးခလေ့ကို နှစ်သက်သည့် အတွက် လွန်းပုဆိုးနှင့် ထိုင်မသိမ်းအင်္ကျီထိုးကို ဝတ်ဆင်ရုံသာမက ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ပါ (အပေါ်နီ အောက်မည်း) ထိုးနဲ့ သည်ဟု သိရပေသည်။

မြန်မာတို့၏ ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ကို မှတ်တမ်းတင်သူတစ်ဦးမှာ နီကိုလိုဗီကွန်တီအမည်ရှိ အီတလီပြည် ဗင်းနစ်မြို့အား ဖြစ်ပါသည်။

နီကိုလိုဗီကွန်တီသည် ၁၅၇၅ ခုတွင် ထိုင်းနိုင်ငံကို ဖြတ်၍ တနင်္သာရီနယ်သို့ ရောက်လာခဲ့၏။ ထိုမှ ရခိုင်ပြည်ဘက်သို့ ရောက်သွားကာ ယင်းမှ ကုန်းလမ်း ရေးဖြင့် အင်းဝသို့ ရောက်လာ၏။ ထိုအချိန်က အင်းဝနေပြည်တော်တွင် မိုးညှင်းမင်းတရား နန်းစံလျက်ရှိလေသည်။

သူ၏ မှတ်တမ်း၌ မြန်မာတို့၏ အလင်တပုယား နေစံ၊ ရတနာသုံးပါး ကြီးကွယ်မှုနှင့် ပေထက်အကွရာတင်သော စာပေရေးသားမှုတို့အပြင် မြန်မာတို့၏ ထိုးကွင်း ချိန်ခြင်းကိုလည်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် နီကိုလိုဗီကွန်တီသည် ထိုးကွင်းအရပ်များ၊ စွဲထင်နေခြင်းမှာ အသားကို သံချွေးဖြစ် ပေးကျိ၍ ဖျက်မုဒုဒါသော အေးများ ပွတ်ထည့်ထားသည်ဟု ယူဆပုံရလေသည်။

သိပ္ပံခေတ် ထိုးကွင်း မင်ကြောင်

ဘက်ထရီစုတ်တီးအပ်

ဆရာတော်များ သို့မဟုတ် သော့ဆေးထိုးအိမ်နှင့် ကွဲပြားစေလို
သောကြောင့် စုတ်ထိုးအိမ်ဟု အမည်တပ်လိုက် သော်လည်း
လက်စွဲအား လုပ်ကိုင်နေသူများကမူ ဆေးထိုးအပ်ဟူ၍သာ ခေါ်
လေ့ရှိ၏။

ဓာတ်ခဲမှ ရရှိသော လျှပ်စစ်အားဖြင့် ဆေးထိုးအပ်ကို
လှုပ်ရှားစေကာ ထိုးနှံသော ဘက်ထရီအပ်ဖြင့် ထိုးနှံသော
အတတ်သည် ဥရောပ၌ ၁၈၉၁ ခုနှစ်ကပင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော်
လည်း ၁၉၅၅ ခုနှစ်ခန့်တွင်သာ မြန်မာများ၏ လက်ဝယ်သို့
ရောက်ရှိလာကာ တယောခက်မှစ၍ တရာမက ပြန့်ပွားလာခဲ့ပေ
သည်။

မြန်မာများ၏ လက်သို့ ထိုပညာမရောက်မီကမူ ဂေါ်ရခါး
လူမျိုးများ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြ၏။ သူတို့ ထံမှ သင်ယူသူလည်း
သင်ယူ ချဉ်းကပ် လေ့လာသူလည်း လေ့လာဖြင့် တတ်လာကြ
သည်။ ကျွမ်းကျင်ရန်မူ စိတ်ပါဝင်စားခြင်းနှင့်လေ့ကျင့်ခြင်း
အပေါ်တွင် တည်ပေ၏။

ထိုပညာကို မြန်မာများ တတ်မြောက်စေချိန်တွင် ဘက်ထရီအိုးကို မသုံးသေးပေ။ ဓာတ်ခဲတလုံးငါးမှူးဖြင့်ဝယ်ယူကာ ဓာတ်ခဲရှစ်လုံးကိုပူး၍ အသုံးပြုခဲ့ကြ၏။ ဓာတ်ခဲလဲလှယ်ရာတွင် အစုလိုက် အတွဲလိုက် လဲလှယ်ရန်မလိုပေ။ တကြိမ် လဲလှယ်မှ တလုံးစ နှစ်လုံးစသာ အသစ်ထည့်ရသည်။ ဓာတ်ခဲရှားပါးပြီး ဈေးနှုန်း ကြီးမြင့်လာချိန်တွင် ဘက်ထရီအိုးကို ပြောင်းလဲအသုံးပြုလာကြသည်။ ရှစ်လုံးပူးဓာတ်ခဲတတွဲ သို့မဟုတ် ဘက်ထရီအိုး တလုံး၏ တကြိမ် သွင်းထားသော အားသည် မည်မျှကြာကြာ အသုံးပြုရသည် ဟူသည်မှာမူ သုံးစွဲသည့် အကြိမ်ပေါ်တွင် မူတည်ပေသည်။ အချိန်နှင့် မဆိုင်ပေ။

ဘက်ထရီကိုသုံးရာတွင် လေးဗွီလည်းသုံးနိုင်သည်။ ခြောက်ဗွီလည်း သုံးနိုင်သည်။ အများအားဖြင့်ကား ခြောက်ဗွီသာ သုံးစွဲလေ့ရှိကြ၏။

အရပ် ထိုးသော ဆေးထိုးအပ်ကို အရေပြား ပေါက်ရုံမျှ စူးဝင်လိုက် နုတ်သွားလိုက် ဖြစ်စေရန် ဆောင်ရွက်ပေးသော ကိရိယာ (ကော်)မှာ အိမ်များတွင် တပ်ဆင်သော လျှပ်စစ်ခေါင်းလောင်း ဖြစ်သည်။ မူရင်းကိရိယာတွင် ခေါင်းလောင်း ရိုက်တံသည် အကောက်ဖြစ်သော်လည်း ဆေးထိုးသမားများ၏ လက်ဝယ်တွင် ခေါင်းလောင်း ရိုက်တံမှာ အဖြောင့် ဖြစ်သွားတော့၏။

ခေါင်းလောင်း ရိုက်တံသည် ခေါင်းလောင်းကို ရိုက်လိုက် ဆုတ်လိုက် လုပ်သည့်နည်းတူ အပ်တပ်ထားသော အတံသည်လည်း ထိုးလိုက် နုတ်လိုက် လုပ်ပေးခြင်းဖြင့် ဆေးမင်ကြောင် ထိုးသော ကိရိယာ ဖြစ်လာခဲ့ချေ၏။ ထိုအတံ၏ ထိပ်တွင်

တပ်ဆင်သော အပ်မှာ အဝတ်ချုပ်အပ် နံပါတ် ၅ ဖြစ်သည်။
ယနေ့ အသုံးများသော ရွှေနဖားအပ်ကိုလည်း သုံးစွဲနိုင်သည်။

ခင်းကျင်းပုံနှင့် ဆောင်ရွက်ပုံ

လူစည်ကားသော ပွဲလမ်းသဘင် အခမ်းအနား များနှင့် တူရားပွဲတော်များတွင် ၁၆ လက်မ သို့မဟုတ် ၁၀ လက်မအရွယ် အရုပ်ကားအမျိုးမျိုးကို ဖြန့်ခင်းလျက် ပုစဉ်းရင်ကွဲအော်သံနှင့် တူသော ဆေးထိုး ကိရိယာ လှုပ်ရှားသံကို မြင်ဖူး ကြားဖူး ကြပေလိမ့်မည်။ ဤသည်ကား ယခု ဖော်ပြနေဆဲ ဖြစ်သော ဘက်ထရီ ဆေးမင်ကြောင် ဆိုင်ခန်းပေတည်း။

ဤဆိုင်ခန်းများတွင် ခင်းကျင်းပုံနှစ်မျိုးရှိ၏။ အလတ်စား ခင်းခြင်း ဖြစ်ပါက ကားချပ် ၁၅၀ ခန့် အပြန်ခင်း ခင်းသည်။ နေရာ ကျယ်ဝန်းစွာလည်း ရသည်။ အမြဲပြုရသော သဘင် အခမ်းအနား ကလည်း ကြီးကျယ် စည်ကားသည် ဆိုလျှင် အကြီးစား ခင်းနည်းဖြင့် ခင်းကျင်းသည်။ ထိုအခါတွင် မြေပြင်တွင် ခင်းရုံသာမက တန်းထိုးပြီး အဆင့်ဆင့် တွဲလွဲချသော “အထောင်” အခင်းအကျင်းများပါ ပါလာသည့်အတွက် ကားချပ်ပေါင်း ၂၀၀ မှ ၃၀၀ အထိ ရှိတတ်၏။ ထိုမှတစ်ပါး ကားချပ်ကိုးချပ်၊ ၁၀ ချပ်မှသည် ကားချပ် လေးငါးဆယ်မျှသာ ပွဲလမ်း၏ အခြေအနေပေါ် မူတည်၍ ခင်းကျင်းသည့် အခါများလည်း ရှိပေ၏။

ဘက်ထရီ ဆေးထိုးရုပ် ဆိုင်တဆိုင်တွင် ခင်းကျင်းပြသ ထားသော အရုပ်များကို သဗ္ဗရနံ ပေါင်း၍ ခြုံ၍ ရေတွက်လျှင် အရုပ်ပေါင်း ၁၀၀၀ ကျော်သည်။ အရုပ်များသည် ထာဝစဉ် ပြောင်းလဲနေသည်။ ဆန်းသစ်သည် ထင်သော လူကြိုက်များ

မည့် ထင်သော အရပ်များ၊ ခိုခင်းများကို အနည်းဆုံး တရုတ် တကြိမ် အသစ်လဲကာ အစားထိုးကြ၏။

ထိုအရပ်များတွင် တကျပ်တန်အောက်အရပ်မရှိခင်းကျင်း ပြသမထားပေ။ တကျပ်တန်ပင်လျှင် တရွက်သာရှိ၍ ထိုတရွက် တွင် အရုပ်ပေါင်း ၆၀ ခန့် ပါဝင်နေလေသည်။ နှစ်ကျပ်တန် အရုပ်များလည်း ထိုနည်းတူပင် တရွက်သာရှိသည်။ အရုပ် အရေအတွက်လည်း လေးငါးဆယ့်အောက် မလျော့ပေ။ တဖန် ဆိုးကျပ်တန် လေးကျပ်တန် များလည်း တရွက်စီသာရှိ၍ ၁၅ ကျပ်နှင့် အောက် အရုပ်များ ကျမှသာ တရွက်လျှင် သုံး လေးရုပ် နှုန်းဖြင့် အများအပြား ပြသထား ကြ၏။ ဈေးအမြင့် ဆုံးမှာလည်း လက်ဝင်လျှင် ဝင်သလို သတ်မှတ်ထားရာ ၁၅၀ ကျပ်တန် အရုပ်အထိ ရှိပေသည်။

ထိုအရုပ် ကား ချပ် များ ခင်းကျင်းသောအခါ အခင်း အကျင်း၏ လက်ယာဘက်မှ စတင်၍ တကျပ်ကို ခင်းသည်။ ယင်းမှ လက်ဝဲဘက်သို့ ထို့နောက် အတွင်းဘက်သို့ ပိုမိုဈေး ကြီးသော အရုပ်များကို ခင်းကျင်းသွားသည်။ အရုပ်ကြီး လျှင်လည်း မြင်ရလွယ်သောကြောင့် နောက်တွင် ထားသည်။ သို့ရာတွင် ဆန်းသစ်သော၊ လူကြိုက်များပုံရသော ပုံများကို လည်း အတွင်းသို့ များစွာ မဝင်သောနေရာ၌ ဗန်းတစ်ခင်း ကျင်းထားသေး၏။ အရုပ်ထိုးသော ပညာရှင်ကား ထိုအခင်း အကျင်း၏ ရွှေပိုင်းကျသော ဘေးဘက်တွင် နေရာယူလေ့ရှိ၏။

ဘက်ထရီရုပ်ထိုးနည်း

ဘက်ထရီရုပ် ထိုးနည်းပေးမည့် သူတွင် အလျား နှစ်ပေ၊ အနံ တပေ၊ အမြင့် တပေခန့် ရှိသော သေတ္တာတစ်ဆုံး ရှိသည်။ ထို

အထွတ်အမြတ်တို့တွင် အရံ ဘက်ထရီတလုံး အပါအဝင် ဘက်ထရီ
အိုးနှစ်လုံး ချထားသည်။ သေတ္တာပေါ်တွင် ဆေးထိုးစက်
(ကိရိယာ) တစ်ခုနှင့် ဧရပ်ပလင်း၊ ဆီပုလင်းနှင့် ဧရပ်ပလင်း
တစ်လုံးအပြင် ပလတ်စတစ် ဝက်အူလှည့်၊ အဝတ်စုတ် တစ်ခု၊
တိရိစ္ဆာန်စက္ကူ၊ အချိုနှင့် တိရိစ္ဆာန်ခဲတံ တစ်ချောင်းကို တင်ထား
ပေ၏။

မိမိကိုယ်အထက်ပိုင်းတွင် အရုပ်သီးနှံလိုသူသည် ခင်းကျင်း
ပြုဆဲထားသော ကားချပ်များအနက် နှစ်သက်ရာပုံကို ဖြစ်စေ၊
ဒီဇိုင်းကို ဖြစ်စေ ရွေးချယ် ပြုဆဲပြီး ထိုးနှံခ မေးမြန်း စေ
ပေသည်။

ဈေးနှုန်းအင်မြတ်အောင် အထိုးခံမည့် အစိတ်အပိုင်းကို ရေ
ဖြင့် ပွတ်ပေးသည်။ ထိုးမည့် အရုပ် ပေါ်တွင် တိရိစ္ဆာန်စက္ကူကို
အုပ်ကာ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းများကို တိရိစ္ဆာန်ခဲတံ
ဖြင့် ထပ်ကူးသည်။ အစုံမကူးခြင်းမှာ ကျွမ်းကျင်ပြီး ဖြစ်သော
ကြောင့် မျက်မြင်ဖြင့်ပင် ဖြည့်နိုင်သည့်အတွက် ဖြစ်၏။

စိတ်တိုင်းကျ ကူးယူပြီးသွားလျှင် ထိုစက္ကူကို ရေဆွတ်၍
ထိုးမည့် အသားပေါ်သို့ စက္ကူကို ပြောင်းပြန်လှန်ကာ အုပ်
သည့်။ ပြန်ပြီးအောင် ညှိပြီးနောက် အဆာအယာ ပွတ်ပေး
သည့်။ နှစ်ပတ်အောင် ပွတ်ပေးပြီးလျှင် ထိုတိရိစ္ဆာန် စက္ကူကို
ခွဲလှိုက်သောအခါ အရုပ်မှာ ပုံကြမ်းထင်ပြီး ဖြစ်နေပေပြီ။

အိတ်အော် ချက်ချင်း မထိုးနိုင် သေးပေ။ အသားပေါ်မှ
ရေခြောက်အောင် လုပ်ပေးရသေးသည်။ ရေခြောက်လျှင်
အရုပ်၏ ခုတ်ရအေးသည်။ ပြီးမှ ဘက်ထရီဝါယာကိုဆက်ကာ
စက်ကိုပွတ်၍ ဧရပ်ကို တိုလှိုက် အသားပေါ်တွင် ဈေးခြစ်လိုက်၊
ဆွေးနှုတ်ဖင်နှင့် အော့ပြီး စီးကျလာလျှင် အဝတ်နှင့် ဖိပေးလိုက်

ဖြင့် ထိုးနှံပေးရသည်။ ထိုးနှံရာတွင် အောက်ဘက်မှ စတင်ထိုးရသည်။

မင် မကောင်းလျှင် ဆေးတခါ တို့ပြီး ထိုးသော အရေးအကြောင်းသည် တိုလည်းတိုသည်။ လေးငါးထပ်လည်း ပြန်၍ ပြန်၍ ထိုးရသည်။ မင်ကောင်းပါက အကြောင်းရှည်ရှည် ဆွဲနိုင်ရုံမက သုံးထပ်မျှဖြင့် ပြီးစီးသည်။ မူရင်းပုံတွင် ပါသော အချက်အလက်များ ပြည့်စုံပြီ။ ဖြည့်စရာ ထပ်စရာများလည်း စုံစေ့ပြီ ဆိုလျှင် စက်ခလုတ်ကို ပိတ်၍ ရေဆေးသည်။ ရေခြောက်အောင် အဝတ်ဖြင့် သုတ်ပေးသည်။ ထို့နောက် အုန်းဆီ သုတ်ပေးခြင်းဖြင့် လုံးဝ အပြီးသတ် သွားပေတော့၏။

ထိုဘက်ထရီသမားများ သုံးစွဲသောမင်ကို တရုတ်မင်ဟုသာ ခေါ်သည်။ မူလကတည်းက အရည် ဖြစ်ကာ ပုလင်းလိုက် ဝယ်ယူသုံးစွဲကြသည်။ အခြားဆေးရောင်မှာ အနီရောင် ဟင်္သာ ပြဒါးဖြစ်စေကာမူ အသုံးနည်းသည်။

ဘက်ထရီရုပ်များ၏ လမ်းခရီး

ဘက်ထရီရုပ်များ ပေါ်စက အယဉ်ထိုးများသာ ဖြစ်သည်။ မြန်မာသတ္တိ၊ ဇွဲ၊ မြန်မာကွ စသော စာလုံးများ၊ အသည်းပုံ၊ အသည်းတွင် မြားစိုက်နေပုံ၊ ငှက်ကလေး၊ ပန်းကလေး များသာဖြစ်သော်လည်း တဖြည်းဖြည်း အရိုင်းထိုးသို့ ပြောင်းလဲလာခဲ့ပေသည်။

ဦးစွာတွေ့ဖူးသောပုံမှာ အသည်းကို ဓားမြှောင် စိုက်နေပုံ၊ ထိုပုံမှ သွေးစက် ကျနေပုံ ဖြစ်ပါသည်။ သည့်နောက်တွင်ကား ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းသော ဟန်ပန်ရှိသည့် စွန်ရုပ်များ၊ လင်း

ယုန်ရုပ်များ၊ ခြင်္သေ့၊ မြွေ၊ နဂါးအမျိုးမျိုးနှင့် ကောက်ကျစ်
သော မျက်လုံးရှုပ်ထွေးသည့် အမွှေးအမှင် ရှိသည့် ခြူးပန်း
ခြူးရုပ် ကဲ့သို့သော လူ့ရုပ်များ ခေတ်စားလာသည်။ အရုပ်
များသည် ကြီးမားလာ၍ အသေးလည်း စိတ်လာခဲ့၏။

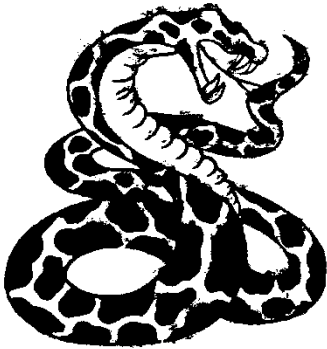
ထိုသို့ဆိုပါက ရှေးမြန်မာကြီးတို့၏ အင်းကွက်မင်ကြောင်
နှင့် ထိုးကွင်းရုပ်များ လက်စတုံးပြီလောဟု ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိ၏။
သို့သော် လက်စတုံးမသွားခဲ့ချေ။ ဘက်ထရီ အရုပ် ထိုးသမား
များက ကောင်းဆိုးရာရာ များကို ပြန်လည် အသက်သွင်း ထား
ရာ အသွင်း လွန်သွားသည်ဟုပင် ဆိုနိုင်သော အခြေသို့
ဆိုက်ရောက်နေ၏။

အကြောင်းမှာမူ အခွစုတ်သမားများ အသုံးချခဲ့ဖူးဟန်
မရှိသော လောကနတ်ရုပ်ကို ပီသလှပစွာဖြင့် ကြာပွင့်သုံးလေး
ဆင့်ခံ၍ သုံးစွဲခြင်းမှာ နှစ်သက်စရာ ရှိသော်လည်း အကွရာ
အပိန်အချိင့်များဖြင့်စမရုပ် ရေးခြင်းနှင့် အင်းပြာသားများ၊
အင်းကွက်များ၊ စာရံထားသော ဘီလူးအာပြု၊ ဘီလူးသန်လျက်
ထမ်းများကိုပါ သူတို့ခင်းသော ကားချပ် “ပန်းပြား” များတွင်
ထည့်သွင်းလာကြသောကြောင့်ပေတည်း။

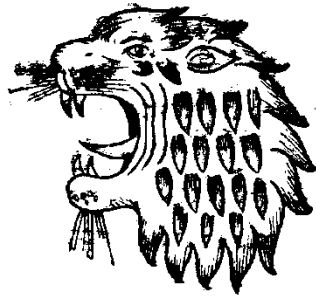
ထိုအဆောင်ရုပ်၊ အကာအကွယ်ရုပ်၊ အစီအမံအင်းများကို
အလှအဆန်းထင်ပြီး သာမန် ထိုးသူများရှိသည့် နည်းတူ
ရှေးအယူ အစွဲအလမ်းများကို ပြန်လည် အသက်သွင်းသူများ
လည်း ရှိ၏။ ထိုသူများသည် ဘက်ထရီ အရုပ်ထိုးသူနှင့်
ကိရိယာအစုံကို ငှားရမ်းကာ စက်သေတ္တာကိုပါ ကန်တော့ပွဲ
ရွှေတွင် တင်မြှောက်မန်းမှတ်ပြီးမှ အလိုရှိသော အရာကို
အလိုရှိသော နေရာတွင် ထိုးနှံ ခိုင်းကြပေသည်။

ဘက်ထရီအုပ်ဖြင့် ရှေးမြန်မာထိုးကွင်းကို “ပေါင်တို့” ထိုး

ခေတ်မတီ ဗင်စကြွာဗ်ပုံများ

မြေ

မြသေ့စောင်း

ငါးမန်

ထိန်ငှက်

နှိုင်းယှဉ်လျှင် အာရုံစိုက်မှုပေးသည့် ထိန်းပေးနိုင်၏။ ထိုကဲ့သို့ ပေးမှုမှာ ၂၀၈ ကျပ် ဟူ၏။

ထိုအရပ် ထိုးသွင်းမှုများအနက် အချို့သည် မိမိတို့နှင့် အတော် ဒီဇိုင်းနှင့် အရုပ်ကို ကိုယ်စွမ်း၊ ဥပမာအားဖြင့် စိတ်ထုတ်ထုတ်လုပ်ကြ၏။ ထိုသူမျိုးမှာမူ စိတ်ရှူးကြောဖြင့် မသပ်သပ်လည်း ထိုးနှံ ပေးနိုင်စွမ်း ရှိသည်။ အချို့ကား ကိုယ်ထိုင် နေထိုင် ထုပ်ထုပ်နိုင်စွမ်း မရှိသဖြင့် အူတပါး စိတ်ထွင် ရောင်းချသော ဒီဇိုင်းနှင့် အရုပ်များပေါ်သည့် ပုံနှံ စာအုပ်စာအုပ်ကို ၂၅ ကျပ် ဈေးဖြင့် ဝယ်ယူ အသုံးပြု နေကြရ၏။

နောက်ဆုံးပေါ် လက်ထိုးအုပ်

နောက်ဆုံးပေါ် လက်ထိုးအုပ် အရုပ်ထိုးနည်းမှာ လက်ချည်းလက်ချက် ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်းအရုပ်လည်း အာရုံစိုက်မှု နည်းတူပင် လက်ထိုးစားတစ်ခု ပြည့်စေရန် ကျော့တပြင်လုံး ရှင်အုပ်တစ်ခု ပြည့်စေရန် ဘိလူးများ၊ မြေများ၊ နဂါးများကို အနုမညာစုပြောက်အောင် အစားစိုက် အသက်သွင်းပေးသော အတတ်မညာစု ဖြစ်သည်။ ဒီဇိုင်းများ၊ ပန်းများ၊ အရုပ်များကို အချိန်ရှိအခါ အနီးအနား စိတ်ထွင်နေရခြင်း။

ဤလက်ထိုးအုပ် အရုပ်ထိုးနည်းတွင် စာရေးခြင်းထိုးမှု ၁၈ ဈေးပေးထိုးအထိ ရှိသည်။ အသုံးပြုသော အရုပ်မှာ နောက်ဆုံးပေါ် လက်ထိုးအုပ် (ရွှေပန်းအုပ်) ဖြစ်သည်။

တချောင်းထိုး ဆိုသည်မှာ အပ်တချောင်းတည်းကို ကိုင်၍ ကောင်းမည့် အနေအထား အရွယ်အစား ရှိသော တုတ်တိုင် ကပ်ချည်ပြီး တရုတ်မင်ရည်၊ မြန်မာမိုင် မင်ဖြင့် ထိုးနှံခြင်း ဖြစ်သည်။ ပုရွက်ဆိတ် ကိုက်သည်မျှလောက်သာ နာကျင် သည့်အတွက် ဘက်ထရီထက် သာလွန်ပေသည်။ သို့သော် မမြန်ဆန်ချေ။

တချောင်းထက် ပိုသော အပ်များမှာလည်း တုတ်တိုင် သေသပ် ခိုင်ခံ့စွာကပ်၍ ချည်နှောင်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ အပ် အနေအထားမှာ ပူးတွဲ စုရုံးထားသည့် အနေအထားမဟုတ် ရပါ။ စီရရီ ရှိနေသည့် အနေအထား ဖြစ်ပါသည်။

မထိုးနှံမီ ထိုးနှံမည့် နေရာတွင် ဘောပင်ဖြင့် ရေးပြီမှ ထိုးရပါသည်။ အနုစိတ်ရမည့်နေရာတွင် အပ်ချောင်းရေ နည်း နည်းဖြင့် ထိုး၍ ရေခြယ်ရမည့် နေရာတွင် နေရာကိုလိုက်၍ အပ်ချောင်းရေ များများ သုံးစွဲကြသည်။

မြန်မာများလက်ဝယ်သို့ ထိုနည်းပညာ ရောက်ရှိလာသည် မှာ ဆယ်စုနှစ် တစု မပြည့်သေးချေ။ ယင်းသည်လည်း အနက် ရောင်အတွက် တရုတ်မင်နှင့် မြန်မာမိုင်းမင်၊ အနီအတွက် ဟယ်ပြဒါးသာ အသုံးပြုနိုင်သေး၏။ အခြား အရောင်များ မထိုးနှံ နိုင်ကြသေးချေ။

ရှစ်ခုစုတ်၊ ၁၂ ခုစုတ်နှင့် ထိုးခဲ့သော အရုပ်များသည် ပိန်းပိန်းမည်းမည်းကြီးတွေ ဖြစ်သောကြောင့် ခေတ်မျက်စိတွင် လှသည်မဆိုနိုင်ချေ။ သို့သော် ဘက်ထရီနှင့်ထိုးသော အရုပ် များ၊ လက်နှင့်ထိုးသော တန်ကေးရုပ်များမူ အလွန်သပ်ရပ်၍ နှစ်သက်ဖွယ် ရှိသည်။ အလှအပရော သဘာဝပါ ပါဝင်လေ သည်။ လူသိများသော တေးထပ်တပုဒ် ရှိခဲ့ပါသည်။

သိပ္ပံခေတ် ထိုးကွင်းမင်ကြောင်

“တက္ကသိုလ်ဆရာတစ်ဦးက မှာဖွေသည့်နှုတ်ချီ၊ အိမ်ထောင် ပြု ဘုရားတည်၊ ဆေးမင်ရည် စုတ်ထိုး၊ သည်သုံးခု ချက်မပိုင် လျှင် နောင်ပြင်နိုင် ခက်သည့်အမျိုး” စသည်ဖြင့် လာရီရာ ဆေးမင်ရည် စုတ်ထိုးအရုပ်သည် အပြင်ရခက် အဖျက်ရခက် သော စာရင်းတွင် ပါဝင်ခဲ့၏။ သို့ရာတွင် သိပ္ပံပညာ တိုးတက် လာချိန်၌ ထိုစကားမှာ မမှန်တော့ချေ။

ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ကိုရဲ့ရဲ့တောက်သောသံပူပြားဖြင့်လည်း ကောင်း၊ ကာဗွန်ဒိုင် အောက်ဆိုဒ်ဖြင့် လည်းကောင်း ဖျက်နိုင် သည်။ တိုင်တေနီယမ် အောက်ဆိုဒ်ဖြင့် ဖျော့တော့အောင် လုပ်နိုင်သည်။

ထိုးကွင်းအမှတ်အသားကို ဘက်ထရီနှင့် ဆက်ထားသော အပ်ဖြင့် ပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် ထိုးကွင်းပေါ်တွင် အပ်စိုက်၍ လျှပ်စစ်ဖြင့် တွန့်ခါစေကာ ဖျက်သောနည်းတို့မှာ တပတ်ခန့် အကြာတွင် ထိုးကွင်း အရေခွံကွာကျ၍ ထိုနေရာ၌ မထင်ရှား သော အဖြူရောင် အမာရွတ်ကလေးသာ ကျန်ခဲ့သည်။

နောက်ဆုံးနည်းမှာ ဂရစ်ဆလင်းရည်တွင် ပါပိန်ထည့်၍ ထိုးကွင်းရှိသော အရေပြားကို လောင်စားစေသော နည်းဖြစ် ၏။ သို့သော် ထိုနည်းသည် အမာရွတ်မထင်မရှား ကျန်နိုင် သေးသည်။

ရေ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းတွင် သွပ်ကလိုရိုဒ်အရည်ကို ထည့်ပြီး အပ်ကို စိုက်သွင်းခြင်းဖြင့် ပယ်ဖျက်သော နည်းနှင့် ရေတွင် ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း တင်းနစ်အက်ဆစ် ထည့်၍ ငွေနိုင်ထရိတ်ဖြင့် ထိုး ကွင်းနေရာကို ပွတ်တိုက်ပေးသော နည်းတို့သည် ကောင်း သည်ဟု ထင်ရပေ၏။ ထိုးကွင်းရာသည် မည်းလာသောအခါ

၁၄၄

မြန်မာ့ထိုက်ကွင်း မင်္ဂလာကြောင်းစာလေ့

စေတနာအားပစ်ပြီး နောက် ၁၄ ရက်ခန့်ကြာတိုင် ထိုကွင်း
မှာအည် ကားကျကား တစ်တစ်နှင့် မူလအသားအရေသို့ မြန်
စေတနာအညံ့ဟု ဆိုပေသည်။”

ထိုကြောင့် ခြံရံဆီရေချင် မြန်မာတို့ ကက်ယူ မြတ်နိုးစွဲ
ဆော့ ဆို ကွင်းမင်္ဂလာကြောင်းသည် မေးမြန်းမိပြီ ဖြစ်ငြားလည်း
လုံးဝပျောက်ကွယ်မသွားပဲ ခေတ်ကာလနှင့် ဆီလျော်သော
နည်းလမ်းဖြင့် ဆက်လက် ရှင်သန်နေဆဲ ရှိပါသေးသည်ဟု
ဆိုလျှင် ရံနိုင်မည် ထင်မိပါသတည်း။

နိဂုံး

“မြန်မာတို့၏ ထိုးကွင်းမင်ကြောင် ဓလေ့” အမည်ရှိသော ဤစာထမ်းငယ်ကို ပြုစုရာတွင် စေတနာအရင်းခံဖြင့် ပြုစုပါသည်။ ပျောက်ကယ်စ ပြုစုနေပြီဖြစ်သော အမျိုးသားမှတစ်ဆင့် မှတ်တမ်းမှတ်ရာအဖြစ် ရှိလာစေရန် တတ်စွမ်းသမျှ ကြိုးစားလေ့လာပါသည်။ ကြိုးစား စုဆောင်းပါသည်။

အိုဘို ကြိုးစားစုဆောင်းဦးတွင် ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုးတို့ထံ ချဉ်းကပ်ရရာ မြန်မာတို့၏ ထိုးကွင်းမင်ကြောင်အပေါ်တွင် အလေးအနက်ထားသူ အလွန် နည်းနေပြီဖြစ်သည်ကို သတိပြုမိပေသည်။ အချို့မှာလည်း ထိုးကွင်းနှင့် မင်ကြောင်ကို ကွဲပြားစွာ မဆီကြပေ။ ထိုးကွင်းဟုဆိုလိုက်သည်နှင့် ရင်ဘတ်၊ ဇာတ်မောင်းနှင့် ကျောတွင်ထိုးနှံသော မေရပ်များ၊ အင်းများ၊ ဂါယာမန္တရာများနှင့် ခါးလှည့်လက်ဖွဲ့ဟု ဝေခံသူက များပြားနေပေသည်။

ထိုအခြေအနေတွင် ဤစာစောင်ငယ်ကို မဖြစ်မနေ ပြုစုရာ၌ ခါးအောက်ပိုင်းမှာ ထိုးသော ထိုးကွင်းရုပ်များမှာ စာတစောင် ပေတဖွဲ့ မတွေ့ရသလောက် ရှားပါးနေပါသည်။ ယခု ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ထိုးကွင်းရုပ် အမျိုး အမည်များမှာ ကောက်သင်းကောက်ရာမှ စုဆောင်းရရှိသော အရုပ်များ ဖြစ်ကြပေ၏။ သို့တစေ အင်းအိုင်ခါးလှည့် လက်ဖွဲ့မန္တရာနှင့် သက်

ဆိုင်သော အရာများကိုမူ အကိုးအကား အထောက်အထား များပြားစွာ တွေ့ပါရသည်ဆိုရုံမျှသာ ဖော်ပြပြီး ချန်လှပ်ထား ခဲ့ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဤစာစောင်သည် ပြုစုသူ၏ ကောင်းမှု၊ မြတ်နိုးစိတ် နှိုးဆွရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကြိုးပမ်းမှုဖြစ်ရာ အမျိုးသားရေး ကောင်းမှု “တနိုင်ကောင်းမှု” တခုဟု သဘောထားပါသည်။ တနိုင်မျှသာ ဖြစ်သည့်အတွက် အလစ် အဟာ အကျန်အကြွင်းများ ရှိမည်ကိုလည်း ဝန်ခံပါသည်။ တွေ့ရှိသူများက ညွှန်ပြ ထောက်မတော် မူကြစေလိုပါသည်။

အမျိုးသားစိတ် အမျိုးသားမာန် လျော့နည်းနေသူ တယောက်သည် ဤစာစောင်ကိုဖတ်မိ၍ “ထိုးကွင်းမင်ကြောင် သည် မြန်မာတို့၏ သီးခြား ယဉ်ကျေးမှုပါတကား။ မြန်မာ ဟူသည် ထိုးကွင်းထိုးရာမှပင် ဤသို့ စနစ်ကျစွာ ခမ်းနား ကြီးကျယ်စွာ ဆောင်ရွက်သော စည်းကမ်းကြီးသည့် လူမျိုး ပါတကား” ဟု အမျိုးကို အထင်ကြီးစိတ် ဝင်ရောက်သွားမည် ဆိုပါက ပြုစုသူမှာ အမောပြေ သွားရပီတော့မည်ဟု ဖော်ပြ ကာ နိဂုံးကမ္ဘတ် အဆုံးသတ်လိုက်ပါသည်။ ။

တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့သူများ

- ၁။ ဦးကံမြင့်၊ လျှပ်စစ်ဆေးထိုး ပညာရှင်၊ (၁) ရပ်ကွက်၊ သာကေတမြို့။
- ၂။ ဦးကံရ(၈၀ နှစ်)၊ သရက်တောရွာ၊ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၃။ အဘကျေး (၈၃ နှစ်)၊ စောင်ချမ်း ကုန်းကလေး၊ ရေကြည်မြို့။
- ၄။ ဦးကျော်တင် (၇၆ နှစ်)၊ အုံများကြီးရွာ၊ ချောက်မြို့။
- ၅။ ဦးကြိုင် (၅၈ နှစ်)၊ ပွင့်လင်းရွာ၊ ချောက်မြို့။
- ၆။ ဦးကြွင်းကျန်အောင် (၆၉ နှစ်)၊ ဆားပြင်ရွာ၊ တောင်ကုတ်မြို့။
- ၇။ ဦးခင်မောင်(၇၃ နှစ်)၊ လေးပင်ကုန်းရွာ၊ ချောက်မြို့။
- ၈။ ဦးခေါင်းစောက်ကေ (၇၅ နှစ်)၊ ရွာမ အလယ်ပိုင်း၊ တောင်ကုတ်မြို့။
- ၉။ ဦးချစ် (၆၇ နှစ်)၊ ပြည်လုံးကျော်ရွာ၊ ပွင့်ဖြူမြို့နယ်။
- ၁၀။ ဦးဇွေနိုင် (၈၀ နှစ်)၊ ယမ်းပိုကုန်းရွာ၊ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၁၁။ ဒေါ်ငွေလှိုင် (၆၁ နှစ်)၊ ခေတ္တရာရပ်ကွက်၊ စေတုတ္ထရာမြို့။
- ၁၂။ ဦးငွေဥ (၈၇ နှစ်)၊ ကျည်ခက်စုရွာ၊ စလင်းမြို့။

- ၁၃။ ဦးစံညွန့် (၈၀ နှစ်)၊ ကုန်းရွာ၊ ဆိပ်ဖြူမြို့။
- ၁၄။ ဦးစံပွင့် (၈၁ နှစ်)၊ ပန်းချီဆရာ၊ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၁၅။ ဦးစံဖေ (၆၄ နှစ်)၊ ရွာသစ်ရပ်၊ စေတီတော်မြို့။
- ၁၆။ ဦးစံခွဲ (၇၄ နှစ်)၊ ကျစ်ပြင်ရွာ၊ ဆိပ်ဖြူမြို့။
- ၁၇။ ဦးစံလမ်း (၇၅ နှစ်)၊ စရအမရွာ၊ စလင်မြို့နယ်။
- ၁၈။ ဦးစံသိန်း (၉၀ နှစ်)၊ ကျစ်ပြင်ရွာ၊ ဆိပ်ဖြူမြို့။
- ၁၉။ ဦးစံတင် (၅၉ နှစ်)၊ ရွာသစ်ရပ်၊ စေတီတော်မြို့။
- ၂၀။ ဦးစံကျော် (၉၁ နှစ်)၊ လေးပင်ကုန်းရွာ၊ ချောက်မြို့။
- ၂၁။ မောင်တင်ဦးလေး (ရန်ကုန်တင်ဦးလေး)၊ အရပ်အလှ
လျှပ်စစ်ပန်းချီ ဆေးထိုးဆိုင်၊ (၇)ရပ်ကွက်၊
သာဓကတမြို့။
- ၂၂။ ဦးထင် (၆၈ နှစ်)၊ ရုံးပင်ရပ်၊ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၂၃။ ဦးထွန်းစိန် (၇၈ နှစ်)၊ သရက်ချဉ်ရွာ၊ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၂၄။ ဦးထွန်းရှိန် (၉၂) (၇၆ နှစ်)၊ အထက် ၃၃ လမ်း၊
ရန်ကုန်မြို့။
- ၂၅။ ဦးထွန်းလှိုင် (၈၅ နှစ်)၊ ကျည်တော်ရွာ၊ စလင်းမြို့။
- ၂၆။ ဦးစံကျော် (သက်တော် ၈၀)၊ ရတနာ ပုထိုးကံ၊
သစ်ကုန်းရွာ၊ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၂၇။ ရှင်ပညာသိပ္ပာ ယုဒရုံကျေးဦးတို့ကံ၊ သရက်ချဉ်ရွာ၊
ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၂၈။ ဦးပန်းညွန့် (၇၄ နှစ်)၊ ကုန်းရွာ၊ ဆိပ်ဖြူမြို့။
- ၂၉။ ဦးပြောင် (၇၅ နှစ်)၊ ရွာသာကုန်း၊ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၃၀။ ဦးဖိုးကောင်း (၆၆ နှစ်)၊ သီးကုန်းရွာ၊ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။

- ၃၁။ ဦးစိုးစော (၉၈ နှစ်)၊ မိုးတန်းကြီး၊ ဖန်ကြည်မြို့။
- ၃၂။ ဦးဖိုးမွန် (၇၇ နှစ်)၊ လေးပင်ကုန်းရွာ၊ ဇေယျာနယ်မြို့။
- ၃၃။ ဦးစိုးလှိုင် (၇၇ နှစ်)၊ ဆိပ်ကမ်းရွာ၊ စေတတက္ကသိုလ်မြို့။
- ၃၄။ ဦးစိုးစင် (၇၇ နှစ်)၊ ဖောင်တန်းရပ်၊ ဖန်ကြည်မြို့။
- ၃၅။ ဦးလှိုင်ဟန် (၇၆ နှစ်)၊ ထုံးချောင်းရွာ၊ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၃၆။ ဦးစောစင် (၇၆ နှစ်)၊ ရခိုင်စင်၊ လမ်းကင်းမြို့။
- ၃၇။ ဦးဖိုးလှိုင် (၇၂ နှစ်)၊ ဗိုလ်ကြီးရွာ၊ မင်းဘူးကုန်းမြို့။
- ၃၈။ ဦးဘကြည် (၅၄ နှစ်)၊ ကုပြုရွာ၊ ဇေယျာနယ်မြို့။
- ၃၉။ ဦးလှိုင်ဘခင် (၆၂ နှစ်)၊ ခေတ္တရာရပ်၊ စေတတက္ကသိုလ်မြို့။
- ၄၀။ ဦးဘရင် (၇၃ နှစ်)၊ ကုပြုရွာ၊ ဇေယျာနယ်မြို့။
- ၄၁။ ဦးဘအေး (၆၈ နှစ်)၊ ပွင့်လင်းရွာ၊ ချောက်မြို့။
- ၄၂။ ဦးမောင်ကြီး (၇၈ နှစ်)၊ ကိုးတောင်ရွာ၊ ဆိပ်ဖြူမြို့။
- ၄၃။ ဦးမြကြီး (၈၁ နှစ်)၊ ခေတ္တရာရပ်၊ စေတတက္ကသိုလ်မြို့။
- ၄၄။ ဒေါ်ရီ (၆၁ နှစ်)၊ ခေတ္တရာရပ်၊ စေတတက္ကသိုလ်မြို့။
- ၄၅။ ဦးရွှေမြအောင် (၆၂ နှစ်)၊ ပြင်ချောင်းကြီးရွာ၊ ရမ်းဗြဲမြို့။
- ၄၆။ ဦးလှရှင် (၈၁ နှစ်)၊ ကုန်းရွာ၊ ဆိပ်ဖြူမြို့။
- ၄၇။ ဘကြီးလှ (၈၃ နှစ်)၊ ပခန်းငယ်၊ ချောင်းဖီလွှာ၊ ချောက်မြို့နယ်။
- ၄၈။ ကိုလှမြင့်၊ လှုပ်ဘစ်အရပ်ထိုး၊ ပညာရှင်၊ ၁၃ လမ်း၊ (၇)ရပ်ကွက်၊ သာကေတမြို့။
- ၄၉။ ဦးသာဆောင် (၇၈ နှစ်)၊ ရွာသစ်ကလေးရွာ၊ ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၅၀။ ဦးသာဒွန်းယဉ် (၈၁ နှစ်)၊ ကျောင်းတော်ထုဈေး၊ လယ်ကိုင်းမြို့။

- ၅၁။ ရှင်သက္က (သက်တော် ၉၁)၊ လေသာကျောင်း၊
ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၅၂။ ဦးသောင်း (၇၄ နှစ်)၊ လေးပင်ကုန်းရွာ၊ ချောက်မြို့။
- ၅၃။ ဦးသိန်းမောင် (၇၀ နှစ်)၊ တောင်ချမ်းကုန်းကလေးရွာ၊
ရေကြည်မြို့။
- ၅၄။ ဦးအောင်ခိုင် (၇၉ နှစ်)၊ ကံစွန်းမရွာ၊ ဆိပ်ဖြူမြို့။
- ၅၅။ ဦးအောင်မြတ် (၇၈ နှစ်)၊ ထုံးချောင်းရွာ၊
ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။
- ၅၆။ ဦးအောင်လှ (၇၈ နှစ်)၊ ပန်းတောက် လေး၊
ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ၁။ ရှင်ကုမာရကဿ။ ။ဓမ္မရာသီပျို့၊ ပေမူ၊ ၇၉၇။
- ၂။ ကြည်မြလွင်။ ။မုန်ဘဝ ဓလေ့နိဒါန်း၊ မြို့လယ် ပုံနှိပ်တိုက်၊ မော်လမြိုင်မြို့၊ ၁၉၇၆။
- ၃။ ဦးကြာထွန်း။ ။ယော၊ ကြီးပွားရေး ပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေးမြို့။ ၁၉၇၁။
- ၄။ ဂျေ၊ ဂျေဘုစကော့နှင့် ဂျေပီ၊ ဟာဒီမန် (အိုင်၊စီ၊အက်)။ ။ မြန်မာပြည် အထက်ပိုင်းနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်များ ဂေဇက်တီးယား၊ အတွဲ ၁၊အမှတ် ၂၊အစိုးရပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်။၎င်းအတွဲ ၂၊ အမှတ် ၃၊ အစိုးရပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၀၁။
- ၅။ စာပေဗိမာန် မဂ္ဂဇင်း၊ အတွဲ ၇၊ အမှတ် ၃။
- ၆။ စာပန်းချီ မဂ္ဂဇင်း၊ မြန်မာ့ဂုဏ်ရည် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ဇွန်လ၊ ၁၉၅၇။
- ၇။ ဦးစု။ ။ဗိသုကာကျမ်း၊ စာပေဗိမာန်၊ ၁၉၆၆။
- ၈။ ဇော်ဂျီ၊ မင်းသုဝဏ်၊ ဦးဘ။ ။ကဗျာဥယျာဉ်၊ နယဉ်ပုံနှိပ်တိုက်။
- ၉။ ဦးတင်လှ။ ။မြန်မာမှု၊ မောရဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၃၂၇။
- ၁၀။ တိုင်းရင်းသား တို့၏ တူညီသော ရိုးရာ ဓလေ့ထုံးစံများ၊ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေး ကော်ပိုရေးရှင်း၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၇၅။
- ၁၁။ ဒဂုန်နတ်ရှင်။ ။မြန်မာ စာပြု စာဆို ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိပေါင်းချုပ်၊ ယောဂီပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၃၁၇။
- ၁၂။ ဒဂုန်နတ်ရှင်။ ။မြန်မာ့ရိုးရာလုပ်ငန်း ဆယ်ပွင့်ပန်း၊ စာပေဗိမာန်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၇၈။
- ၁၃။ နန္ဒ။ ။ငါ့ဓား ငါ့သွေး ငါ့ဆရာတော်၊ ရွှေဟင်္သာ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၇၂။

- ၁၄။ နိုင်ငံသမိုင်း သုတေသန စာစောင် အမှတ် ၃၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၇၉။
- ၁၅။ ဦးပွား။ ။ ကျည်းကန်ရင်ခြား မေတ္တာစာနှင့် ခက်ဆစ်အဖြေ ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၇၇။
- ၁၆။ ဦးပိုးလတ်။ ။ သီချင်းပစ္စေဆာ (ပ-၅)၊ ပညာနန္ဒပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့။
- ၁၇။ ဗိုလ်တထောင်သတင်းစာ၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁-၄-၆၉။
- ၁၈။ ဦးအသန်း။ ။ ကျောင်းသား မြန်မာရာဇဝင်၊ လယ်တီမဏ္ဍိုင် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၄။
- ၁၉။ မင်္ဂလာတနာပုံကျမ်း၊ ဟံသာဝတီ ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့။
- ၂၀။ မဃာဇေယျသနယာ။ ။ တက္ကသိုလ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေးမြို့၊ ၁၉၀၆။
- ၂၁။ မဟာသရဘူ မဉ္ဇူကျမ်း ကုံးစေခင်တံ၊ ဇမ္ဗူသွန် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့။
- ၂၂။ မာသ။ ။ ပါပဟိန်ပြဇာတ်အဖြေ၊ ကန္ဒမာ ပုံနှိပ်တိုက်။
- ၂၃။ ဝန်ထောက်မင်း ဦးမောင်မောင်တန်း။ ။ စုစုစည်းစည်း အိမ်စာအုပ်၊ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၆။
- ၂၄။ ဦးမောင်မောင်တင် (မဟာပိဇာ)။ ။ ဓလေ့တာဆွာ ရေး ကဗျာများ၊ စာပေဗိမာန်၊ ၁၉၆၅။
- ၂၅။ ဦးမောင်မောင်တင်။ ။ ပြည်သူ့ရေးသံ(ပ)၊ သမ္မတပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၅။ ပြည်သူ့ရေးသံ(ခ)၊ ဦးဘမြို့ ပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေးမြို့၊ ၁၉၆၆။
- ၂၆။ မန္တလေးစာပေအဖွဲ့၊ သာသနာ့ဌာန၊ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၇၉။
- ၂၇။ မင်းစောမြို့သူ ပန်းချီမဂ္ဂဇင်း၊ မန္တလေးမြို့၊ ၁၉၇၉။
- ၂၈။ မိုးဝေစာပေမဂ္ဂဇင်း၊ မိုးပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၁၉၇၅။
- ၂၉။ မြဝတီမဂ္ဂဇင်း၊ မြဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ဇူလိုင်လ ၁၉၇၇။
- ၃၀။ ယဉ်ကျေးမှုစာစောင်၊ အတွဲ ၃၊ အမှတ် ၆၊ ရွှေပြည်တန်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၀။

- ၃၁။ ယဉ်ကျေးမှု စာစောင်၊ အတွဲ ၃၊ အမှတ် ၉၊ ဂန္ဓမာ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၁။
- ၃၂။ ရန်ကုန်စာပေအဖွဲ့။ မြန်မာပြည်အား မလစာပေနှင့် မြှင့်တော် ကျက်သရေ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၆၆။
- ၃၃။ ရွှေကိုင်းသား။ ။ဆင်ယင်ထိုးဖဲ့မှု၊ ကြီးပွားရေး ပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေးမြို့၊ ၁၉၅၈။
- ၃၄။ လယ်ကွင်းထဲက လူထုတေးသံ၊ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ စာရေးဆရာ အဖွဲ့၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မန္တလေးမြို့၊ ၁၉၆၅။
- ၃၅။ ရွှေစာအုပ်ကြယ် မဂ္ဂဇင်း၊ သွေးသောက်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၅၇။
- ၃၆။ ဦးစောစိန်။ ။ကျေးလက်တောရွာ တေးကဗျာ၊ နွယ်နီ ပုံနှိပ် တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၆။
- ၃၇။ ဦးစောစိန်။ ။လောကဂီတ၊ ဇွဲပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၇၀။
- ၃၈။ ရွှေစာအုပ်ကြယ် မဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ် ၅၇၊ သွေးသောက် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၅၈။
- ၃၉။ ဦးစောစိန်။ ။အနုစာမေကောက်နှုတ်ချက်၊ စကြာဝဠာ ပုံနှိပ် တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၅၂။
- ၄၀။ ရှင်အက္ခသဇာတိ။ ။နေမိဘုံခန်းပျို့၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ့အဖွဲ့၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၇၀။

ပေးစာနှင့် မှတ်တမ်းများ

- ၁။ ဦးချမ်းကုန်း (ဆိတ်ခွန်-ရွှေဘို)၏ ပေးစာ။
- ၂။ ဦးဉာဏ်ဗိုလ်၊ ဆေးဆရာ (နန္ဒသ-အင်းလေး)၏ မှတ်စုနှင့်မုဂ္ဂိုဒ်။
- ၃။ ဦးထွန်းငြိမ်း၊ ကဗျာဆရာ (ရွှေရ-တောင်ကုတ်)၏ ပေးစာများ။
- ၄။ ဦးမြင့်မောင် (စာရေးဆရာ၊ ဧရာဝတီတံတား မြင့်မောင်) ၏ မှတ်တမ်းများ။
- ၅။ ဦးစောစိန်၊ အငြိမ်းစားပညာရေး (ဇရဦး)၏ ပေးစာ။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူငယ်များနှစ်ကို ကြိုဆိုလျက်

လူငယ်စာပေ

ပြည်သူ့လက်စွဲစာအုပ်များ

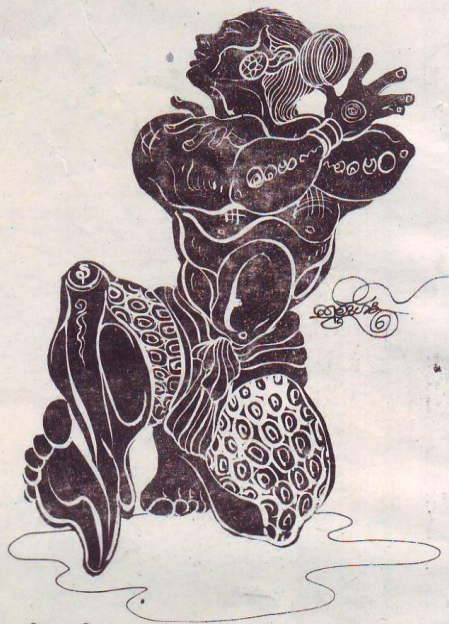
- ၁။ တောင်စလပ်ပန်းနီနီ ဝတ္ထုတိုများ (မိုးစပယ်-ပညာရေး) ၅-၅၀
- ၂။ ငွေကြယ်ရွှန်းလက် (ရွှေသဉ္ဇာ) ၁၀-၅၀
- ၃။ ယနေ့မနေ့ကနှင့်မနက်ဖြန် (ဦးဦးသန်းထွန်း) ၆-၇၅
- ၄။ အာဂသတ္တိ (စာရေးဆရာကိုးဦး) ၅-၀၀
- ၅။ ရဲဘော်သာအေး (ခင်မောင်ဝေ) ၃-၅၀
- ၆။ ကလေးချစ်သူများသို့ (မောင်အောင်မွန်) ၄-၀၀
- ၇။ တိုင်းပြည်ရင်သွေးကျန်းမာရေး (မောင်လှစေ-ဆရာဝန်) ၇-၀၀
- ၈။ သူငယ်ချင်းကောင်းမှုချစ်ရသည် (နေတင်ပြင်) ၆-၀၀
- ၉။ တလင်းစောင့်ကလေးများ (ဖျာပုံလှမိုးနွယ်) ၂-၅၀
- ၁၀။ ဟိုလောင်းပန်းပွင့်ဘယ်ဂုဏ်နှင့်ဝင့်မတုန်း (ရွှေသဉ္ဇာ) ၃-၅၀
- ၁၁။ နံနက်ခင်း၏နေခြည်သစ် (မောင်ပြုပြင်-ကျိုဗျော်) ၂-၅၀
- ၁၂။ ကျေးလက်မြင်ကွင်းစာပျိုးခင်း (သူရဇော်) ၄-၇၅
- ၁၃။ အမှန်လမ်းကိုလျှောက်ခဲ့ပါ (မောင်ညွန့်လွင်) ၇-၇၅

စာပေဗိမာန်စာအုပ်ဆိုင်း

၅၂၉ ကုန်သည်လမ်း
ရန်ကုန်မြို့။

စာပေဗိမာန်
နယ်ကိုယ်စားလှယ်များ

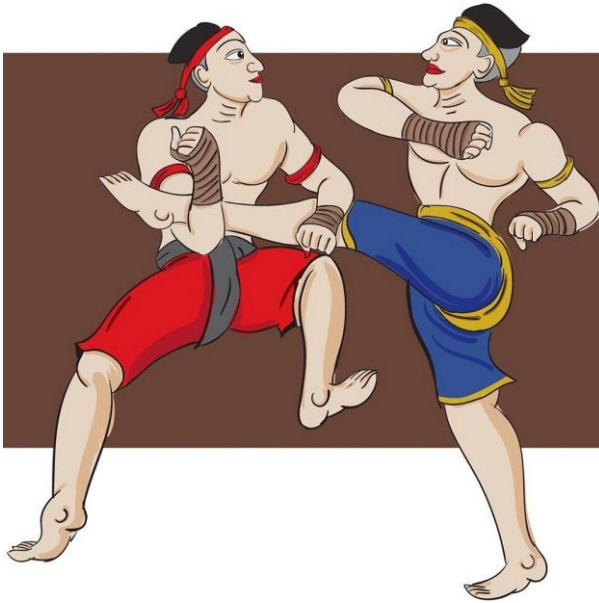

- ထိုးကွင်းမင်ကြောင်၏ ဇာစ်မြစ်
- ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ဆေး ဖော်စပ်ပုံ
- ထိုးကွင်းထိုးသော စုတ်တံအမျိုးမျိုးနှင့် အသုံးပြုနည်းများ
- သိပ္ပံခေတ်ထိုးကွင်းမင်ကြောင် စသည်တို့ကို ဖော်ပြထားသော —

ဆင်ဖြူကျွန်းအောင်သိန်း ၏

မြန်မာ့ထိုးကွင်းမင်ကြောင်စလေ့

အစိုး ၂ ကျပ် ၇၅ ပြား

This book is for Educational or Non-Commercial use only.

Commercial use of this book will be at your Own Risk.

You can download more books about Martial Arts at

<http://thaingwizard.wordpress.com>

If you like this book please be fun of Thaing Wizard at

www.facebook.com/ThaingWizard

You can discuss about Martial Arts at

www.facebook.com/groups/thaingwizard

If you want to tell about something you can contact via

thaingwizard@gmail.com